

FINANSMINISTERIET

Opdateret mellemfristet forløb

Juni 2025

Opdateret mellemfristet forløb
Juni 2025

I tabeller kan afrunding medføre,
at tallene ikke summer til totalen.

Denne publikation er udarbejdet af
Finansministeriet
Makropolitisk Center

Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K
Telefon 33 92 33 33
fm@fm.dk

Elektronisk publikation:
ISBN: 978-87-94088-95-4

Publikationen kan hentes på
Finansministeriets hjemmeside
fm.dk

Indhold

1. Opdateret mellemfristet forløb, juni 2025	5
1.1 Det samfundsøkonomiske forløb til 2030	14
1.2 Strukturel saldo frem mod 2030	19
1.3 Finanspolitisk råderum	23
1.4 Offentlige indtægter	26
1.5 Offentlige udgifter	28
Offentligt forbrug	29
Offentlige investeringer	30
Overførselsindkomster	32
1.6 Finanspolitikens aktivitetsvirkning	32
1.7 Udviklingen efter 2030 og finanspolitisk holdbarhed	35
Bilag 1. Tekniske antagelser og metode i fremskrivningen	45
Merchanting og Processing – virksomheders mark-up, produktivitet og eksport	45
Hastigheden i normaliseringen af husholdningernes forbrugskvote	48
Metodejusteringer i forbindelse med den socioøkonomiske fremskrivning	49
Bilag 2. Den strukturelle saldo	55
Bilag 3. Opdateret beregning af det demografiske træk	59
Væksten i det demografiske træk fordelt på udgiftsområder og delsektorer	61
Appendiks om følsomhedsscenarier for det økonomiske forløb	65

1. Opdateret mellemfristet forløb, juni 2025

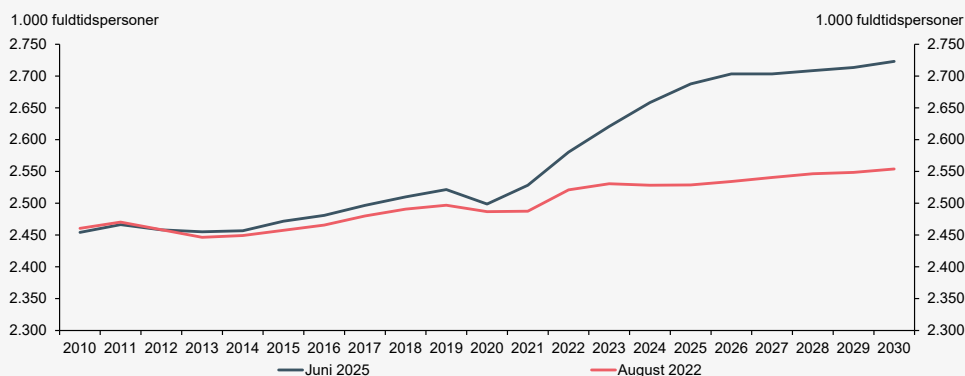
Dansk økonomi har de senere år udvist en ekstraordinært positiv udvikling på trods af høj inflation, krig på det europæiske kontinent samt usikkerhed og turbulens i den globale handel. Danske virksomheder har haft stor succes på eksportmarkederne, beskæftigelsen er rekordhøj og reallønnen er for de fleste blevet genoprettet til niveauet før den høje inflation.

Udviklingen har blandt andet indebåret, at den økonomiske vækst har været væsentligt højere i Danmark end i vores nabolande, uden at der er indikationer på, at økonomien er ved at overophede. Samtidig er de offentlige finanser sunde, og de offentlige overskud har i seks år i træk været de højeste i EU.

Lønmodtagerbeskæftigelsen er alene de seneste 12 måneder steget med over 35.000 personer. Samtidig rapporterer virksomhederne, at manglen på arbejdskraft er mindsket siden 2021. Det vidner om, at arbejdsstyrken og kapaciteten i økonomien er blevet udvidet, hvilket har materialiseret sig i opjusteringer af den strukturelle beskæftigelse. Siden den mellemfristede fremskrivning i august 2022, som var den seneste fremskrivning da regeringen trådte til, er beskæftigelsen i 2030 opjusteret med ca. 170.000 fuldtidspersoner, *jf. figur 1*. Udover gennemførte reformer skyldes forøgelsen især, at flere ældre vælger at arbejde mere, at flere herboende indvandrere er kommet i beskæftigelse og at mere international arbejdskraft er kommet til Danmark. Det stigende arbejdsudbud har samtidig styrket de offentlige finanser gennem højere skatteindtægter og til dels også lavere udgifter til indkomstoverførsler.

Figur 1

Den strukturelle fuldtidsbeskæftigelse er opjusteret frem mod 2030

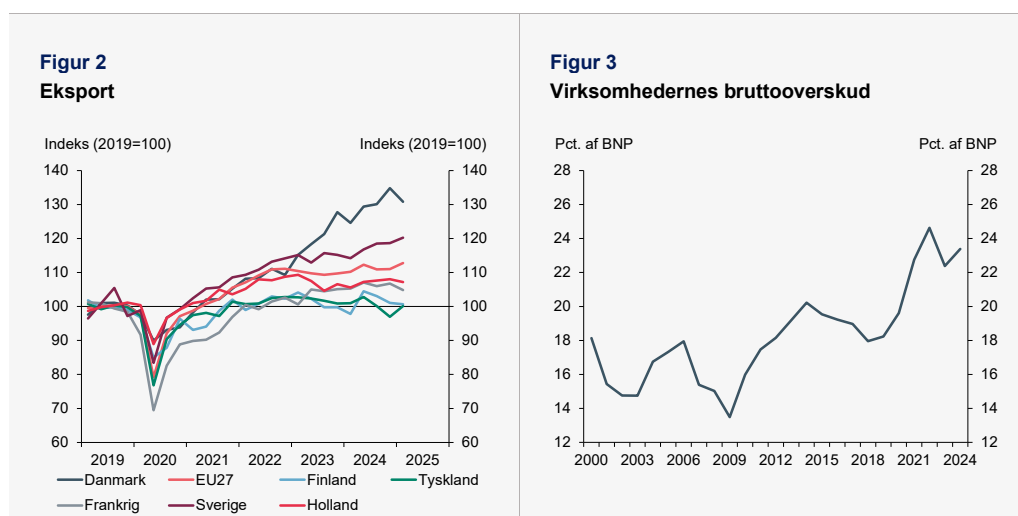

Anm.: I beregningen af den strukturelle fuldtidsbeskæftigelse er arbejdstiden korrigeret for midlertidige udsving ved hjælp af et Hodrick-Prescott-filter.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Siden 2022 er den danske vareeksport steget fra ca. 35 til ca. 40 pct. af BNP, svarende til en stigning på over 150 mia. kr. (2025-niveau). Eksporten er steget væsentligt hurtigere end i omkringliggende lande og for EU som helhed, *jf. figur 2*.

En stor del af den udvikling har været drevet af, at danske virksomheder i stigende omfang har anvendt forretningsmodeller, hvor varer produceres i udlandet under dansk ejerskab af inputvarer, patenter og varemærker – såkaldt merchanting og processing eller M&P. I 2024 udgjorde M&P-aktiviteter en fjerdedel af den danske vareeksport mod ca. 15 pct. i 2022. Virksomhedernes bruttooverskud er samtidig steget markant, *jf. figur 3*.

Anm.: Figuren til venstre viser den samlede eksport af varer og tjenester målt relativt til gennemsnittet i 2019 (sæsonkorrigeret). Figuren til højre viser virksomhedernes beregnede fortjeneste før skat (bruttooverskud) i pct. af BNP.

Kilde: Macrobond, Danmarks Statistik og egne beregninger.

M&P-aktiviteterne bidrager til værditilvæksten i nationalregnskabet og stigningen i M&P har dermed været forbundet med betydelige målte produktivitsgevinster. Disse har dog ikke løftet de danske lønninger i samme grad som almindelig produktivitsvækst, da den højere produktivitet især afspejler øget værdiskabelse fra immaterielle rettigheder, fx fra patenter og varemærker. Det har medført at lønnens andel af bruttofaktoriindkomsten er faldet, primært i industrien. I andre dele af den private sektor har lønvoten været omtrent uændret, *jf. Økonomisk Redegørelse, maj 2025*.

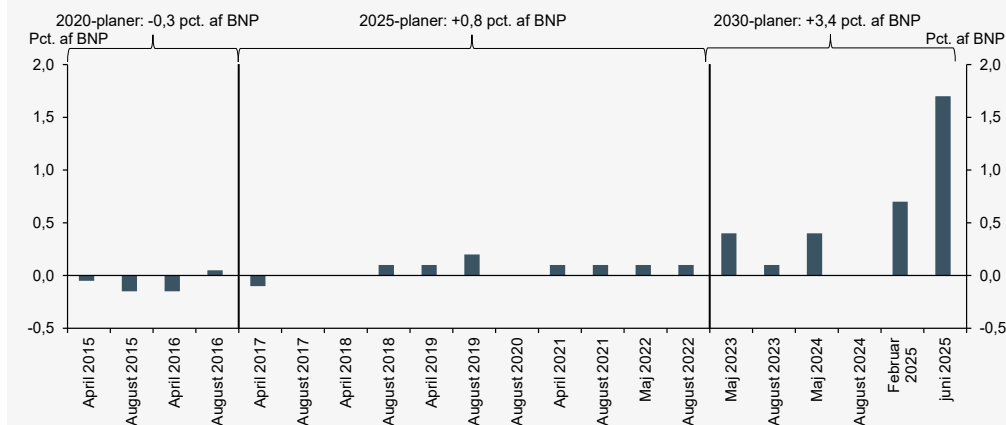
Stigende produktivitet og profitter har endvidere forbedret de offentlige finanser gennem virksomhederne og investorernes skattebetalinger mv. Da de opgjorte produktivitsstigninger kun i begrænset grad har øget lønningerne i Danmark, har de heller ikke givet anledning til øgede offentlige udgifter til indkomstoverførsler, som reguleres i takt med den danske lønudvikling. Samlet set har udviklingen derfor styrket de offentlige finanser.

Uagtet den stærke økonomiske udvikling, herunder den bemærkelsesværdige udvikling i beskæftigelsen og virksomhedernes eksport, har husholdningerne ikke øget deres forbrugskvote. Danske husholdningers finansielle formue har været stigende og samtidig er en stigende andel af formuen placeret i aktier. Højere aktieformuer, positive omvurderinger og stigende udbyttebetalinger har ledt til større offentlige indtægter fra aktieskat, som også har medført en strukturel forbedring af de offentlige finanser.

Den stærke danske økonomi og solide offentlige finanser står på skuldrene af en længere årrække med en ansvarlig økonomisk politik og reformer, som blandt andet har understøttet et velfungerende og effektivt arbejdsmarked med en velkvalificeret arbejdsstyrke. Samtidig er rammevilkårene for dansk erhvervsliv gode, og produktiviteten er blandt de højeste i verden. Danske innovative virksomheder har været gode til at skabe vækst, udvikling og nye arbejdspladser, og dermed skabt velstand til gavn for samfundet som helhed.

Den bemærkelsesværdigt positive udvikling i dansk økonomi har ført til, at vurderingen af de offentlige finanser gentagne gange er blevet forbedret. Finansministeriets skøn for det finanspolitiske råderum er således blevet opjusteret betydeligt over de seneste år, og siden midten af 2018 har der været en ret entydig tendens til opjusteringer, *jf. figur 4*. Med nærværende mellemfristede fremskrivning og metodeeftersynet opjusteres den strukturelle saldo frem mod 2030 markant svarende til en underliggende forbedring på 1,7 pct. af BNP i 2030 set i forhold til fremskrivningen fra februar 2025.

De seneste års løbende justeringer vidner dog også om den usikkerhed, der er forbundet med at skønne over den økonomiske udvikling mange år frem. Det er således også en usikkerhed, der er væsentlig at holde sig for øje i tilrettelæggelsen af den økonomiske politik. De økonomiske rammer frem mod 2030 udgør derfor grundlaget for de mere overordnede og strukturelle tiltag i den økonomiske politik, mens den konkrete finanspolitik fra år til år besluttet som led i de årlige finanslove og økonomiaftaler med kommuner og regioner, herunder under hensyn til kapacitetspresset i økonomien.

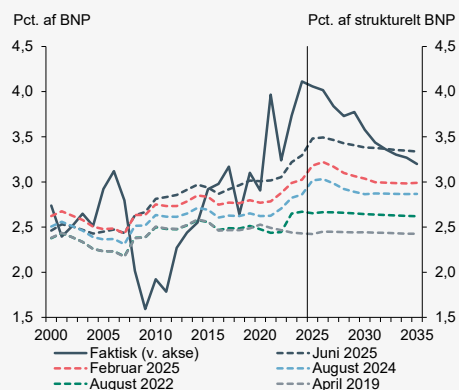
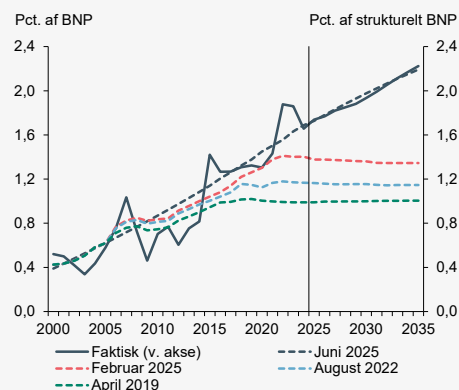
Figur 4**Underliggende ændringer af skøn for strukturel saldo ved udløb af planlægningshorisonten**

Anm.: Jf. også DK2025 – Et stærkere Danmark (2016) og DK2030 – et grønnere sikrere og stærkere Danmark 2030 (2022). Der er afrundet til nærmeste 0,05 pct. af BNP.

Kilde: Mellemfristede planer og egne beregninger.

Udover opjusteringen af den strukturelle beskæftigelse er højere skønnede strukturelle indtægter fra selskabsskat og aktieskat blandt kilderne til de hidtidige løbende opjusteringer af den strukturelle saldo, jf. figur 5 og figur 6. I takt med at ny data er blevet tilgængelig, er det strukturelle niveau for disse poster løbende blevet opjusteret. Men opjusteringerne har indtil nu haltet bagefter den konstaterede udvikling.

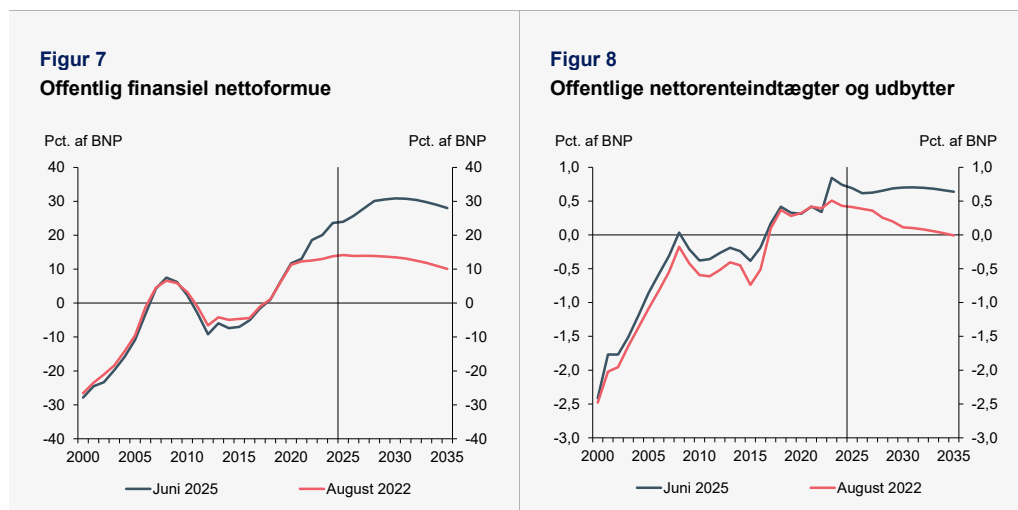
Som led i metodeeftersynet af de mellemfristede fremskrivninger er metoden til beregning af det strukturelle niveau for disse poster blevet opdateret, jf. også boks 2.1 i Økonomisk Redegørelse, maj 2025. De opdaterede metoder tager i højere grad end tidligere højde for strukturelle skift i økonomien, herunder stigningen i virksomhedernes indtjening fra merchanting og processing, og den fremskrevne udvikling i aktionærernes porteføljer og deres skattepligtige aktieindkomst, jf. nærmere i afsnit 1.2.

Figur 5**Selskabsskat (ekskl. nordsøindtægter)****Figur 6****Aktieskat**

Anm.: Stiplede linjer angiver skøn for det strukturelle niveau.

Kilde: Danmarks Statistik og Finansministeriets mellemfristede fremskrivninger.

De positive overraskelser for de offentlige finanser afspejles også i, at den offentlige finansielle nettoformue samt de offentlige nettorenteindtægter og udbytter er steget markant og mere end tidligere ventet, *jf. figur 7 og figur 8*. De positive overraskelser har således haft en selvforstærkende effekt i form af større renteindtægter.

Anm.: Den offentlige finansielle nettoformue og offentlige nettorenteindtægter og udbytter er revideret historisk i forbindelse med Danmarks Statistiks hovedrevision af nationalregnskabet i 2024.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

I *Opdateret mellemfristet forløb, juni 2025* er fremskrivningen af dansk økonomi for første gang udarbejdet på den nye makroøkonomiske model, MAKRO. Modellen har været under udvikling i DREAM-gruppen siden 2017 med det formål at udvikle en makroøkonomisk model til Finansministeriet, som er baseret på moderne økonomisk teori, en bred empirisk tilgang, og som er velegnet til både langsigtede fremskrivninger og mere kortsigtede skøn og politikvurderinger. I 2021 blev der offentliggjort en betaversion af modellen.

I 2023 blev den første fulde modelversion af MAKRO offentliggjort og modellen blev samtidigt taget i brug til Finansministeriets beregning af finanseffekterne i forbindelse med *Økonomisk Redegørelse, marts 2023*. I 2024 blev modellen anvendt som ramme om konjunkturprognosen i *Økonomisk Redegørelse, december 2024* og nu er modellen for første gang benyttet til udarbejdelsen af den mellemfristede og lange fremskrivning, *jf. boks 1*.

Boks 1**Centrale fremskridt ved overgang til MAKRO-modellen**

Et af fremskridtene med MAKRO er, at modellen indeholder såkaldt overlappende generationer, som har varierende indkomst- og forbrugsprofiler henover livet, hvilket gør den velegnet til at analysere langsigtede forhold, hvor demografien skifter. Endvidere bygger MAKRO på et bredt empirisk fundament, som blandt andet indebærer, at de økonomiske reaktioner i modellen som helhed bedst muligt matcher tilsvarende empirisk estimerede reaktioner. Herudover har modellen blandt andet en detaljeret modellering af de offentlige finanser og formueakkumulation i økonomien. Der henvises til DREAMs hjemmeside for yderligere information om MAKRO (www.dreamgruppen.dk).

Både husholdninger og virksomheder har fremadskuende forventninger (dvs. de inddrager forventede ændringer i rammevilkår og økonomien mere generelt i deres adfærd) og virksomheder og husholdninger mødes på et søgemarked. Nominelle og reale trægheder i økonomien gør, at økonomien på kort sigt overvejende er efterspørgselsbestemt, men på længere sigt udbudsbestemt. Modellen er dermed i overensstemmelse med moderne økonomisk teori og empiri.

Overgangen til brug af MAKRO som grundlag for de mellemfristede fremskrivninger er en central del af det metodeeftersyn af fremskrivningerne, som blev annonceret den 13. maj 2025, *jf. www.fm.dk*. Arbejdet med at omlægge de mellemfristede fremskrivninger til MAKRO har pågået siden MAKRO første gang blev benyttet som ramme om konjunkturprognosen i *Økonomisk Redegørelse, december 2024*, og har navnlig haft fokus på forhold, der de senere år har ført til betydelige opjusteringer af det finanspolitiske råderum. Herudover omfatter metodeeftersynet også en dialog med eksterne eksperter om centrale forudsætninger bag DREAM og Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivninger, primært vedrørende indvandring af arbejdskraft mv. og udsigterne for fertiliteten. Finansministeriet vil fremlægge en ny fremskrivning til august i forbindelse med finanslovforslaget for 2026.

Opdateret råderum i ny fremskrivning

Metodeeftersynet og overgangen til at foretage fremskrivningerne på MAKRO har sammen med opjusteringerne af den skønnede strukturelle beskæftigelse mv. i *Økonomisk Redegørelse, maj 2025* ført til en markant opjustering af den strukturelle saldo frem mod 2030 svarende til en underliggende forbedring på 1,7 pct. af BNP i 2030 relativt til fremskrivningen fra februar 2025. Det afspejler blandt andet højere skønnede strukturelle indtægter fra selskabsskat (ekskl. nordsoindtægterne) og aktieskat samt højere strukturel beskæftigelse, *jf. nærmere i afsnit 1.2*.

Den skønnede underliggende forbedring af de offentlige finanser indebærer, at det finanspolitiske råderum i 2030 forhøjes med 58 mia. kr. (2025-priser). Opgørelsen af det finanspolitiske råderum er derudover opdateret med virkninger af indgåede politiske aftaler, tekniske justeringer mv. siden den seneste mellemfristede fremskrivning fra februar 2025, *jf. afsnit 1.3*.

Det samlede råderum frem mod 2030 svarer i den nye fremskrivning til en højest mulig realvækst i det offentlige forbrug på 3,1 pct. om året.¹ Til sammenligning vil forbrugsvæksten i en situation med en årlig ”normalvækst” i den private timeproduktivitet på i omegnen af 1¼ pct. og en årlig vækst i arbejdsudbuddet på ¼-½ pct. (herunder som følge af stigende tilbagetrækningsalder knyttet til stigende levetid) beregningsteknisk svare til ca. ¾ -1 pct. om året. Når råderummet fra 2025 til 2030 er så meget større end i en ”normal” situation skal det ses i lyset af, at den strukturelle saldo i forløbet reduceres fra 0,8 pct. af BNP i 2025 (1,6 pct. af BNP ekskl. Accelerationsfonden) frem mod det mellemfristede mål på -0,5 pct. af BNP i 2030.

Reduktionen af den strukturelle saldo frem mod 2030 svarer til en markant finanspolitisk lempelse over de kommende 5 år, hvor det er forventningen, at der skal ske en stor udbygning af det danske forsvar. Udbygningen af forsvaret vil blandt omfatte køb af materiel i udlandet, men vil også lægge beslag på arbejdskraft og øge lønpresset i økonomien. De modelberegnedede effekter på blandt andet løn og ledighed af den forudsatte udmøntning af råderumsforøgelsen er beskrevet i afsnit 1.6.

I fremskrivningen stiger statens indtægter fra blandt andet pensionsafkastskat (PAL) og aktieskat. I fremskrivningen er der taget udgangspunkt i et underliggende årligt afkast på aktier på ca. 7 pct., hvilket også hidtil har været forudsætningen bag det forudsatte PAL-provenu. Afkastet på 7 pct. er lavere end gennemsnittet for de seneste 25 år, men højere end statsrenten (den risikofrie rente). Det betyder, at de middelrette skøn i fremskrivningen indeholder en effekt af de forudsatte risikopræmier på blandt andet aktiemarkedet.

Når den finanspolitiske holdbarhed i fremskrivningen (før udmøntning) forbedres omtrent lige så meget som saldoen i 2030 – trods en lidt mindre opjustering af selskabsskatteprovenuet efter 2030-2035 og en større nedjustering af en række bilafgifter mv. efter 2030 – skal det blandt andet ses i lyset af fortsat opsparing og formueopbygning blandt husholdningerne, som sammen med de forudsatte afkast (inkl. risikopræmie) bidrager til stigende provenu fra aktieskat mv. i en lang periode efter 2030. Alternative forløb for husholdningerne opsparing og formue er vist i bilag 1.

Følsomhedsscenarier

Ud over det centrale referenceforløb, som indeholder opdaterede finanspolitiske rammer, indeholder publikationen 10 følsomhedsscenarier. Følsomhedsscenarierne skal blandt andet ses i lyset af den forhøjede usikkerhed, som omgiver den økonomiske udvikling i disse år. Derudover illustrerer scenarierne også den usikkerhed der generelt er i forhold til at skønne over den økonomiske udvikling mange år frem. En oversigt over resultaterne af følsomhedsscenarierne er vist i tabel 1 og scenarierne er beskrevet nærmere i *appendiks*.

¹ Det finanspolitiske råderum er et mål for, hvor meget plads der er til nye politiske initiativer inden for det fastsatte balancekrav på -0,5 pct. af BNP i 2030, herunder til realvækst i det offentlige forbrug eller andre politiske initiativer.

De viste scenarieførøb har forskellig karakter og er ikke alle nødvendigvis sandsynlige. Nogle kræver politiske beslutninger eller adfærdsændringer blandt den danske befolkning, mens andre i høj grad beror på udviklingen i verdensøkonomien. For nogle af scenarierne kan udviklingen også gå i den modsatte retning, og fx svækkes de offentlige finanser, hvis beskæftigelsesfrekvenserne blandt herboende indvandrere falder tilbage, eller danske virksomheders M&P-aktiviteter aftager som følge af handelsbarrierer, konkurrence eller andet. Resultaterne af scenarierne skal således betragtes som eksempler på, hvad konkrete forløb kan betyde for de offentlige finanser mv., men ikke nødvendigvis som sandsynlige bud på udviklingen. Det er det centrale referenceforløb, som er den tilstræbte middelrette fremskrivning af dansk økonomi, herunder med neutrale principper i holdbarhedsberegningen.

Sammen med offentliggørelsen af metodeeftersynet, den nye mellemfristede fremskrivning og følsomhedsberegninger er der som nævnt igangsat teknisk dialog med økonomer og interessenter. Dialogen om metodeeftersynet og de justerede fremskrivningsmetoder fortsættes frem mod offentliggørelsen af den mellemfristede fremskrivning sidst i august.

Tabel 1**Marginalvirkning på de offentlige finanser af følsomhedsscenarier**

Pct. af BNP	Strukturel primær saldo			HBI	Beskrivelse
	2030	2035	2040		
Grundforløb	-1,2	-1,4	-1,2	1,1	
1. Told og usikkerhed falder bort	+0,1	0,0	+0,1	+0,1	Told og usikkerhed falder bort sammenlignet med forløbet i Økonomisk Redegørelse, maj 2025. Øget globalt BNP og øget efterspørgsel efter dansk eksport.
2. Fortsat vækst i M&P-aktiviteter i udlandet	+0,5	+0,6	+1,0	+1,3	M&P-aktiviteter stiger yderligere, svarende til en fortsættelse af den historiske udvikling fra 2010 til 2019. Det højere niveau af M&P-aktiviteter resulterer i højere niveauer for mark-up'er, produktivitet og eksport mv.
3. Stigende beskæftigelsesfrekvens for herboende indvandrere	+0,3	+0,3	+0,3	+0,3	Frem til 2030 forlænges trendstigningen i beskæftigelsesfrekvensen fra 2015-2024 for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere, og fastholdes herefter på et højere niveau.
4. Lavere fertilitet	+0,1	+0,3	+0,6	+0,3	Den faldende trend for den generationelle fertilitet fortsættes til et niveau på 1,5 børn pr. kvinde i stedet for DREAM og Danmarks Statistiks nuværende forudsætning på ca. 1,7 børn pr. kvinde.
5. Højere nettoindvandring og øget arbejdsstyrke	+0,2	+0,4	+0,4	0,0	<i>Beholdningen</i> af indvandrere bosat i Danmark fremskrives på baggrund af en estimeret historisk trend i forholdet mellem indvandrere i Danmark og befolkningen i oprindelseslandet, fordelt på oprindelsesland. Den positive historiske trend forudsættes at fortsætte i et givet antal år, hvorefter den afbøjes.
6. Verdensøkonomisk krise afledt af handelskrig, globale ubalancer og finansiell uro	-0,9	-0,8	-0,7	-0,7	Rystelser i den internationale økonomi fører til global finansiell uro og recession med langtrukne konsekvenser. Der tages udgangspunkt i den makroøkonomiske udvikling under den globale finanskrisen og kraftige recession i 2008-2009.
7. Længere levetid for +85-årige	-0,1	-0,2	-0,3	-1,9	Middellevetiden for +85-årige stiger hurtigere end lagt til grund i den aktuelle befolkningsprognose, så den forventede restlevetid i 2130 er ca. fire år højere end i den aktuelle prognose fra DREAM og Danmarks Statistik.
8. Faldende arbejdstid	-0,3	-0,5	-0,8	-1,0	Faldende trend for den gennemsnitlige arbejdstid pr. beskæftiget. Der tages rent beregningsteknisk udgangspunkt i den negative trend i nationalregnskabet opgjort fra 2000-2024, som forlænges til 2040.
9. Mervækst i offentligt forbrug på velfærdsområder	0,0	-0,2	-0,5	-2,6	Udgifterne til offentligt forbrug stiger 0,15 pct.-point om året mere end forudsat i holdbarhedsberegningen, fx afledt af politiske prioriteringer, der kan afspejle stigende krav og forventninger blandt borgerne.
10. Opnåelse af klimamål for 2045 og 2050 via tilskudsudgifter	0,0	-0,2	-0,4	-0,8	De resterende udledningsreduktioner for at nå klimamålsætningerne i 2045 og 2050 nås beregningsteknisk gennem tilskud til grønne teknologier. Udover statslige udgifter medfører indfrielsen af målsætningerne bortfald af indtægter fra afgifter på CO ₂ -udledning.

Anm.: Der er angivet virkning på den strukturelle primære offentlige saldo, som er bestemmende for de finanspolitiske muligheder for at foretage nye prioriteringer. Den strukturelle primære saldo i grundforløbet i 2030 på -1,2 svarer til, at den strukturelle saldo rammer saldomålsætningen i 2030 på -0,5 pct. af BNP. Den primære offentlige saldo angiver stillingen på den offentlige saldo før nettorentindtægter.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

1.1 Det samfundsøkonomiske forløb til 2030

I forhold til den mellemfristede fremskrivning i *Opdateret mellemfristet forløb*, februar 2025 er forløbet opdateret med blandt andet det nye konjunkturgrundlag i *Økonomisk Redegørelse, maj 2025* og den nye *Befolkningsfremskrivning 2025, juni 2025*. Den mellemfristede fremskrivning inkluderer også en række indgåede aftaler, jf. boks 2.

Boks 2

Oversigt over centrale nye oplysninger og forudsætninger, som er indarbejdet i sammenlignet med *Opdateret mellemfristet forløb*, februar 2025

- **Nyt konjunkturgrundlag i Økonomisk Redegørelse, maj 2025:** Fremskrivningen tager udgangspunkt i den opdaterede konjunkturprognose, som indeholder skøn for makroøkonomiske nøgletal, herunder skøn for BNP, beskæftigelse og offentlige finanser i 2025 og 2026.¹⁾
- **Ny befolkningsfremskrivning:** I den opdaterede *Befolkningsfremskrivning 2025* fra DREAM og Danmarks Statistik er den forventede befolkningstilvækst opjusteret som følge af en højere nettoindvandring og lavere dødelighed. Det medfører en større befolkning, både erhvervsaktive og ældre.
- **Opdateret demografisk træk:** Beregningen af det demografiske træk er opdateret med *Befolkningsfremskrivning 2025* samt opdaterede enhedsudgifter. På den baggrund er væksten i det demografiske træk i fra 2025 til 2030 opjusteret med ¾ mia. kr. (2025-priser). Opjusteringen kan primært henføres til den opdaterede befolkningsfremskrivning. Det opdaterede demografiske træk er beskrevet nærmere i bilag 3.
- **Renteforudsætninger:** For 2025-2026 anvendes forudsætninger om renteutviklingen fra *Økonomisk Redegørelse, maj 2025*. I 2030 forudsættes den 10-årige rente på statsobligationer at udgøre 2,5 pct. På meget langt sigt (2080 og derefter) antages den 10-årige rente at svare til et forudsat normalniveau på 4 pct.
- **Nye politiske aftaler:** Virkningerne af en række gennemførte aftaler er indregnet i fremskrivningen, herunder *Aftale om styrkelse af Forsvarets kampkraft* (februar 2025), *Aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse* (februar 2025), *Brintinfrastruktur til Tyskland: Muliggørelse af Syvtallet* (februar 2025), *Reform af professionsbachelor- og erhvervsakademiuddannelser* (marts 2025), CBAM-forordningen (Carbon Border Adjustment Mechanism), *Aftale om en reform af beskæftigelsesindsatsen* (april 2025) og *Aftale om udbudsrammer for tre havvindmølleparker* (maj 2025).²⁾ Virkningerne for de offentlige finanser er nærmere beskrevet i afsnit 1.3.
- **Klimafremskrivning 2025:** Fremskrivningen afspejler Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets Klimafremskrivning 2025. Statens indtægter fra energiafgifter og bilafgifter mv. fremskrives i overensstemmelse hermed.
- **Opdaterede forudsætninger om udviklingen i olie- og CO₂-kvotepriserne:** Skøn for olieprisudviklingen er opdateret i forbindelse med *Økonomisk Redegørelse, maj 2025* og følger den sædvanlige metode. Ligeledes er der indregnet opdaterede skøn for udviklingen i CO₂-kvotepriser.

- 1) Enkelte skøn for de offentlige finanser er ændret en smule i konjunkturårene i forbindelse med færdiggørelsen af den mellemfristede fremskrivning.
- 2) Som i *Økonomisk Redegørelse, maj 2025* er der i fremskrivningen taget højde for de skønnede konsekvenser af Aftale om en reform af beskæftigelsesindsatsen i skønnene for det offentlige forbrug. En fuld indregning af aftalen indarbejdes i den kommende fremskrivning i august.

Produktionspotentialet

Efter en periode med kraftig vækst i produktionspotentialet på i gennemsnit 2,7 pct. om året i 2016-2025, forudsættes den potentielle vækst i perioden 2026-2030 at være mindre på ca. 1,5 pct. om året, *jf. tabel 2*. Den høje vækst i 2016-2025 skal blandt andet ses i lyset af, at danske virksomheder i perioden har øget deres produktion i udlandet markant, hvilket har øget den danske produktivitetsvækst, herunder ved at øge den danske værdiskabelse fra danskejede patenter.

Samtidig har der været en stærk vækst i arbejdsudbuddet og beskæftigelsen understøttet af reformer, herunder forhøjelser af tilbagetrækningsalderne, skattereformer og ændrede modregningsregler for folkepensionisters arbejdsindkomst mv., ligesom der har været en stigning i omfanget af international arbejdskraft blandt andet drevet af supplerende beløbsordning.

Tabel 2

Bidrag til vækst i produktionspotentialet og i faktisk reelt BVT, 2000-2030

	2001-2015	2016-2025	2026-2030
Gns. vækst pr. år, pct.			
1. Produktionspotentiale	1,1	2,7	1,5
<i>heraf bidrag fra</i>			
- Strukturel ledighed	0,2	-0,1	0,0
- Strukturel arbejdsstyrke	0,2	1,1	0,2
- Trend arbejdstid	-0,3	-0,2	0,1
- Trend timeproduktivitet ¹⁾	0,9	1,9	1,2
2. Konjunktur	-0,3	0,0	0,0
3. Faktisk BVT (1+2)	0,8	2,7	1,5
4. Nettoafgifter	0,1	-0,1	0,0
5. Faktisk BNP (3+4)	0,9	2,6	1,4

Anm.: På grund af afrundinger summer delkomponenter ikke nødvendigvis til totalen.

1) Timeproduktiviteten dækker over såvel ændringer i totalfaktorproduktiviteten, kapitalintensiteten og arbejdsintensiteten pr. time blandt beskæftigede samt bidraget fra M&P-aktivitet i udlandet.

Kilde: Danmarks Statistik, *Økonomisk Redegørelse, maj 2025* og egne beregninger.

Frem mod 2030 stiger produktionspotentialet primært som følge af generelle produktivitetsstigninger, hvor der i grundforløbet ikke er forudsat yderligere udbygning af M&P-aktiviteterne i udlandet relativt til BNP efter konjunkturårene.

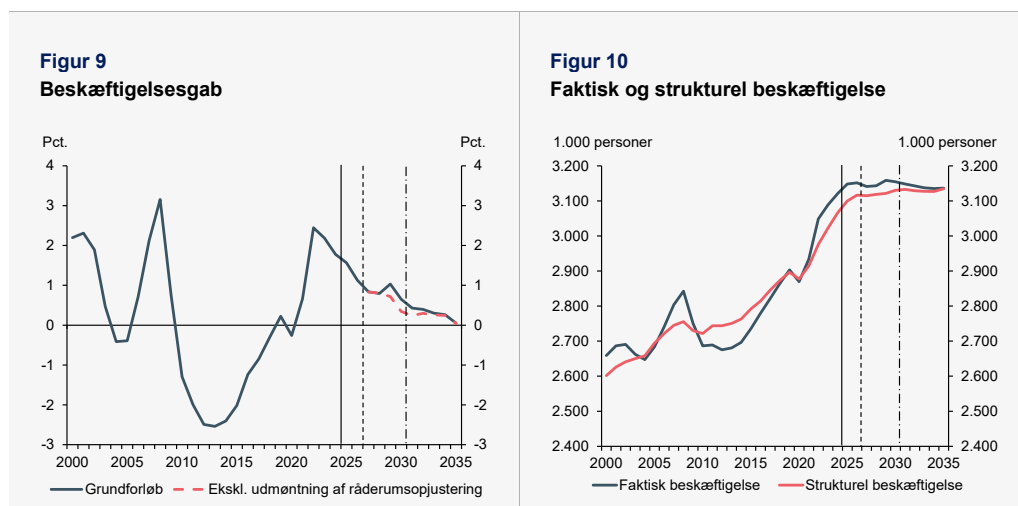
Arbejdsstyrken forventes kun at være moderat stigende. Den demografiske udvikling trækker i retning af en lavere arbejdsstyrke, idet antallet af herboende i den arbejdsdygtige alder forventes at falde frem mod 2030. Omvendt trækker en fortsat positiv nettoindvandring i retning af en voksende arbejdsstyrke, om end i mindre omfang end de seneste år. Den årlige nettoindvandring i den erhvervsaktive alder aftager betydeligt i DREAM og Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning fra gennemsnitligt ca. 18.000 personer årligt de sidste 10 år til i gennemsnit ca. 9.000

personer årligt frem mod 2030.² Dertil kommer virkningen af gennemførte reformer, blandt andet i denne regeringsperiode, som bidrager positivt til vækstpotentialet frem mod 2030. Regeringen har siden sin tiltrædelse gennemført reformer og andre politiske tiltag, som samlet set skønnes at øge arbejdsudbuddet med næsten 32.000 fuldtidspersoner frem mod 2030.

Konjunkturnormalisering og forsyningsbalance

Med overgangen til brug af MAKRO-modellen som grundlag for de mellemfristede fremskrivninger sker konjunkturnormaliseringen i det mellemfristede forløb i høj grad modelbestemt (endogent). Outputgabet på 0,7 pct. i 2026 aftager lidt i 2027-2028, men stiger så til 1,1 pct. i 2029, hvor det opjusterede råderum udmøntes.³ Derefter aftager outputgabet gradvist.

Beskæftigelsesgabet har tilsvarende en aftagende profil, men ligeledes med en midlertidig stigning i 2029, jf. figur 9. Beskæftigelsesgabet er derefter positivt, men tæt på nul frem mod 2035. De modelberegne virkninger på beskæftigelse og løn af det øgede råderum er nærmere beskrevet i afsnit 1.6.

Anm.: De tre lodrette streger i figurene angiver henholdsvis 2024 (sidste datadækkede år), 2026 (sidste konjunkturår) og 2030 (sidste år indenfor planlægningshorisonten). Den strukturelle beskæftigelse er et beregnet skøn for beskæftigelsesniveauet i en neutral konjunktursituation.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

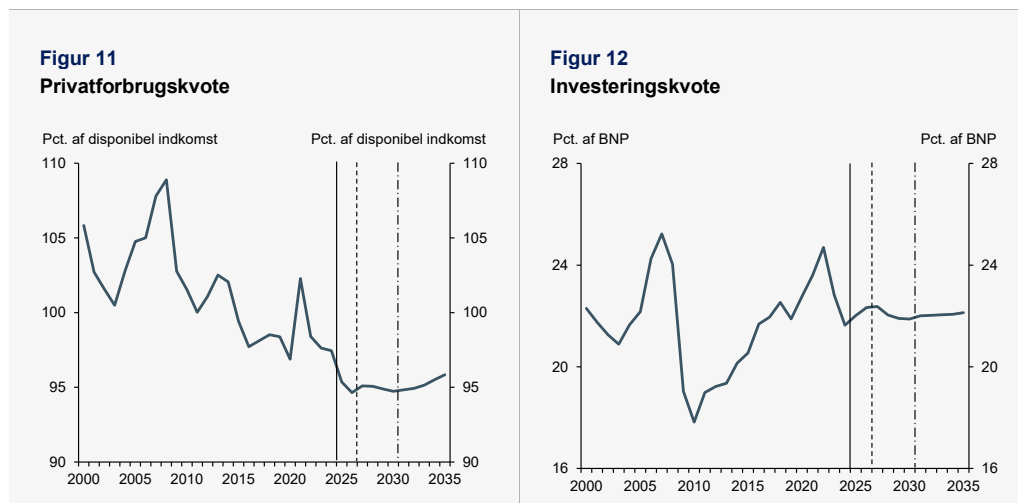
² Tallene angiver nettoindvandringen af indvandrere i aldersgruppen 20-64 år.

³ Det forøgede råderum udmøntes beregningsteknisk i det første år, der ikke er underlagt udgiftslofterne, hvilket aktuelt er 2029. Råderummet indregnes beregningsteknisk som offentligt forbrug. I det omfang det højere råderum udmøntes til tiltag, der ikke påvirker den indenlandske efterspørgsel, påvirkes kapacitetspresset ikke. Med baggrund i, at der ventes at skulle ske en stor udbygning af det danske forsvar, som blandt andet vil indebære anskaffelser i udlandet mv., er det beregningsteknisk forudsat, at en tredjedel af det øgede råderum udmøntes til varekøb som ren import, en tredjedel til almindeligt varekøb, og en tredjedel med almindelig fordeling mellem offentlig beskæftigelse og varekøb. Disse forudsætninger er udelukkende af beregningsteknisk karakter.

Den forudsatte konjunkturalisering på arbejdsmarkedet sker i kraft af, at den strukturelle beskæftigelse stiger med godt 35.000 fra 2025 til 2035, mens den faktiske beskæftigelse i modelfremskrivningen falder med ca. 12.000 personer, *jf. figur 10*.

Den stigende strukturelle beskæftigelse afspejler dels virkningen af gennemførte reformer, fx reformerne af personskatter og uddannelser, dels fortsat nettoindvandring af international arbejdskraft blandt andet drevet af supplerende beløbsordning, *jf. ovenfor*. Omvendt er der udsigt til, at flere når en alder, hvor de trækker sig fra arbejdsmarkedet. Kombinationen af mindre nettoindvandring og den demografiske udvikling betyder, at befolkningen i alderen 25-64 falder med ca. 7.500 personer fra 2025 frem mod 2030. Trods forhøjelsen af efterlønsalderen i 2027 og folkepensionsalderen i 2030 stiger den strukturelle beskæftigelse frem mod 2030 derfor i et betydeligt langsommere tempo end i de seneste 10 år.

Det private forbrug stiger i fremskrivningen med i gennemsnit ca. 2 pct. om året i 2027-2030, *jf. tabel 3*. Forbrugskvoten antages at forblive stort set uændret på det nuværende lave niveau frem mod 2030, og først derefter at stige gradvist, *jf. figur 11*. Forbruget understøttes af stigende realløn og kapitalindkomster. De private investeringer stiger i gennemsnit med ca. 1½ pct. om året i 2027-2030 og investeringskvoten er nær flad omkring det historiske gennemsnit, *jf. figur 12*. Forbrugerprisinflationen er i gennemsnit lidt under 2 pct. om året.

Anm.: De tre lodrette streger i figurene angiver henholdsvis 2024 (sidste datadækkede år), 2026 (sidste konjunkturår) og 2030 (sidste år indenfor planlægningshorisonten).

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Nøgletallene for det realøkonomiske forløb til 2030 er opsummeret i tabel 3.

Tabel 3

Nøgletal for dansk økonomi 2024-2030

	Konjunkturår			Mellemløbet forløb			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Outputgab og reale vækstrater, pct.							
BNP	3,7	3,0	1,4	1,4	1,3	1,9	1,2
BVT	4,0	3,3	1,5	1,6	1,4	1,7	1,1
Outputgab (pct. af BVT)	1,2	0,9	0,7	0,5	0,6	1,1	0,8
Efterspørgsel, realvækst, pct.							
Privat forbrug	0,9	1,2	1,2	2,1	2,0	2,0	2,0
Offentligt forbrug ¹⁾	1,6	4,8	0,3	1,0	2,6	8,6	2,9
Faste bruttoinvesteringer	2,7	4,2	1,0	-0,9	0,1	1,8	1,3
Eksport	7,5	4,3	2,3	3,3	2,9	2,2	1,6
Import	3,0	4,4	2,3	4,6	3,7	4,6	3,0
Pris og lønudvikling, pct.							
Timelønninger	5,3	3,5	3,2	3,6	3,9	3,9	3,7
Forbrugerpriser	1,4	1,9	1,7	2,0	2,0	1,8	1,5
Betalingsbalance mv., pct. af BNP							
Betalingsbalance	13,0	11,9	11,5	11,2	11,5	10,3	9,7
Arbejdsmarked og produktivitet							
Strukturel arbejdsstyrkevækst (pct.)	1,3	1,0	0,4	-0,1	0,1	0,1	0,3
Strukturel beskæftigelsesvækst (pct.)	1,4	1,1	0,5	-0,1	0,1	0,1	0,3
Bruttoledighed (1.000 personer)	87,1	88,6	90,7	93,1	93,7	90,4	96,0
Timeproduktivitet, private byerhverv (pct.)	5,0	3,1	2,0	1,5	1,7	2,1	1,4

Anm.: Forløbet i 2025 og 2026 er baseret på *Økonomisk Redegørelse, maj 2025*.

- 1) Realvæksten i det offentlige forbrug er baseret udmøntning af råderummet i første år efter udgiftslofter, dvs. 2029. De offentlige forbrugsudgifter er opgjort ved inputmetoden ekskl. afskrivninger. Realvæksten i det offentlige forbrug er forudsat ens ved input- og outputmetoden fra 2025 og frem. I realvæksten i BNP indgår også afskrivninger.

Kilde: Danmarks Statistik, *Økonomisk Redegørelse, maj 2025* og egne beregninger.

1.2 Strukturel saldo frem mod 2030

Finanspolitikken planlægges overordnet ud fra det mellemfristede mål om en strukturel offentlig saldo på -0,5 pct. af BNP i 2030.⁴ I den opdaterede mellemfristede fremskrivning er den strukturelle saldo underliggende opjusteret med 1,7 pct. af BNP i 2030 sammenlignet med det mellemfristede forløb fra februar 2025, *jf. tabel 4*. Inden for regeringens mellemfristede saldsmål på -0,5 pct. af BNP i 2030 er der således plads til et større finanspolitisk råderum.

Tabel 4

Den strukturelle offentlige saldo

Pct. af strukturelt BNP	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Opdateret mellemfristet forløb, februar 2025	0,5	0,3	0,3	0,3	-0,5	-0,5
2. Opdateret mellemfristet forløb, februar 2025 inkl. lempelse til etablering af Accelerationsfond i 2025-2026 og afledt reserve i 2027-2028 ¹⁾	-0,3	-0,5	-0,1	-0,1	-0,5	-0,5
3. Opdateret mellemfristet forløb, juni 2025 før udmøntning i 2029-2030 ²⁾	0,8	0,5	1,1	1,2	0,9	1,2
4. Opdateret mellemfristet forløb, juni 2025 ²⁾	0,8	0,5	1,1	1,3	-0,5	-0,5
Underliggende forbedring fra februar 2025 til juni 2025 (3-2)	1,1	1,0	1,2	1,3	1,4	1,7
Heraf strukturel fuldtidsbeskæftigelse (approximativt)	0,4	0,6	0,8	0,8	0,9	0,9
Heraf strukturel selskabsskat (ekskl. nordsøindtægter)	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
Heraf strukturel aktieskat	0,4	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6
Heraf punktafgifter (inkl. registreringsafgift) og ejeravgifter (afspejler blandt andet opdateret klimafremskrivning)	-0,2	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3
Heraf lavere forventet forsvarsmateriellevering i 2025 ekskl. kampfly	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Heraf øvrige forhold	0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	0,1

- 1) Tillagt lempelse i forbindelse med etablering af Accelerationsfonden på 25 mia. kr. (2025-priser) årligt i 2025-2026 og reserve til afledte merudgifter på 10 mia. kr. (2025-priser) årligt i 2027-2028 som led i *Aftale om styrkelse af Forsvarets kampkraft* (februar 2025), der håndteres uden modgående finansiering. Hertil kommer afledte offentlige renteudgifter, der ligeledes håndteres uden modgående finansiering. Det svarer samlet set til omkring 0,8 pct. af BNP årligt i 2025-2026 og 0,3-0,4 pct. af BNP årligt i 2027-2028.
- 2) Ændringen af skønnene for den strukturelle saldo i konjunkturårene (til og med 2026) sammenlignet med *Økonomisk Redegørelse*, maj 2025 afspejler primært opdaterede skøn for strukturel aktieskat og selskabsskat (ekskl. nordsø) som led i konsolideringen af fremskrivningen i forbindelse med metodeeftersynet, idet de strukturelle niveauer også afhænger af den lange fremskrivning.

Kilde: *Opdateret mellemfristet forløb*, februar 2025 og *Økonomisk Redegørelse*, maj 2025.

Den underliggende saldoforbedring afspejler særligt højere skønnede strukturelle indtægter fra selskabsskat (ekskl. nordsøindtægter) og aktieskat samt højere strukturel beskæftigelse. Opjusteringen af strukturel selskabsskat og aktieskat skal ses i lyset af Finansministeriets metodeeftersyn i forbindelse med overgangen til at bruge

⁴ Den strukturelle saldo er et beregnet mål for den underliggende stilling på de offentlige finanser ved den givne finanspolitik. Den strukturelle saldo renses – i modsætning til den faktiske saldo – for virkningen af konjunktursving og en række andre midlertidige forhold og er derfor et mere robust mål for den underliggende stilling på de offentlige finanser. Beregningen af strukturel saldo frem mod 2030 er vist i bilagstabel 2.1 og bilagstabel 2.2.

den nye makroøkonomiske model MAKRO som grundlag for de mellemfristede fremskrivninger, *jf. boks 2.1 i Økonomisk Redegørelse*, maj 2025.

Den underliggende forbedring er gradvist stigende frem mod 2030. Det skal blandt andet ses i lyset af, at opjusteringen af strukturel beskæftigelse er stigende frem mod 2030, blandt andet som følge af opdateret befolkningsprognose med højere netto-indvandring, opdateret fremskrivning af tidlig pension, *jf. bilagsboks 1.1* og højere beskæftigelsesfrekvens for indvandrere, *jf. blandt andet bilagsboks 1.3*. Herudover er der et bidrag fra, at husholdningerne i fremskrivningen fortsat sparer op, og dermed øger de deres finansielle formue yderligere, herunder aktieformue, *jf. boks 3*.⁵

Den underliggende saldoforbedring i 2025-2028 modgås delvist af etableringen af Accelerationsfonden på 25 mia. kr. (2025-priser) årligt i 2025-2026 og reserven til afledte merudgifter på 10 mia. kr. (2025-priser) årligt i 2027-2028 som led i *Aftale om styrkelse af Forsvarets kampkraft* (februar 2025), der håndteres uden modgående finansiering. Hertil kommer afledte renteudgifter, der ligeledes håndteres uden modgående finansiering. Det indebærer isoleret set en svækkelse af den strukturelle saldo.

Den underliggende saldoforbedring i 2029 og 2030 (efter udgiftsloftsårene) udmøntes beregningsteknisk til et større finanspolitisk råderum. Efter indregningen af et større råderum er den strukturelle saldo således uændret i 2029 og 2030 sammenlignet med *Opdateret mellemfristet forløb*, februar 2025.

⁵ Alternative forudsætninger om udviklingen i forbrugskvoten, og konsekvenserne heraf for provenuet fra forbrugsskatter og aktieskat mv., er illustreret i bilag 1.

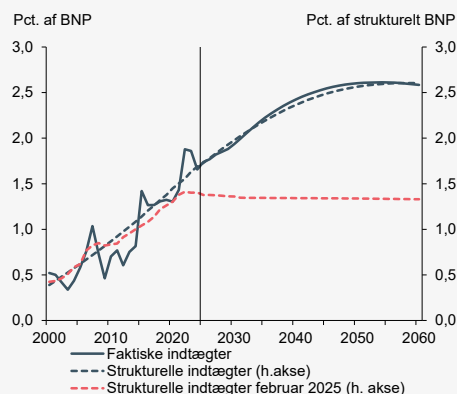
Boks 3**Fremskrivning af aktieskat i MAKRO**

Indtægterne fra aktieskat omfatter aktieindkomstskat fra danske husholdninger og udbytteskat fra udenlandske investorer. Historisk har aktieskatteindtægterne udgjort en stigende andel af BNP, *jf. figur a*. Det skal blandt andet ses i lyset af, at husholdningernes aktieformue er steget som andel af BNP – herunder både fordi den samlede formue er steget og fordi en stigende andel af formuen udgøres af aktier, herunder fordi der i gennemsnit har været forholdsvis høje aktieafkast.

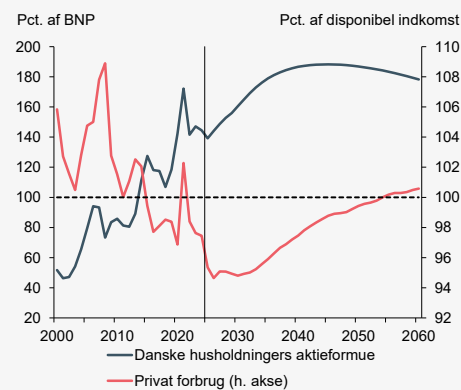
I MAKRO-fremskrivningen stiger aktieskatteindtægterne som andel af BNP yderligere frem mod 2060, hvorefter indtægterne stabiliserer sig. Som led i metodeeftersynet har Finansministeriet opdateret metoden til beregning af det strukturelle niveau for aktieskatteindtægterne, *jf. nærmere i boks 2.1 i Økonomisk Redegørelse, maj 2025*. På den baggrund er Finansministeriets skøn for de strukturelle aktieskatteindtægter opjusteret betydeligt sammenlignet med det mellemfristede forløb fra februar 2025 og med en stigende profil frem mod 2030 og 2060, *jf. figur a*.

Den yderligere stigning i indtægterne skal blandt andet ses i lyset af den aktuelt lave privatforbrugskvote, som bidrager til danske husholdningers fortsatte formueopbygning, herunder også i aktier. Forbrugskvoten stiger kun langsomt i fremskrivningen, *jf. figur b*. Udviklingen i husholdningernes aktieformue og aktieskatteindtægterne afspejler desuden, at aktier fremadrettet udgør en omtrent konstant porteføljeandel i fremskrivningen (dvs. ikke længere stigende), *jf. figur c*, og at aktieafkastet ligger noget lavere gennemsnitligt end det har gjort historisk, *jf. figur d*.

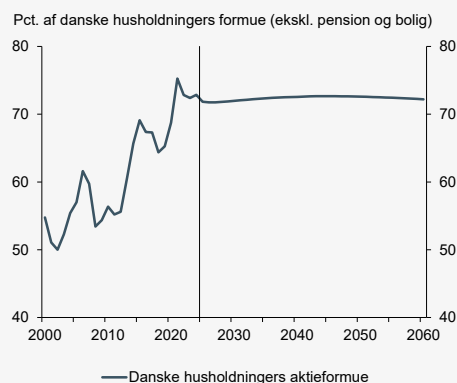
Figur a
Aktieskat

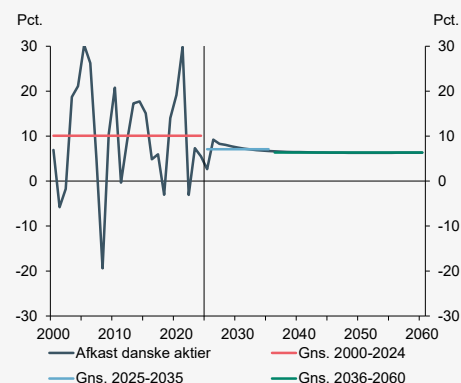
Figur b
Danske husholdningers aktieformue og privatforbrugskvote

Figur c
Aktieformueandel

Figur d
Afkast danske aktier

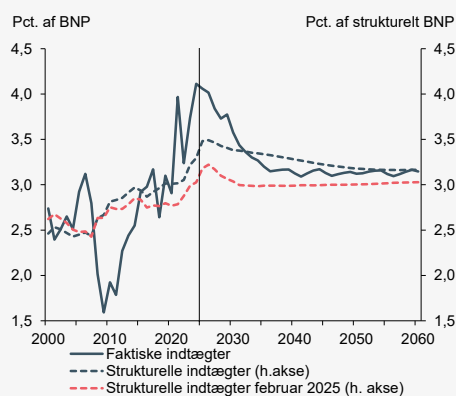
Boks 4**Fremskrivning af selskabsskat (ekskl. nordsøindtægter) i MAKRO**

Selskabsskatteindtægterne (ekskl. nordsøindtægterne) udgjorde 4,1 pct. af BNP i 2024 i Danmarks Statistiks foreløbige nationalregnskabstal, hvilket er et historisk højt niveau, *jf. figur a*. Over en længere årrække har selskabsskatteindtægterne trendmæssigt udgjort en stigende andel af BNP, herunder blandt andet i kraft af udbredelsen af merchanting og processing, som også er afspejlet i generelt stigende mark-up'er for virksomhederne, *jf. figur b*. Herudover afspejler udviklingen i selskabsskatteindtægterne en række ændringer i skattereglerne samt konjunkturudsving og andre midlertidige forhold.

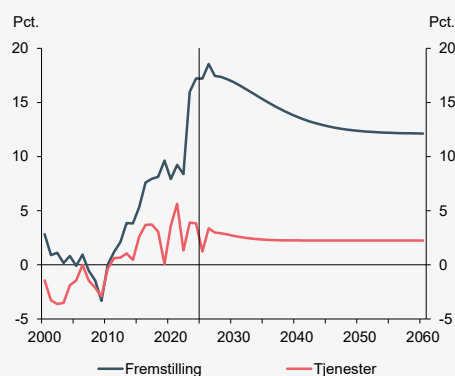
I MAKRO-fremskrivningen er der en gradvist aftagende profil for selskabsskatteindtægterne (ekskl. nordsøindtægterne) fra de 4,1 pct. af BNP i 2024 til ca. 3,2 pct. af BNP omkring 2035, hvorefter det stabiliserer sig, *jf. figur a*. Den aftagende profil skal blandt andet ses i lyset af, at der er forudsat en gradvist aftagende profil for virksomhedernes mark-up'er fra det aktuelt høje niveau, herunder navnlig i fremstillingssektoren, *jf. figur b samt bilag 1*. Det skal blandt andet ses i sammenhæng med, at fremstillingssektoren omfatter medicinalindustrien, hvor der aktuelt er særlig høj indtjening på det globale marked. Fremskrivningen indebærer et vist fald i indtjeningen/mark-up'erne i fremstillingssektoren efterhånden som der kommer flere udbydere, mere konkurrence og mere kapacitet på vigtige markeder. Hertil kommer, at den gradvise normalisering af konjunkturerne isoleret set også bidrager til aftagende selskabsskatteindtægter.

Som led i metodeeftersynet har Finansministeriet opdateret metoden til beregning af det strukturelle niveau for selskabsskat (ekskl. nordsøindtægterne), *jf. nærmere i boks 2.1 i Økonomisk Redegørelse, maj 2025*. Den opdaterede metode tager bedre højde for strukturelle skift i økonomien, fx stigningen i virksomhedernes indtjening fra merchanting og processing i udlandet, end det tidligere har været muligt. På den baggrund er de strukturelle indtægter fra selskabsskat opjusteret siden det mellemfristede forløb fra februar 2025 og herunder med en lidt stigende profil til 2030 og yderligere frem mod 2035, hvorefter opjusteringen gradvist reduceres. Der er usikkerhed om fremskrivningen, herunder både i forhold til, at en betydelig del af indtjeningen er koncentreret i relativt få store virksomheder, såkaldte "superstjerner", og i forhold til mulige regel- og adfældsændringer i den globale økonomi.

Figur a
Selskabsskat (ekskl. nordsøindtægter)

Figur b
Markup i fremstilling og tjenester

1.3 Finanspolitisk råderum

Med den opdaterede mellemfristede fremskrivning og metodeeftersynet er den forventede udvikling i de offentlige finanser frem mod 2030 styrket i forhold til den seneste mellemfristede fremskrivning fra februar 2025. Givet saldomålet på -0,5 pct. af BNP i 2030 indgår den underliggende forbedring af den strukturelle saldo efter udgiftsloftsårene i det finanspolitiske råderum.⁶

Råderummet for de enkelte år udmøntes konkret hvert år i forbindelse med tilrettelæggelsen af finanspolitikken inden for rammerne af de fastsatte udgiftslofter – dvs. i forbindelse med økonomiaftaler med kommuner og regioner samt finanslovsforslaget og de efterfølgende aftaler om finansloven mv. Råderummet for 2025 er således udmøntet i forbindelse med finanslovsaftalen for 2025 mv.

Det finanspolitiske råderum frem mod 2030 blev senest opgjort i forbindelse med *Opdateret mellemfristet forløb*, februar 2025, hvor det blev beregnet til ca. 55½ mia. kr. (2025-priser) i 2030 målt i forhold til udgiftsniveauet i 2025, dvs. i forhold til det budgetterede niveau for finanslovsåret.⁷ I forbindelse med den opdaterede mellemfristede fremskrivning er det finanspolitiske råderum opgjort til ca. 107¾ mia. kr. i 2030 (målt i forhold til udgiftsniveauet i 2025), jf. tabel 5.

Tabel 5
Opdateret finanspolitisk råderum

	2026	2027	2028	2029	2030
Mia. kr. (2025-priser), målt ift. udgiftsniveauet i 2025					
Opdateret mellemfristet forløb, februar 2025 ¹⁾	3¼	5½	23½	48½	55½
Opdateret mellemfristet forløb, juni 2025	2½	9½	27½	87¼	107¾
<i>Memopost: Resterende grønt råderum reserveret inden for det finanspolitiske råderum</i>	0	¼	½	½	0

Anm.: Det finanspolitiske råderum opgøres som den højst mulige offentlige forbrugsvækst ekskl. af-skrivninger inden for balancekravet på -0,5 pct. af BNP i 2030 og afrundet til nærmeste kvarte mia. kr. Opgørelsen er korrigeret for ekstraordinære merudgifter i forbindelse med erstatningsaftale til minkavlere og følgeerhverv mv. Det højere råderum i 2027-2028 afspejler blandt andet, at der er forudsat en højere vækst i det offentlige forbrug som følge af *Aftale om styrkelse af Forsvarets kampkraft* (februar 2025), jf. nærmere i boks 5. Råderummet er opgjort med usikkerhed, som er stigende over tid.

- 1) Det finanspolitiske råderum blev i *Opdateret mellemfristet forløb*, februar 2025 opgjort til 59 mia. kr. i 2030 målt ift. 2025, hvor opgørelsen ligeledes var korrigeret for midlertidige udgifter forbundet med håndteringen af situationen i Ukraine og driftsudgifter i regi af Ukrainefonden.

Kilde: *Opdateret mellemfristet forløb*, februar 2025 og egne beregninger.

⁶ Det finanspolitiske råderum er et mål for, hvor meget plads der er til nye politiske initiativer inden for det fastsatte balancekrav på -0,5 pct. af BNP i 2030, herunder til realvækst i det offentlige forbrug eller andre politiske initiativer.

⁷ Det finanspolitiske råderum blev i *Opdateret mellemfristet forløb*, februar 2025 opgjort til 59 mia. kr. i 2030 målt ift. 2025, hvor opgørelsen var korrigeret for midlertidige udgifter forbundet med håndteringen af situationen i Ukraine og driftsudgifter i regi af Ukrainefonden.

I opgørelsen af råderummet er der taget højde for virkningen af de aftaler, der er indgået siden februar 2025, herunder blandt andet *Aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse*, februar 2025 og *Reform af professionsbachelor- og erhvervsakademiuddannelser*, marts 2025 og samt øvrige nye oplysninger mv., jf. boks 5.

Boks 5

Det finanspolitiske råderum fra 2025 til 2030 sammenlignet med fremskrivningen fra februar 2025

Siden det mellemfristede forløb i februar 2025 er der indregnet nye oplysninger, der påvirker det finanspolitiske råderum, jf. tabel a:

- **Underliggende forbedring af den strukturelle saldo.** Den underliggende saldoforbedring i 2030 afspejler særligt højere skønnede strukturelle indtægter fra selskabsskat (ekskl. nordsøindtægter) og aktieskat samt højere strukturel beskæftigelse. Opjusteringen af strukturel selskabsskat og aktieskat skal ses i lyset af Finansministeriets metodeeftersyn i forbindelse med overgangen til at bruge den nye makroøkonomiske model MAKRO som grundlag for de mellemfristede fremskrivninger. Den underliggende forbedring af den strukturelle saldo i 2030 øger den højest mulige offentlige forbrugsvækst frem mod 2030 givet saldomålet på -0,5 pct. af BNP i 2030.
- **Aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse (februar 2025).** Det finanspolitiske råderum er nedjusteret med ca. 1 mia. kr. som følge af aftalen. Virkningen skal ses i lyset af finansieringsbidraget fra råderummet til de afsatte rammer til bygningstilpasninger frem mod den forventede åbning af den nye uddannelse i 2030.
- **Reform af professionsbachelor- og erhvervsakademiuddannelser (marts 2025).** Aftalen medfører en omstrukturering af uddannelseslandskabet ved at forkorte uddannelseslængden og samtidig højne den faglige kvalitet. Aftalen bidrager isoleret set til at øge det finanspolitiske råderum med 1 mia. kr. Virkningen skal ses i sammenhæng med, at reformen ventes at øge de offentlige indtægter som følge af øget arbejdsudbud og samtidig mindske udgifterne til SU frem mod 2030, hvilket øger den højest mulige offentlige forbrugsvækst frem mod 2030.
- **Aftale om styrkelse af Forsvarets kampkraft (februar 2025).** Med aftalen etableres *Accelerationsfonden* med en økonomisk ramme til militær støtte, indkøb og drift på 50 mia. kr. i 2025-2026, samt en reserve på 10 mia. kr. årligt i 2027-2033. De afsatte midler i *Accelerationsfonden* bidrager isoleret set til en teknisk reduktion af det finanspolitiske råderum på 5 mia. kr. Dette skal ses i sammenhæng med, at der beregningsteknisk er forudsat en forøgelse af det offentlige forbrug på 5 mia. kr. i 2025. Dette reducerer den højest mulige offentlige forbrugsvækst frem mod 2030 målt ift. niveauet i 2025. Det bemærkes, at den afsatte reserve til varige merudgifter relateret til drift forudsættes at blive håndteret inden for de finanspolitiske rammer i 2030, og påvirker derfor ikke råderummet.
- **Øvrige politiske aftaler mv.** En række øvrige politiske aftaler og andre nye forhold bidrager samlet set til at øge det finanspolitiske råderum med 1 mia. kr. Virkningen afspejler navnlig merindtægter på 1¼ mia. kr. i 2030 som følge af den besluttede indfasning af EU's grænsetilpasningsmekanisme (CBAM) samt konsekvenserne af de aftalte elementer i *Brintinfrastruktur til Tyskland: Muliggørelse af Syvtallet* (februar 2025).
- **Rentevirkning som følge af lempelse af den strukturelle saldo i 2025-2028 til etablering af Accelerationsfonden.** I forbindelse med etableringen af *Accelerationsfonden* håndteres merudgifterne i 2025 til 2028 uden modgående finansiering. Aftalen vil isoleret set give anledning til lavere offentlig nettoformue, som indebærer lavere nettorenteindtægter. Dette reducerer den højest mulige offentlige forbrugsvækst frem mod 2030 med ca. 1¼ mia. kr.
- **Øvrige forhold, tekniske justeringer mv.** En række øvrige forhold og tekniske justeringer bidrager samlet set til en lille reduktion af det finanspolitiske råderum. Ændringerne vedrører blandt andet opdaterede forudsætninger for pris- og lønopregning. De samlede tekniske forhold mv. bidrager til en reduktion af den højest mulige forbrugsvækst fra 2025 til 2030 på ¼ mia. kr. sammenlignet med opgørelsen i februar 2025.

Boks 5 (fortsat)**Det finanspolitiske råderum fra 2025 til 2030 sammenlignet med fremskrivningen fra februar 2025****Tabel a****Ændringer i det finanspolitiske råderum i 2030**

	2030 ift. 2025
Mia. kr. (2025-priser)	
Opdateret mellemfristet forløb, februar 2025	59
Opdateret mellemfristet forløb, februar 2025 ekskl. korrektion for midlertidige udgifter forbundet med håndteringen af situationen i Ukraine	55½
+ Underliggende forbedring af den strukturelle saldo	+58
+ Aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse (februar 2025)	-1
+ Reform af professionsbachelor- og erhvervsakademiuddannelser (marts 2025)	+1
+ Aftale om styrkelse af Forsvarets kampkraft (februar 2025)	-5
+ Øvrige politiske aftaler mv.	+1
+ Rentevirkning som følge af lempelsen af den strukturelle saldo i 2025-2028 til etableringen af Accelerationsfonden	-1¾
+ Øvrige forhold, tekniske justeringer mv.	-¼
Opdateret mellemfristet forløb, juni 2025	107¾
<i>Ændring ift. Opdateret 2030-forløb, februar 2025</i>	<i>52</i>

Anm.: Det finanspolitiske råderum er korrigeret for ekstraordinære merudgifter i forbindelse med erstatningsaftale til minkavlere og følgeerhverv mv. Opgørelsen af det finanspolitiske råderum i den mellemfristede fremskrivning fra februar 2025 var ligeledes korrigeret for midlertidige udgifter forbundet med håndteringen af situationen i Ukraine, herunder afsatte midler på finansloven for 2025 til at dække en forlængelse af særloven. Desuden var råderummet korrigeret for forudsatte driftsudgifter i regi af Ukraine-fonden. Råderummet er opgjort med usikkerhed, som er stigende ud i tid.

Kilde: *Opdateret mellemfristet forløb*, februar 2025 og egne beregninger.

Et finanspolitisk råderum på 107¾ mia. kr. (2025-priser) i 2030 svarer til, at der er plads til en højest mulig offentlig forbrugsvækst på gennemsnitligt ca. 3,1 pct. årligt i perioden 2026-2030, svarende til 20¼ mia. kr. (inkl. grønt råderum).

Et finanspolitisk råderum på 107¾ mia. kr. frem mod 2030 kan ses i sammenhæng med, at væksten i det demografiske træk i samme periode skønnes til ca. 13¾ mia. kr. (svarende til en årlig vækst på ca. 0,4 pct.). Udover den demografiske udvikling og reservationen til det grønne råderum skal det finanspolitiske råderum også dække øvrige prioriterede udgifter i forbindelse med udbygningen af det danske forsvar, de årlige aftaler om kommuners og regioners økonomi samt de årlige aftaler om finansloven, herunder uomgængelige merudgifter mv. og udgifter til regeringens prioriteter mv.

1.4 Offentlige indtægter

De samlede offentlige indtægter (primære indtægter) skønnes at variere mellem 47 og 48½ pct. af BNP i 2024-2030, *jf. tabel 6*. Dette dækker over et skønnet fald i de primære indtægter i 2025 som følge af et lavere skønnet provenu fra pensionsafkastskatten, hvorefter der forudsættes en stigende tendens i de offentlige indtægter og skattetrykket frem mod 2030. Stigningen i skattetrykket er ikke udtryk for stigende skattesatser, men for, at en række skattegrundlag vokser mere end BNP.

Tabel 6

Offentlige indtægter, 2024-2030

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Pct. af BNP							
1. Primære indtægter	48,5	47,1	47,6	48,1	48,1	48,4	48,6
- Skatter og afgifter (skattetryk)	44,9	43,8	44,3	44,4	44,3	44,5	44,7
- Personskatter mv.	20,5	20,1	20,2	20,3	20,4	20,4	20,6
- Arbejdsmarkedsbidrag	4,3	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4
- Pensionsafkastskat	1,5	0,8	1,4	1,6	1,5	1,5	1,4
- Selskabsskat	4,1	4,1	4,1	3,9	3,8	3,8	3,6
- Moms	9,2	9,3	9,3	9,3	9,3	9,4	9,5
- Ejendomsskat (grundskyld)	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
- Ejendomsværdiskat	0,5	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
- Punktafgifter mv.	4,4	4,3	4,2	4,3	4,3	4,3	4,4
- Øvrige primære indtægter ¹⁾	3,6	3,4	3,3	3,7	3,8	3,8	3,9
2. Renteindtægter²⁾	1,5	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
3. Indtægter i alt (1+2)	50,0	48,5	48,9	49,4	49,4	49,7	49,9
<i>Memopost: Nordsøindtægter</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>

1) Øvrige primære indtægter indeholder blandt andet sociale bidrag, overskud af offentlig virksomhed, diverse drifts- og kapitaloverførsler fra andre indenlandske sektorer samt imputerede (beregned) indtægter i form af både bruttoestindkomst og bidrag til tjenestemandspensioner. Endvidere indgår statens indtægter fra overskudsdeling og statsdeltagelse i forbindelse med olie- og gasindvinding i Nordsøen, rørledningsafgiften samt kulbrinteskatten.

2) Inklusive udbytter og Nationalbankens overskud.

Kilde: Danmarks Statistik, *Økonomisk Redegørelse*, maj 2025 og egne beregninger.

Centrale justeringer af selskabsskat og aktieskat er beskrevet i afsnit 1.2. De i tabel 6 viste BNP-andele påvirkes blandt andet af nævnereffekter fra ændret BNP, herunder i forbindelse med udviklingen i konjunktur, virksomhedernes mark-up og lønkvoter mv. De væsentligste tekniske forudsætninger bag fremskrivningen af de offentlige indtægter fremgår af boks 6.

Boks 6**Forudsætninger for fremskrivning af offentlige indtægter**

Fremskrivningen af de offentlige indtægter tager udgangspunkt i vurderingen i *Økonomisk Redegørelse, maj 2025*, der indeholder detaljerede skøn for de offentlige finanser i 2025 og 2026.

Kildeskatter: Indtægterne fra kildeskatter – der primært omfatter de personlige indkomstskatter – er baseret på den fremskrevne udvikling i skattegrundlaget i form af lønindkomst, skattepligtig aktieindkomst, skattepligtige indkomstoverførsler, fradragsberettigede pensionsindbetalinger, skattepligtige pensionsudbetalinger, positiv og negativ kapitalindkomst i husholdningerne og ligningsmæssige fradrag. De fremskrevne indtægter fra kildeskatter tager højde for vedtagne ændringer i personskattelovgivningen.

Arbejdsmarkedsbidrag: Indtægterne fra arbejdsmarkedsbidraget er fremskrevet med afsæt i udviklingen i bidragsgrundlaget i form af lønindkomst mv.

Pensionsafkastskat: Indtægter fra pensionsafkastskatten er beregnet ud fra det forventede afkast på pensionsformuen, korrigeret for negativ skat til gode for modregning. På sigt fremskrives indtægterne fra pensionsafkastskatten med afsæt i et strukturelt (sammenvejet) afkast på 4½ pct. af den skattepligtige del af pensionsformuen.

Boligskatter: Indtægterne fra ejendomsværdiskat og grundskyld er fremskrevet i overensstemmelse med *Aftale om kompensation til boligejerne og fortsat tryk om boligbeskatningen* (maj 2020), hvor det nye boligskattesystem er trådt i kraft i 2024.

Selskabsskat: Indtægterne fra selskabsskat (ekskl. selskabsskat fra kulbrintevirksomhed og kulbrinteskat, som indgår i Nordsøindtægterne) bestemmes ud fra en fremskrivning af virksomhedernes skattepligtige indtjening. Derudover tager skønnene for selskabsskatteindtægterne højde for politiske aftaler og vedtagne ændringer af selskabsskattelovgivningen.

Nordsøindtægter: De fremskrevne nordsøindtægter tager afsæt i den seneste langsigtede prognose for olie- og gasproduktion fra Energistyrelsen (august 2024) samt virkningen af *Aftale om fremtiden for olie- og gasindvinding i Nordsøen* (december 2020). Olieprisen fremskrives med udgangspunkt i prognosen fra Det Internationale Energiagenturs (IEA) og udviklingen i futures-priser.

Afgifter: Indtægterne fra moms og punktafgifter tager udgangspunkt i den fremskrevne udvikling i afgiftsgrundlagene, som udgøres af privat og offentligt forbrug, investeringer og forbrug af materialer i produktionen. Der er taget højde for et fortsat skattestop for en række punktafgifter, herunder is, chokolade og kaffe, frem mod 2030. Energiafgifter, registreringsafgift og ejeravgifter er fremskrevet med afsæt i udviklingen i Klima-, Energi og Forsyningsministeriets *Klimastatus og -fremskrivning 2025*. De fremskrevne indtægter fra afgifter tager højde for den forventede udvikling i makroforudsætningerne samt vedtagne ændringer i afgiftssatser og øvrige skatteregler.

1.5 Offentlige udgifter

De samlede offentlige udgifter er opgjort til ca. 45,5 pct. af BNP i 2024 og skønnet til ca. 46,9 pct. af BNP i 2025. De offentlige udgifters andel af BNP vokser i fremskrivningen, under beregningstekniske antagelser, til 49,5 pct. af BNP i 2030, *jf. tabel 7*. De offentlige udgifters andel af strukturelt BNP frem mod 2030 er fortsat mindre end det gennemsnitlige niveau gennem de sidste ca. 20 år, *jf. figur 13*.

Tabel 7
Offentlige udgifter, 2024-2030

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Pct. af BNP							
Offentlige udgifter	45,5	46,9	47,4	47,2	47,1	48,8	49,5
Primære udgifter	44,7	46,2	46,8	46,5	46,4	48,2	48,9
- Offentligt forbrug	22,6	23,3	23,3	23,8	24,2	25,9	26,5
- Offentlige investeringer	3,1	3,9	4,0	3,6	3,3	3,4	3,4
- Indkomstoverførsler	14,1	14,1	14,5	14,5	14,5	14,4	14,5
- Subsidier	1,2	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5
- Øvrige primære udgifter	3,7	3,6	3,6	3,3	3,0	3,1	3,1

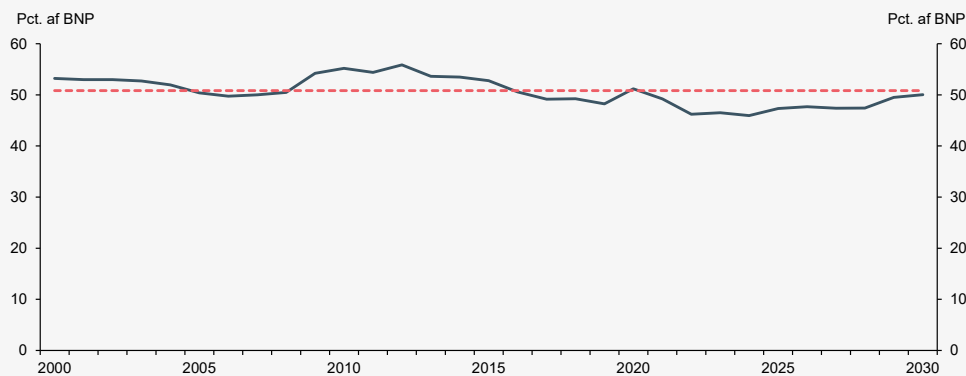
Anm.: Opgørelsen af de samlede offentlige udgifter afviger fra Danmarks Statistiks opgørelse. Udgifterne i pct. af BNP er her angivet med afsæt i en opgørelse af de samlede udgifter, hvor alle delelementer af det offentlige forbrug – herunder imputerede udgifter i form af afskrivninger og indtægter i form af salg af varer og tjenesteydelser – henføres til udgiftssiden.

Kilde: Danmarks Statistik, *Økonomisk Redegørelse, maj 2025* og egne beregninger.

Udviklingen i de offentlige udgifters andel af BNP fra 2024 til 2030 skal blandt andet ses i lyset af udviklingen i konjunkturerne, herunder via såkaldte nævnereffekter. Det vurderes, at nominelt BNP i 2024 er midlertidig forøget i forhold til en normal situation som følge af et positivt outputgab, hvilket isoleret set reducerer udgifternes andel af BNP i 2024. Denne nævnereffekt aftager efterfølgende, efterhånden som konjunktursituationen forudsættes normaliseret, hvilket bidrager til, at udgifternes andel af BNP stiger frem mod 2030.

Fremskrivningen af de offentlige udgifter er påvirket af de besluttede løft af udgiftsrammerne til forsvaret og til håndteringen af situationen i Ukraine, herunder afsatte midler til militære bidrag i Ukraine-fonden og til indkøb af materiel mv. i Accelerations-fonden.

Figur 13
Offentlige udgifter

Anm.: Den stiplede linje angiver gennemsnittet fra 2005-2024.

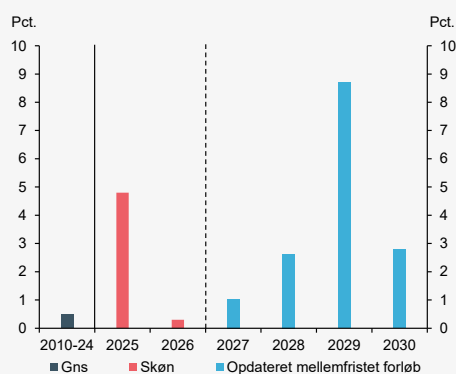
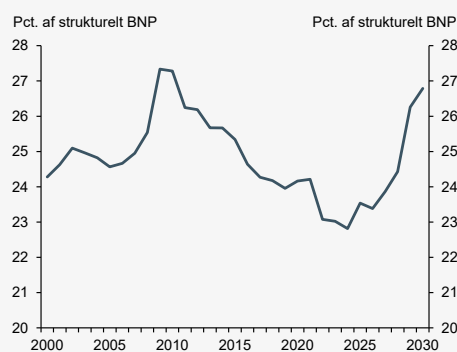
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Offentligt forbrug

Forudsætningerne om det offentlige forbrug i 2025-2026 er nærmere beskrevet i *Økonomisk Redegørelse, maj 2025*. Fra 2027 og frem svarer den beregningstekniske offentlige forbrugsvækst som udgangspunkt til de fastlagte udgiftsrammer og den højst mulige offentlige forbrugsvækst (det finanspolitiske råderum) inden for det mellemfristede balancekrav for den strukturelle saldo på -0,5 pct. af BNP i 2030. Den højst mulige offentlige forbrugsvækst (det finanspolitiske råderum) er isoleret set opjusteret med 58 mia. kr. (2025-priser) i 2030 inden for balancekravet på -0,5 pct. af BNP som følge af en underliggende forbedring af den strukturelle saldo. Det finanspolitiske råderum er nærmere beskrevet i afsnit 1.3.

I forhold til den seneste fremskrivning fra februar er der i forbrugsvæksten herudover indregnet konsekvenser af blandt andet *Aftale om styrket kampkraft* (februar 2025) mv.

På baggrund af forudsætningerne om konjunktur- og prisudviklingen samt den beregningsteknisk forudsatte realvækst i det offentlige forbrug skønnes de offentlige forbrugsudgifter at stige fra ca. 22,8 pct. af strukturelt BNP i 2024 til 26,8 pct. af strukturelt BNP frem mod 2030, *jf. figur 15*.

Figur 14**Realvækst i det offentlige forbrug****Figur 15****Offentligt forbrug, pct. af strukturelt BNP**

Anm.: I figur 14 er realvæksten i det offentlige forbrug opgjort ved inputmetoden (ekskl. afskrivninger). I figur 15 fremgår det offentlige forbrug og BNP i løbende priser.

Kilde: Danmarks Statistik, *Økonomisk Redegørelse*, maj 2025 og egne beregninger.

Offentlige investeringer

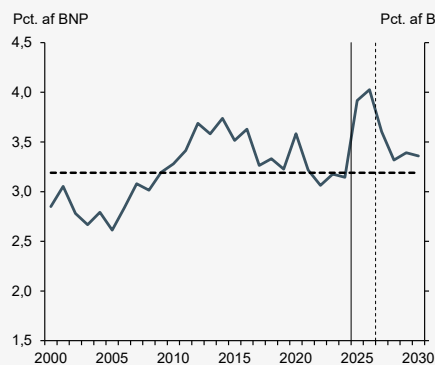
I en længere årrække har de offentlige investeringer som andel af BNP ligget på et højt niveau i forhold til niveauet i 2000'erne. I de seneste år er andelen imidlertid faldet, blandt andet som følge af høj vækst i nominelt BNP. I de kommende år forventes en markant stigning som følge af investeringer på forsvarsområdet, herunder i lyset af forudsatte udmøntninger af midler fra *Accelerationsfonden*⁸. De offentlige investeringsudgifter skønnes således at udgøre 3,9 pct. af BNP i 2025 og 4,0 pct. af BNP i 2026, jf. figur 16.

Skønnene for de offentlige investeringer er behæftet med betydelig usikkerhed, da udgifterne blandt andet påvirkes af forskydninger i aktiviteten mv. mellem de enkelte år og forskydninger i leveringstidspunktet for materielinvesteringer (fx til Forsvaret).

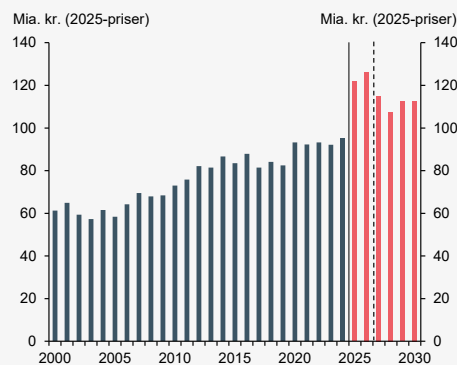
Frem mod 2030 forventes de samlede offentlige investeringer som andel af BNP at udgøre mellem 3,3 og 3,6 pct., og de offentlige investeringer forudsættes dermed fortsat på et højt niveau.

⁸ Det er beregningsteknisk forudsat, at midlerne i Accelerationsfonden i 2025 og 2026 årligt indebærer merudgifter til offentlige investeringer (15 mia. kr.), offentligt forbrug (5 mia. kr.) og overførsler til udland (5 mia. kr.).

Figur 16
Offentlige investeringer, pct. af BNP

Figur 17
Offentlige investeringer, 2000-2030

Anm.: I figur 16 og figur 17 er vist offentlige investeringer inkl. forskning og udvikling, men ekskl. nettokøb af bygninger og andre eksisterende investeringsgoder. I figur 16 angiver den stiplede streg gennemsnittet fra 2000-2024.

Kilde: Danmarks Statistik, *Økonomisk Redegørelse*, maj 2025 og egne beregninger.

Størstedelen af de offentlige investeringer udgøres af investeringer i bygninger og anlæg mv., mens en mindre del udgøres af investeringer i forskning og udvikling, jf. tabel 8.

Tabel 8
Offentlige investeringer, 2024-2030

Mia. kr. (2025-priser)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Offentlige investeringer	95,0	121,8	126,1	114,9	107,6	112,3	112,7
- Heraf bygninger og anlæg	71,9	94,7	99,2	87,9	80,5	83,6	83,9
- Heraf forskning og udvikling	23,0	27,1	26,9	26,9	26,9	28,6	28,6

Kilde: Danmarks Statistik, *Økonomisk Redegørelse*, maj 2025 og egne beregninger.

Den samlede investeringsramme til bygninger og anlæg skal finansiere både allerede planlagte og igangsatte investeringer samt nye politiske prioriteringer frem mod 2030. Investeringsrammen udmøntes løbende – blandt andet i forbindelse med de årlige finanslove og økonomiaftaler med kommuner og regioner.

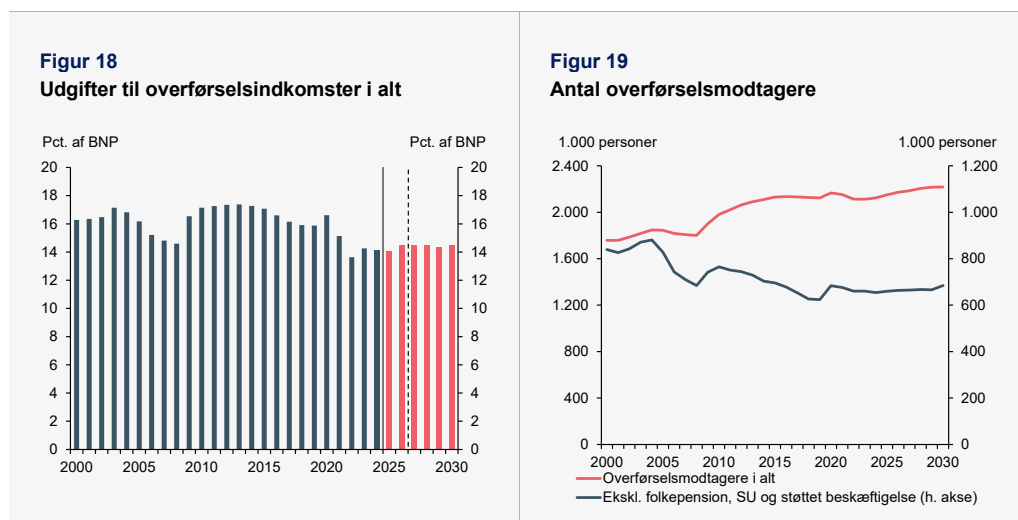
Rammen finansierer blandt andet materielleverancer til Forsvaret, vedligeholdelse og udbygning af infrastrukturen, herunder initiativer fra *Aftale om infrastrukturplan 2035* (juni 2021), kommunale investeringer i daginstitutioner og skoler mv. samt regionale investeringer i fx sygehuse. Investeringsrammen er justeret som følge af de forudsatte virkninger af *Aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse (epx)* (februar 2025).

De offentlige investeringer i forskning og udvikling fremskrives med udgangspunkt i det offentlige forskningsbudget og målet om, at de offentlige udgifter til forskning og udvikling skal udgøre 1 pct. af BNP.⁹

Overførselsindkomster

De samlede udgifter til overførselsindkomster skønnes at stige fra ca. 14 pct. af BNP i 2024 til ca. 14,5 pct. af BNP i 2030, jf. figur 18. Den skønnede stigning afspejler blandt andet øgede udgifter til dagpenge og kontanthjælp mv. som følge af den forudsatte konjunkturalisering med en lille stigning i ledigheden samt merudgifter til folkepension mv. i lyset af den demografiske udvikling, som indebærer flere overførselsmodtagere, herunder flere folkepensionister, jf. figur 19.

Fremskrivningen afspejler blandt andet reglerne for gradvist højere efterløn- og folkepensionsalder, *Aftale om ny regulering af folkepensionen og indførelse af obligatorisk opsparing for overførselsmodtagere* (november 2018), *Aftale om ny ret til tidlig pension* (oktober 2020), *Aftale om en ny reformpakke for dansk økonomi* (januar 2022), samt reform af SU-systemet på det videregående uddannelsesområde (juni 2024) mv.

Anm.: Definitionen af overførselsmodtagere i figur 19 følger af tabel B.6 i *Økonomisk Redegørelse*, maj 2025.

Kilde: Danmarks Statistik, *Økonomisk Redegørelse*, maj 2025 og egne beregninger.

1.6 Finanspolitikken aktivitetens virkning

Finanspolitikken tilrettelægges blandt andet under hensyntagen til konjunktursituationen. Finanspolitikken blev således strammet markant i 2022 og 2023, hvor der var højt kapacitetspres og høj inflation. I 2024 blev finanspolitikken stramme niveau

⁹ Forskningsmålsætningen opgøres på budgetform.

fastholdt, med en flerårig finanseffekt på -1,1 pct.-point. Niveauet for finanspolitikken er som udgangspunkt stramt i 2025 og 2026, hvor den flerårige finanseffekt skønnes til henholdsvis -0,3 og -0,2 pct.-point, *jf. tabel 9*.

I forbindelse med Accelerationsfonden og øvrige aftaler på forsvarsområdet er det blandt andet besluttet at øge Forsvarets indkøb af militært materiel. Sådanne udgifter har generelt et højere importindhold, end der lægges til grund i beregningen af finanseffekterne. Det trækker isoleret set i retning af, at de beregnede finanseffekter i perioder med stor vækst i indkøb af materiel på forsvarsområdet udgør et overkantsskøn. Aktivitetsvirkningen af øgede forsvarsudgifter afhænger af den konkrete udmøntning.

Finanspolitikken tilrettelægges efter det mellemfristede mål på -0,5 pct. af BNP i 2030, *jf. afsnit 1.2*. Aktivitetsvirkningen af finanspolitikken frem mod 2030 vil afhænge af den konkrete udmøntning, som blandt andet vil blive planlagt i forbindelse med årlige finanslove mv. Den standardberegnete ét-årige finanseffekt svarer i gennemsnit til omtrent 0,4 pct.-point for 2027-2030, når råderumsforøgelsen beregningsteknisk antages udmøntet som almindeligt offentligt forbrug med gennemsnitlig varekøbs- og importandel. Dette udgør forventeligt et overkantsskøn, såfremt udbygningen af forsvarets kapaciteter, hvor importindholdet generelt er højere, fortsætter. Med de i fremskrivningen anvendte forudsætninger om varekøbsandel og importindhold for det forøgede råderum svarer den gennemsnitlige ét-årige finanseffekt til 0,3 pct.-point i 2027-2030. Udmøntningen af råderummet med de beregningstekniske forudsætninger om varekøbsandelen mv. påvirker i forløbet både lønstigningerne og ledigheden i en midlertidig periode, *jf. boks 6*.

Tabel 9

Finanseffekter i opdateret mellemfristet forløb, juni 2025 (virkning på outputgab)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Gennemsnit 2027-2030 ¹⁾
Pct.-point								
Ét-årig finanseffekt	1,4	1,3	-1,9	-1,3	-0,3	0,8	0,1	0,4
Flerårig finanseffekt	1,4	2,7	0,7	-0,7	-1,1	-0,3	-0,2	

Anm.: Den ét-årige finanseffekt beskriver virkningen af den førte finanspolitik i et enkelt år, målt ved ændringerne i finanspolitikken i forhold til året forinden. Den flerårige finanseffekt måler den samlede virkning på outputgab af finanspolitikken siden 2019.

1) Anvendes de beregningstekniske forudsætninger fra udmøntningsforløbet i beregningen af den ét-årige finanseffekt, med hensyn til importandel og varekøb for det opjusterede råderum, reduceres den gennemsnitlige ét-årige finanseffekt i 2027-2030 til 0,3 pct.-point.

Kilde: *Økonomiske Redegørelse, maj 2025* og egne beregninger.

Boks 7**Kapacitetspres og udmøntning af underliggende forbedring af strukturel saldo**

Den beregningstekniske stigning i det offentlige forbrug betyder, at den indenlandske efterspørgsel efter varer og tjenester stiger. En del af denne efterspørgsel kan opfyldes af udenlandsk produktion i form af øget import. Men den del af efterspørgslen som det danske produktionsapparat skal levere kræver en større indenlandsk produktion. Virksomhederne vil efterspørge mere arbejdskraft for at kunne øge produktionen, og dette vil sammen med et beregningsteknisk øget behov for arbejdskraft i den offentlige sektor betyde, at der skabes et højere kapacitets- og lønpres i Danmark.

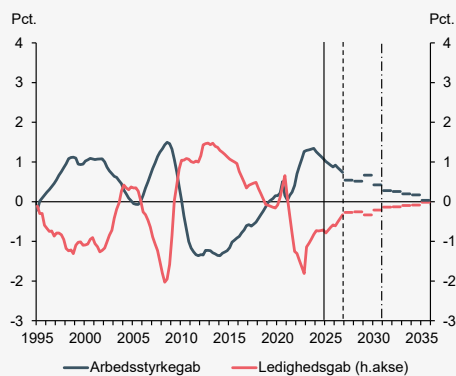
Den højere beskæftigelse i fremskrivningen, afledt af den ekspansive finanspolitik, afspejler dels, at der bliver færre ledige, målt ved et lavere ledighedsgab, som følge af de forbedrede jobmuligheder, dels at de forbedrede jobmuligheder får flere ind i arbejdsstyrken, *jf. figur a*. Det dækker erfaringsmæssigt især over, at flere unge og herboende indvandrere træder ind i arbejdsstyrken, samtidig med at flere ældre bliver på arbejdsmarkedet længere, i perioder med større pres på arbejdsmarkedet. Ledighedsgabet holder sig dog i forløbet under $\frac{1}{2}$ pct. af arbejdsstyrken i 2029 og arbejdsstyrkegabet under $\frac{3}{4}$ pct.

Historisk set har et højere pres på arbejdsmarkedet, målt ved et lavere ledighedsgab, været sammenfaldende med højere lønstigninger og omvendt, *jf. figur b*. Det er også tilfældet i fremskrivningen, hvor kapacitetspresset øges som følge af den beregningstekniske udmøntning. Det øgede kapacitetspres bidrager dermed til, at lønstigningerne midlertidigt vil være over deres langsigtede niveau.

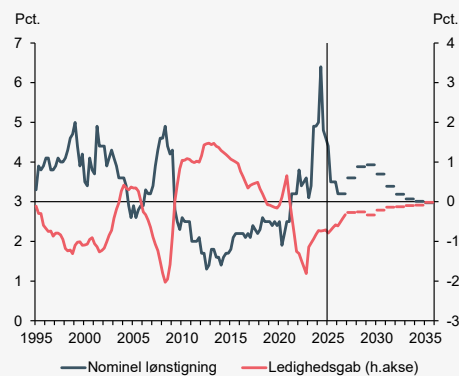
Isoleret set bidrager den beregningstekniske udmøntning til, at lønvæksten stiger med 0,4 pct.-point og inflationen med 0,3 pct.-point i 2029. Det er en konsekvens af, at øgede udgifter til forsvar eller andre prioriteringer af råderumsforøgelsen nødvendigvis kræver, at produktive ressourcer flyttes til de prioriterede områder fra andre dele af økonomien, hvilket blandt andet sker via løndannelsen.

Figur a

Den øgede efterspørgsel betyder, at arbejdsstyrken vokser og der bliver færre ledige...

Figur b

... samtidig med et øget kapacitetspres betyder højere lønstigninger

Anm.: De tre lodrette streger i figuren angiver henholdsvis 2024 (sidste datadækkede år), 2026 (sidste konjunkturår) og 2030 (sidste år indenfor planlægningshorisonten). I fremskrivningen vises årgennemsnittet, den prikkede serie angiver forløbet uden udmøntningen af den underliggende forbedring af strukturel saldo.

Kilde: Økonomisk Redegørelse, maj 2025, DA's KonjunkturStatistik og egne beregninger.

1.7 Udviklingen efter 2030 og finanspolitisk holdbarhed

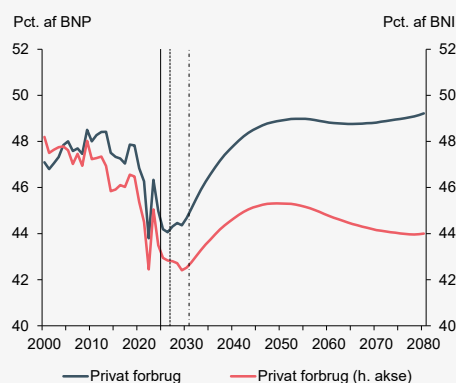
I årene efter 2030 bygger fremskrivningen på beregningstekniske principper og forudsætninger, herunder befolkningsprognosen fra Danmarks Statistik og DREAM og beregningstekniske forudsætninger om den økonomiske politik.

I det langsigtede forløb er der i fremskrivningen udsigt til betydelige skift i dansk økonomi, hvor både det private og det offentlige forbrug ventes at udgøre stigende andele af BNP over en lang periode frem mod 2045-2050, og hvor nettoeksporten udgør en tilsvarende mindre andel.¹⁰ For det offentlige forbrug hænger dette sammen med den tekniske indregning af råderummet frem mod 2030, som i betydeligt omfang kan ventes at skulle finansiere øgede forsvarsudgifter, samt den demografiske udvikling med flere ældre i forhold til arbejdsstyrken. For det private forbrug afspejler det, at den høje opsparing og formueopbygning gør husholdningssektoren rigere og med tiden fører til større forbrug.

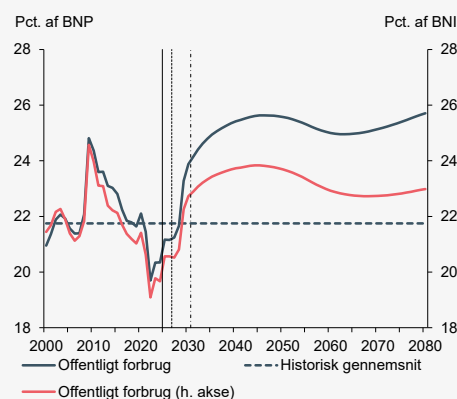
Siden finanskrisen er det private forbrug steget betydeligt mindre end indkomsterne, og forbruget udgør aktuelt en lav andel af BNP, *jf. figur 20*. Den relativt svage fremgang i forbruget skal blandt andet ses i lyset af konsolideringsbehov og strammere kreditvilkår efter finanskrisen, og af, at en større del af indkomsten kommer fra andre indkomsttyper end løn og overførsler, herunder fra formueindkomst, som er mere usikker og koncentreret på en mindre del af befolkningen (bortset fra pensionsformuen, som dog også kun gradvist omsættes til privat forbrug). Mere midlertidige forhold spiller også en rolle, herunder tilbageholdenhed i forbindelse med den høje inflation i kølvandet på Ruslands invasion af Ukraine. Det omfatter også øget usikkerhed, herunder som følge af krige i Ukraine og Mellemøsten samt turbulens vedrørende global handel.

¹⁰ Det samme var tilfældet i de tidligere fremskrivninger på ADAM-modellen, og noget tilsvarende gør sig gældende i DØR og DREAMS fremskrivninger.

Figur 20
Privat forbrug

Figur 21
Offentligt forbrug

Anm.: Figuren til venstre viser privat forbrug som andel af BNP og BNI. Figuren til højre viser offentligt forbrug ekskl. afskrivninger som andel af BNP og BNI. Det historiske gennemsnit i figuren til højre er for perioden 1985-2024 i pct. af BNP.

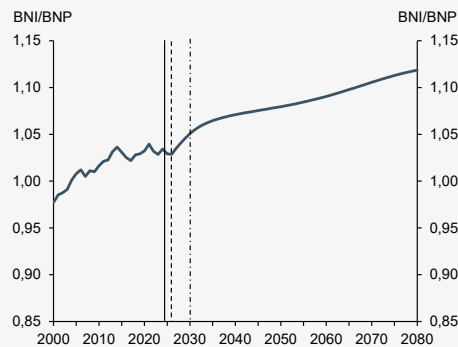
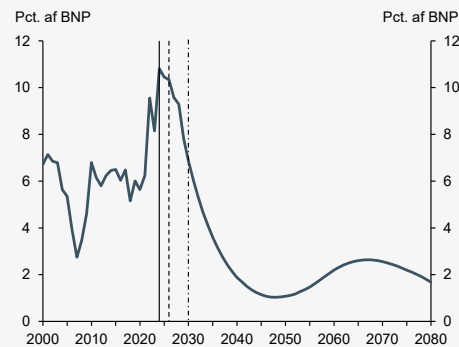
Kilde: Danmarks Statistik, *Økonomisk Redegørelse, maj 2025* og egne beregninger.

Tilsvarende er også det offentlige forbrug steget langsommere end BNP siden det høje niveau i 2010, og det offentlige forbrug som andel af BNP ligger aktuelt under det historiske gennemsnit, jf. figur 21.

Det lave indenlandske forbrug bidrager til, at opsparingen i Danmark er steget, og at der derfor er opbygget en stor udlandsformue, som medfører stigende formueindkomst fra udlandet. Det har afspejlet sig i udviklingen i bruttonationalindkomsten (BNI), som over en længere periode er vokset hurtigere end bruttonationalproduktet (BNP), jf. figur 22. Denne udvikling fortsætter i fremskrivningen.

Fremskrivningen indebærer, at det private forbrugs andel af BNP stiger med 4-5 pct. af BNP fra 2024 til 2050 og det offentlige forbrugs BNP-andel omtrent tilsvarende. Der er således i fremskrivningen udsigt til en betydelig omlægning af dansk økonomi, hvor det indenlandske forbrug kommer til at fylde væsentligt mere end i dag. Det betyder samtidig, at nettoeksporten i fremskrivningen udgør en stadig mindre del af økonomien, jf. figur 23. Handelsbalancen falder således i fremskrivningen fra over 10 pct. af BNP i 2024 til ca. 6 pct. i 2030 og over de følgende 20 år helt ned til omkring 1 pct. i 2050.

På trods af mindre overskud på handelsbalancen forbliver der et betydeligt overskud på betalingsbalancen på næsten 7 pct. af BNP i 2050. Det afspejler opbygningen af udlandsformuen og dermed yderligere kapitalindkomst fra udlandet.

Figur 22**Forhold mellem BNI og BNP****Figur 23****Handelsbalance**

Anm.: Handelsbalancen i figuren til venstre er eksport fratrukket import. Figuren til højre viser BNI/BNP. BNI er udtryk for BNP plus nettoindkomst fra udlandet. Sidstnævnte dækker over løn (netto) til danske statsborgere i udlandet, og afkast (netto) af danske investeringer i udlandet.

Kilde: Danmarks Statistik, *Økonomisk Redegørelse*, maj 2025 og egne beregninger.

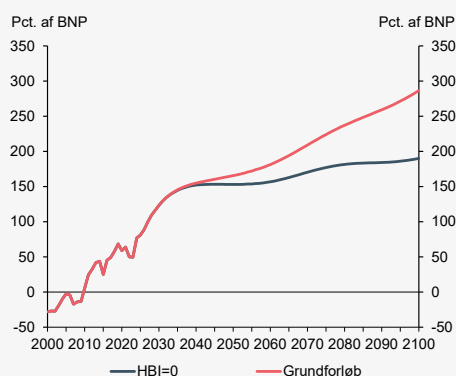
En markant del af formueopbygningen hænger dog sammen med overskud på de offentlige finanser i fremskrivningen (inkl. omvurderinger på offentlige ejerandele), og dermed den positive holdbarhedsindikator (HBI). I et scenarie, hvor HBI reduceres til 0, flader udlandsformuen ud som andel af BNP på meget langt sigt, og betalingsbalanceoverskuddet svinger om et mere jævnt niveau, *jf. boks 8*.

Boks 8**Offentlige overskud bidrager til formueopbygning**

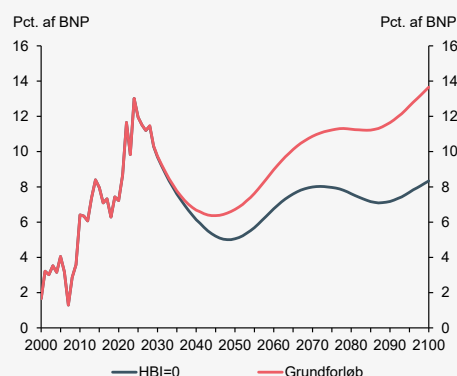
Den finanspolitiske holdbarhedsindikator (HBI) skønnes i den mellemfristede fremskrivning til 1,1 pct. af BNP. Holdbarhedsindikatoren er udtryk for den permanente ændring i den offentlige primære saldo (målt i pct. af BNP), der skal til for, at den offentlige intertemporale budgetrestriktion netop er overholdt. Det vil sige et forløb, hvor den offentlige gæld stabiliseres som andel af BNP, og dermed hverken stiger eller aftager mod det uendelige.

Når den finanspolitiske holdbarhedsindikator er større end nul, akkumulerer det offentlige fordringer. I MAKRO modgås denne opsparing i den offentlige sektor ikke af husholdningerne og virksomhederne, som alene optimerer ud fra den forudsatte udvikling i skatter og offentligt forbrug mv. Hermed vil opsparingen i den offentlige sektor bidrage til en højere udlandsformue samt formueindkomst fra udlandet og derfor stigende betalingsbalance. I et scenarie, hvor HBI reduceres til nul (beregningsteknisk udført ved en gradvis overførsel til husholdningerne efter 2035), vokser udlandsformuen i 2100 til knap 200 pct. af BNP frem for knap 300 pct. af BNP. Overskuddet på betalingsbalancen nedbringes fra ca. 14 pct. til ca. 8 pct., og formueindkomsten fra udlandet er mindre.

Figur a
Udlandsformue

Figur b
Betalingsbalance

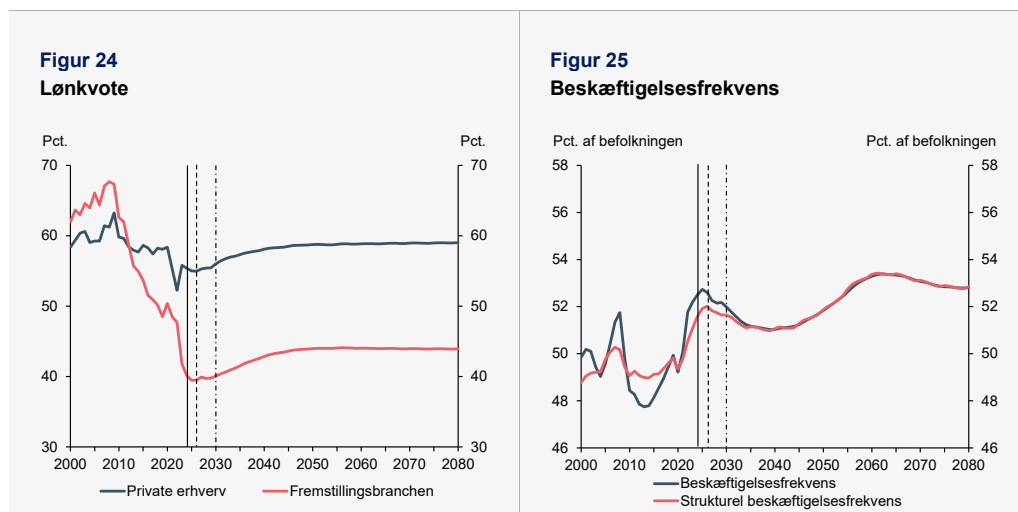
Anm.: I forløbet med en holdbarhedsindikator (HBI) på 0 sænkes bundskatten i forhold til den mellemfristede fremskrivning, så HBI netop er 0. Udlandsformuen er Danmarks finansielle fordringer (netto) på udlandet. Figuren til højre viser overskud på betalingsbalancens løbende poster.

Kilde: Danmarks Statistik, *Økonomisk Redegørelse*, maj 2025 og egne beregninger.

Lønkvoterne stabiliseres og genoprettes delvist i fremskrivningen efter det markante fald siden finanskrisen, *jf. figur 24*. Udviklingen siden finanskrisen er helt overvejende drevet af fremstillingsindustrien, hvor lønkvoten er faldet fra ca. 65 pct. i 2010 til knap 40 pct. i 2024, hvilket i høj grad hænger sammen med virksomhedernes aktiviteter i udlandet, *jf. bilag 1*. Fremskrivningen indebærer en delvis normalisering af de aktuelt meget høje mark-up'er i fremstillingssektoren, hvilket sammen med forskydninger i de forskellige sektors andel af økonomien bidrager til en højere lønkvote, som på sigt vender tilbage til det historiske niveau for den private sektor som helhed.

Den aktuelle højkonjunktur i dansk økonomi og en underliggende strukturel fremgang, herunder som følge af vedtagne reformer, har bidraget til en høj beskæftigelsesfrekvens i historisk sammenhæng, *jf. figur 25*. Fremskrivningen indebærer en faldende andel af befolkningen i den erhvervsaktive alder som følge af den demografiske udvikling, mens der samtidig sker en gradvis normalisering af beskæftigelsen

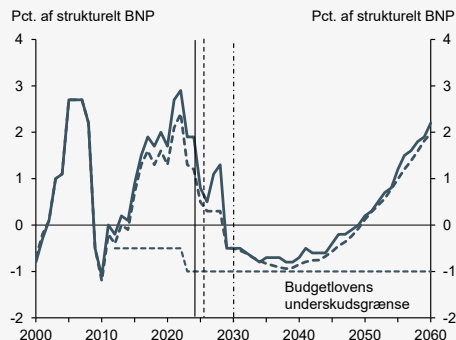
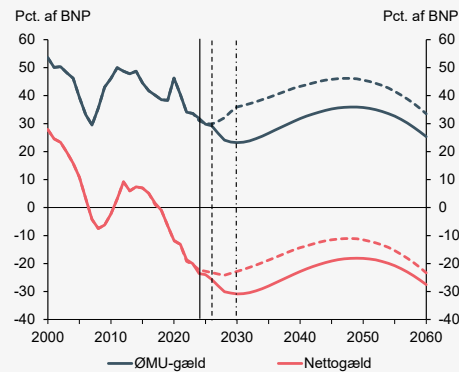
mod det strukturelle niveau. Samlet set falder beskæftigelsesfrekvensen i fremskrivningen fra knap 53 pct. i 2024 til ca. 51 pct. i 2040. Efter 2040 stiger beskæftigelsesfrekvensen igen, hvilket blandt andet skyldes at demografien vender samt den forudsatte stigning i pensionsalderen på linje med Velfærdsaftalen (2006). Holdbarheden ved Pensionskommissionens foreslåede indeksering af pensionsalderen er beskrevet i *boks 9*.

Anm.: Lønvoter er opgjort som lønsum over BVT. Beskæftigelsesfrekvensen er beskæftigelsen (inkl. selvstændige) over befolkningens størrelse. Strukturel beskæftigelsesfrekvens er målt ved den strukturelle beskæftigelse.

Kilde: Danmarks Statistik, *Økonomisk Redegørelse*, maj 2025 og egne beregninger.

Udviklingen i beskæftigelsesfrekvensen er central for udviklingen i den offentlige økonomi, og det er navnlig faldet i beskæftigelsesandelen frem mod 2040, og genopretningen derefter, der medfører den såkaldte "hængekøjeprofil" i den offentlige saldo efter 2030, *jf. figur 26*. Hængekøjeudfordringen i 2035-2040 er en anelse formindsket i forhold til den mellemfristede fremskrivning fra februar 2025, mens den finanspolitiske holdbarhedsindikator skønnes lidt lavere, *jf. nedenfor*.

Figur 26**Den strukturelle saldo frem til 2060****Figur 27****ØMU-gælden og den offentlige nettogæld frem til 2060**

Anm.: De stiplede linjer i henholdsvis figur 26 og figur 27 afspejler den strukturelle saldo, ØMU- og nettogælden i *Opdateret mellemfristet forløb*, februar 2025. En negativ nettogæld betyder, at den offentlige sektor under et har en positiv finansiell nettoformue. I figur 26 er den strukturelle saldo efter 2030 baseret på et centreret gennemsnit over 3 år i februar-forløbet på FM-ADAM.

Kilde: *Opdateret mellemfristet forløb*, februar 2025, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Hængekøjeprofilen afspejles ligeledes i ØMU-gælden, som vokser frem til 2050 for derefter at aftage igen, jf. figur 27. ØMU-gælden det centrale gældsbegreb i budgetreglerne i EU's Stabilitets- og Vækstpagt. I fremskrivningen holder ØMU-gælden beregningsteknisk afstand til EU-grænsen på 60 pct. af BNP i hele fremskrivningen.

Den offentlige sektor har en negativ nettogæld i hele fremskrivningen svarende til en offentlig finansiell nettoformue. Udviklingen i den offentlige nettoformue afspejler ligeledes hængekøjeprofilen, dvs. nettoformuen reduceres fra 2030 til 2050, hvorefter den øges igen som andel af BNP. Den offentlige nettogæld/nettoformue er det relevante gældsbegreb i forhold til opgørelsen af den finansielle holdbarhed.

Den finansielle holdbarhedsindikator (HBI) skønnes i det opdaterede forløb med markant øget råderum i 2030 til 1,1 pct. af BNP, svarende til ca. 35 mia. kr. i 2025-niveau (dvs. efter udmøntning af råderummet). De primære bidrag til ændrede skøn for den strukturelle saldo i 2030 og den finansielle holdbarhedsindikator siden februar-fremskrivningen er opsummeret i tabel 10.

Tabel 10**Ændring af strukturel saldo i 2030 og finanspolitisk holdbarhedsindikator (HBI) siden februar 2025**

Pct. af BNP	2030	HBI
1. Opdateret mellemfristet forløb, februar 2025	-0,5	1,2
2. Opdateret mellemfristet forløb, juni 2025 før udmøntning	1,2	2,8
3. Opdateret mellemfristet forløb, juni 2025	-0,5	1,1
Underliggende ændring fra februar 2025 til juni 2025 (2-1)	1,7	1,6
Heraf strukturel beskæftigelse (approksimativt)	0,9	0,9
Heraf selskabsskat	0,4	0,2
Heraf aktieskat	0,6	1,2
Heraf energi-, registrerings- og ejeravgifter (Klimafremskrivning 2025) mv.	-0,3	-0,3
Heraf offentlige investeringer	0,0	-0,2
Heraf øvrige forhold under ét	0,1	-0,2

Anm.: Der er afrundet til nærmeste 0,1 pct. af BNP.

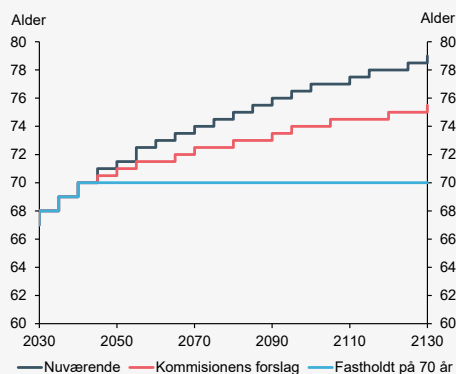
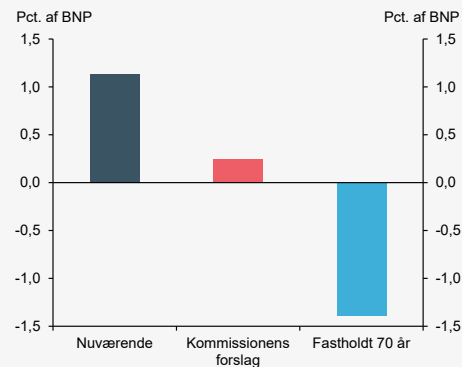
Kilde: Egne beregninger.

Boks 9**Holdbarheden af de offentlige finanser under forskellige antagelser om pensionsalder**

Med *Velfærdsaftalen* (2006) blev det aftalt, at folkepensionsalderen skulle stige i takt med den forventede levetid for 60-årige og med sigte på en konstant pensionsperiode for forskellige årgange på sigt. Princippet om, at når vi lever længere, arbejder vi også længere, har været afgørende for de offentlige finansers holdbarhed. At finanspolitikken er holdbar betyder, at den planlagte økonomiske politik kan gennemføres uden en varig og accelererende stigning i den offentlige sektors gæld.

I indeværende fremskrivning indregnes stigninger i folkepensionsalderen svarende til det, som blev aftalt i *Velfærdsaftalen* (2006). Det indebærer, at folkepensionsalderen som udgangspunkt stiger i takt med den forventede middellevetid for en 60-årig. *Kommissionen om tilbagetrækning og nedslidning* foreslog i 2022 en lempeligere levetidsindeksering, jf. figur a. Ændringerne i forhold til den nuværende indekseringsmekanisme var blandt andet at tage udgangspunkt i den forventede middellevetid ved folkepensionsalderen frem for 60-årige, og at kun 80 pct. af en stigning i den forventede restlevetid skulle lede til en stigning i folkepensionsalderen i mod 100 pct. i den nuværende mekanisme. Kommissionens forslag indebærer en langsommere udvikling i folkepensionsalderen end det, som følger *Velfærdsaftalen* (2006). Finanspolitikken vil fortsat være holdbar med en holdbarhedsindikator på 0,2 pct. af BNP, jf. figur b.

Tidligere i år vedtog Folketinget at forhøje folkepensionsalderen til 70 år i 2040. En fastholdelse af folkepensionsalderen på 70 år fra 2040 og frem vil betyde, at stigende restlevetid udelukkende vil blive omsat til mere tid med offentlig pension. Forløbet vil ikke være holdbart, og den finanspolitiske holdbarhedsindikator opgøres til -1,4 pct. af BNP. Det betyder, at forløbet skal blive netop holdbart, vil de offentlige finanser skulle konsolideres med 44 mia. kr. (2025-niveau) varigt, enten gennem forøgelse af skatter og afgifter eller reduktioner af de offentlige udgifter.

Figur a**Indeksering af folkepensionsalderen****Figur b****Den finanspolitiske holdbarhedsindikator**

Kilde: *Kommissionen om tilbagetrækning og nedslidning: Fremtidssikring af et stærkt pensionsystem*, maj 2022 og egne beregninger.

Bilag 1. Tekniske antagelser og metode i fremskrivningen

Overgangen til at udarbejde mellemfristede fremskrivninger på MAKRO frem for ADAM indebærer, at der på en række områder skal tages stilling til beregningstekniske antagelser om økonomiens langsigtede udvikling på et nyt og til dels mere detaljeret grundlag end tidligere. Det nye grundlag bidrager som udgangspunkt til, at fremskrivningen i højere grad er i stand til at afspejle en række underliggende trends med betydning for dansk økonomi.

Merchanting og Processing – virksomheders mark-up, produktivitet og eksport

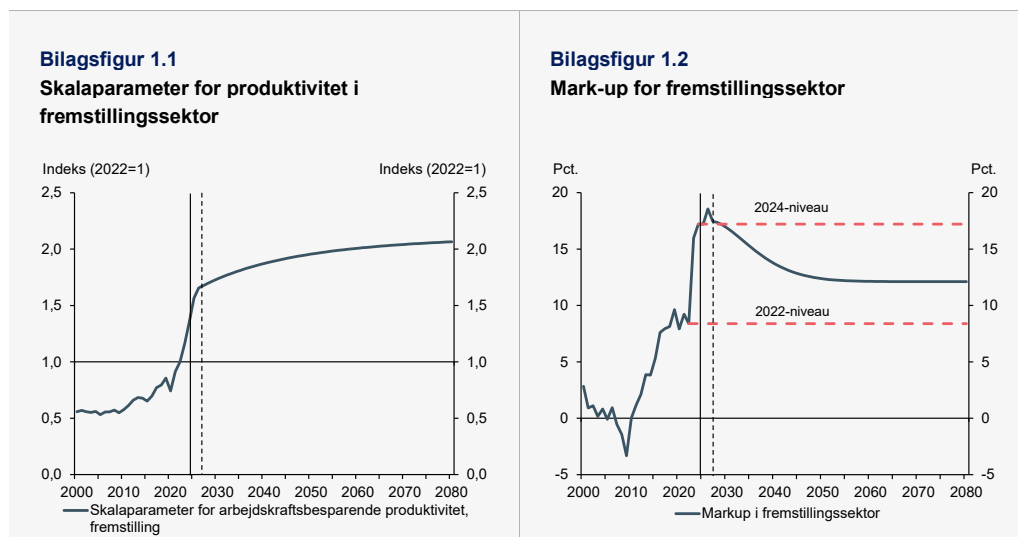
Et af de centrale forhold, der skal tages stilling til i brugen af MAKRO, er udbredelsen af det såkaldte Merchanting & Processing (M&P) i danske virksomheders forretningsmodeller. M&P dækker over forretningsmodeller, hvor varer produceres og sælges i udlandet under dansk ejerskab af patenter, rettigheder, mellemprodukter eller råvarer. Danske virksomheders brug af M&P-produktion har været støt stigende i de seneste 10-15 år. Hertil kommer, at medicinalbranchen siden 2021 har oplevet en ekstraordinær stigning i produktion og indtjening via M&P-produktion samt innovation i form af nye patenter mv. I MAKRO kommer den historiske stigning i M&P-aktiviteter samt de seneste års fremgang i medicinalbranchen særligt til udtryk gennem 3 parametre, som der skal tages stilling til i fremskrivningen: produktivitet, mark-up og eksportefterspørgsel, primært i fremstillingssektoren.

I nationalregnskabsmæssig forstand er M&P fabriksløs produktion, som ikke trækker på dansk beskæftigelse eller dansk fysisk kapitalapparat, men som indgår som en del af dansk BVT. I nationalregnskabet og den makroøkonomiske model svarer dette til en øget produktivitet for danske virksomheder, idet produktionen stiger hurtigere end væksten i de indenlandske produktionsfaktorer. I MAKRO beskrives denne effekt af en skalaparameter for arbejdskraftens effektivitet i produktionsfunktionen, som har været stigende fra 2010 og frem, og som har udvist en voldsom vækst efter 2022, *jf. bilagsfigur 1.1*.

I den mellemfristede fremskrivning forudsættes det, at skalaparameteren for produktivitet i fremstillingsbranchen vokser svarende til en ARIMA-fremskrivning af den underliggende historiske trend fra 1999-2019. Det betyder, at de seneste års stigning udgør et niveauskifte for skalaparameteren, der herefter vender tilbage til den gamle vækststi.¹¹ Det kan tolkes som, at M&P-aktiviteter i fremtiden vil udgøre samme andel af produktionen som i dag. Der er således ikke forudsat en viderefør-

¹¹ Herudover indgår en langsom afbøjning af produktivitetstrends i forskellige sektorer, så de på langt sigt vokser i samme takt i alle private erhverv i et balanceret forløb.

sel af den historiske trend for øget brug af M&P efter 2026, men alene, at det eksisterende niveau fortsætter. For fremstillingsbranchen, herunder den vigtige medicinalbranche, forudsættes således, at de seneste års fremgang afspejler et permanent løft af produktiviteten.

Anm.: De to lodrette streger i figurerne angiver henholdsvis 2024 (sidste datadækkede år), 2026 (sidste konjunkturår). Mark-up'en i MAKRO er målt som virksomhedernes profit i forhold til deres modelberegnete omkostninger, herunder aflønning af kapital mv. En mark-up som er tæt på nul er således ikke udtryk for, at virksomhederne ikke har nogen profit, men afspejler alene, at deres modelberegnete profit svarer omtrent til deres modelberegnete omkostninger.

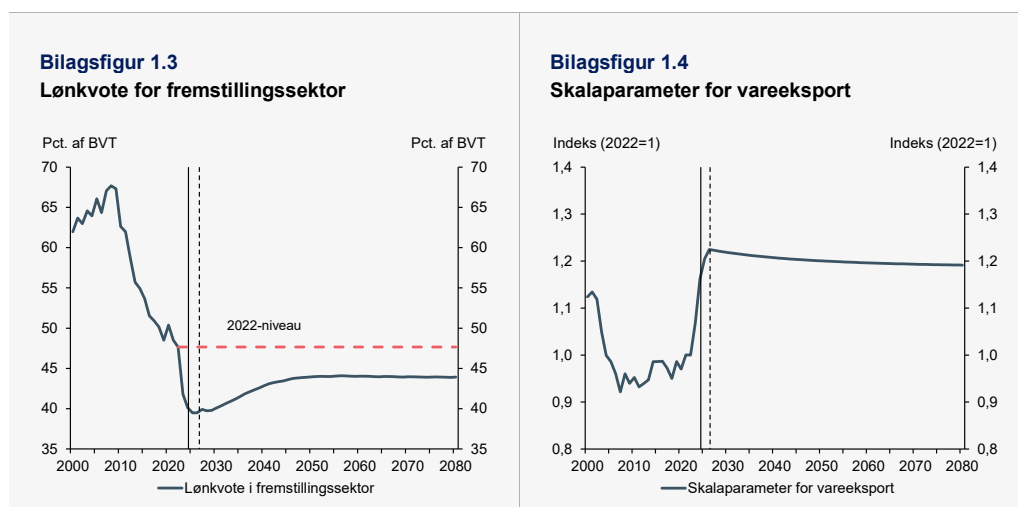
Kilde: Egne beregninger.

Produktivitetsstigningerne i forbindelse med øget brug af M&P-aktiviteter øger ikke de danske lønninger på samme måde, som almindelig produktivitsvækst normalt gør, da fremgangen relaterer sig til aktiviteter i udlandet. Det kommer til udtryk via øgede profitkvoter for de danske virksomheder. I MAKRO er virksomhedernes profit blandt andet beskrevet ud fra de såkaldte mark-up-parametre, som beskriver virksomhedernes afsætningspriser relativt til de modelberegnete marginalomkostninger. Mark-up'en i fremstillingssektoren har været støt stigende siden 2010, hvilket er sammenfaldende med stigningen i anvendelsen af M&P, med en stor yderligere stigning fra 2022 til 2024, *jf. bilagsfigur 1.2*. Modstykket til de stigende profitkvoter er, at lønkvoten i fremstillingsbranchen er faldet tilsvarende, *jf. bilagsfigur 1.3*, selvom lønsummen i branchen har udviklet sig positivt i samme periode.

Som nævnt ovenfor forudsættes M&P at udgøre en uændret andel af produktionen i fremskrivningen. Det taler som udgangspunkt for, at stigningen i mark-up'en frem til 2022 skal sætte sig i et permanent højere niveau i fremskrivningen, da den er udtryk for profit fra M&P-aktiviteter der videreføres. Efter 2022 er stigningen i mark-up'en imidlertid i høj grad drevet af enkeltstående virksomheder, som har opnået en dominerende markedsposition blandt andet takket være nye produkter og patenter. I fremskrivningen forudsættes det, at der gradvist vil opstå flere konkurrenter til de danske virksomheder. Dette vil ikke nødvendigvis reducere den producerede mængde, men den øgede konkurrence antages at reducere indtjeningsmargenen for

de danske virksomheder. Modelmæssigt svarer dette til, at produktiviteten forbliver høj, mens mark-up'en gradvist reduceres i takt med den øgede konkurrence og udbygningen af global kapacitet på de pågældende markeder.

Af de årsager er der i den centrale fremskrivning valgt en balanceret tilgang, hvor mark-up'en for fremstillingssektoren gradvist falder til et niveau, der ligger omtrent midt mellem niveauet i 2022 og 2024. I takt med, at mark-up'en reduceres vil lønkvoten gradvist stige i takt med, at virksomhedernes profitmargin reduceres.

Anm.: De to lodrette streger i figurerne angiver henholdsvis 2024 (sidste datadækkede år), 2026 (sidste konjunkturår).

Kilde: Egne beregninger.

Størstedelen af M&P-produktionen bliver solgt i udlandet, og er dermed inkluderet i nationalregnskabet som dansk eksport. I perioder med stor vækst i M&P-aktiviteter vil dansk eksport dermed stige hurtigere, end hvad der kan forklares af størrelsen på økonomierne for vores samhandelspartnere. I MAKRO beskrives denne effekt af en skalaparameter i eksportefterspørgslen, som har udvist en stor vækst fra 2022 til 2024, *jf. bilagsfigur 1.4*. I fremskrivningen holdes skalaparameteren for vareeksporten omtrent uændret, svarende til en ARIMA-fremskrivning af den underliggende trend fra 1999-2019. Det kan tolkes således, at de nye produkter og markeder har givet adgang til varigt højere eksportefterspørgsel.

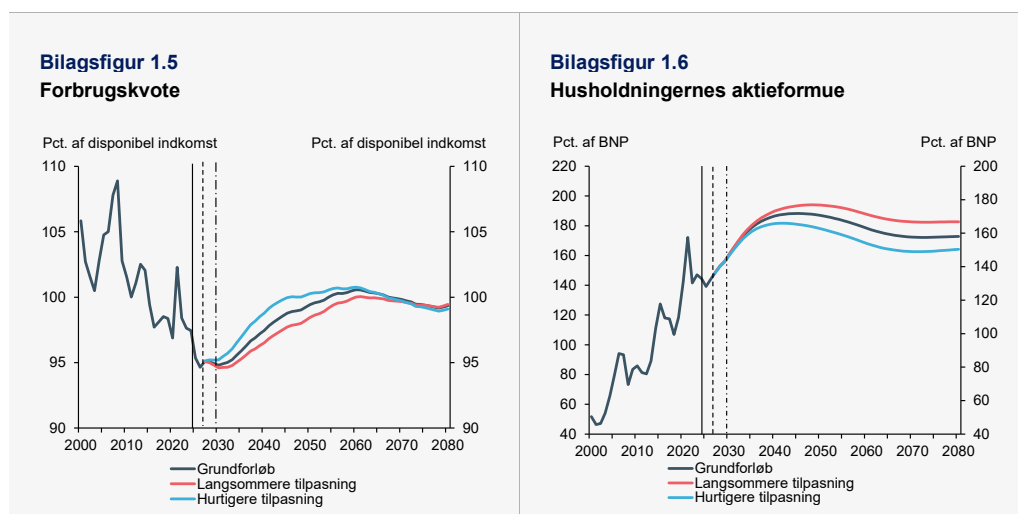
Forudsætningerne for danske virksomheders profitkvoter og fremtidige brug af M&P-produktion er forbundet med usikkerhed. Af den grund er der udarbejdet beregninger på to modsatrettede følsomhedsscenarier, med ændrede forudsætninger for udviklingen i M&P-aktivitet og mark-up'er. *Følsomhedsscenario 2* beskriver virkningen af at forlænge den positive historiske trend for anvendelse af M&P i danske virksomheder. *Følsomhedsscenario 6* beskriver de samlede virkninger af en verdensomspændende krise, herunder en reduktion i M&P-aktiviteter. Det bemærkes, at en reduktion i fremstillingsbranchens mark-up til 2019-niveau isoleret set svækker den finanspolitiske holdbarhed med 0,3 pct. af BNP via lavere statslige indtægter fra selskabsskat, aktieskat og afledte forbrugsvirkninger mv.

Hastigheden i normaliseringen af husholdningernes forbrugskvote

Et andet forhold, der dog har relativt mindre betydning for fremskrivningen, drejer sig om, hvor hurtigt husholdningernes forbrugskvote nærmer sig sit langsigtede niveau. Husholdningerne har siden finanskrisen mindsket deres forbrug som andel af deres disponible indkomst, *jf. bilagsfigur 1.5 og afsnit 1.7*. Modstykket er en højere opsparingskvote, som husholdningerne historisk set har benyttet til at øge deres formue, herunder blandt andet – og i samspil med positive omvurderinger – deres aktiebeholdning, *jf. bilagsfigur 1.6*.

I MAKRO bestemmes husholdningernes forbrugskvote endogen på baggrund af en række dybe faktorer, herunder deres indkomst, forventede levetid, forsigtighedsmotiv og renteforudsætningerne, subjektive diskonteringsfaktor mv. I Finansministeriets fremskrivning forudsættes tilpasningen til dette niveau at ske forholdsvis gradvist, så forbrugskvoten i 2050 udgør ca. 99 pct. af den disponible indkomst.

Forudsættes tilpasningen derimod at ske langsommere, eksempelvis ved at forbrugskvoten er 98 pct. af den disponible indkomst i 2050, vil det medføre et midlertidigt lavere forbrug, og en højere langsigtet opsparing. Det modsatte gør sig gældende ved en hurtigere tilpasning.

Anm.: De tre lodrette streger i figuren angiver henholdsvis 2024 (sidste datadækkede år), 2026 (sidste konjunkturår) og 2030 (sidste år indenfor planlægningshorisonten).

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Privatforbruget påvirker de offentlige finanser igennem en række provenuer, herunder indirekte skatter på privatforbrug, eksempelvis moms og afgifter. Opsparing og formue giver derimod anledning til kapital- og aktieindkomstskatter.

Såfremt forbrugskvoten stiger hurtigere end i grundforløbet vil de offentlige finanser på kort sigt forbedres i form af øgede indtægter fra moms og afgifter, mens de på længere sigt forringes som følge af lavere kapitalindkomstskatter, herunder aktieskat, *jf. bilagstabel 1.1*. Det modsatte gør sig gældende ved en langsommere stigning i forbrugskvoten.

Bilagstabel 1.1**Betydning for de offentlige finanser af tilpasningshastighed for forbrugskvoten**

	Strukturel saldo i 2030	Strukturel saldo i 2040	HBI
Pct. af BNP			
Grundforløb	-0,5	-0,7	1,1
Marginalvirkninger			
Forbrugskvote på 100 pct. i 2050 (hurtigere tilpasning)	+0,05	+0,05	-0,05
- heraf bidrag fra moms og afgifter	0,0	+0,1	0,0
- heraf bidrag fra aktieskat	0,0	-0,05	-0,05
Forbrugskvote på 98 pct. i 2050 (langsommere tilpasning)	0,0	0,0	+0,1
- heraf bidrag fra moms og afgifter	0,0	-0,05	0,0
- heraf bidrag fra aktieskat	0,0	+0,05	+0,05

Anm.: Marginalvirkningerne er afrundet til nærmeste 0,05 pct. af BNP.

Kilde: Egne beregninger.

Metodejusteringer i forbindelse med den socioøkonomiske fremskrivning

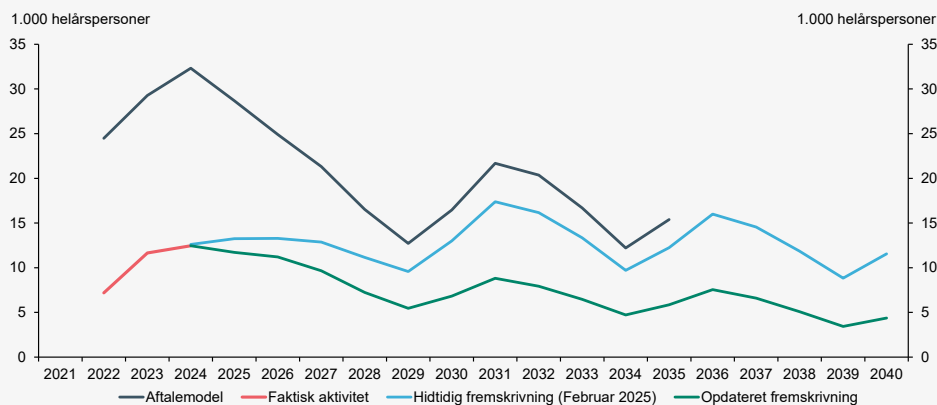
I forbindelse med metodeeftersynet er der endvidere gennemført en række metodejusteringer af den socioøkonomiske fremskrivning (befolkningsregnskabet) på følgende områder:

- Opdateret fremskrivning af tidlig pension, *jf. bilagsboks 1.1.*
- Indregning af adfærdsvirkninger fra sammensætningseffekter i satsreguleringen, som blandt andet medfører, at satser i skatte- og indkomstoverførselssystemet stiger hurtigere end lønnen for den enkelte, så længe uddannelsesniveaet i arbejdsstyrken er stigende, *jf. bilagsboks 1.2.*
- Korrektion af beskæftigelsesfrekvensen for ældre ikke-vestlige indvandrere på langt sigt i lyset af det seneste årtis skifte over mod mere erhvervsrettet indvandring, *jf. bilagsboks 1.3.*

Bilagsboks 1.1**Opdateret fremskrivning for tidlig pension**

Finansministeriet har i forbindelse med metodeeftersynet af de mellemfristede fremskrivninger indarbejdet en opdateret fremskrivning for tidlig pension. Opdateringen medfører en betydelig nedjustering af det skønnede antal modtagere af tidlig pension på mellemlang og lang sigt, *jf. nedenfor*. Nedjusteringen af antal modtagere af tidlig pension indebærer isoleret set en opjustering af den strukturelle beskæftigelse i 2030 med 4.500 fuldtidspersoner, samt en forbedring af de offentlige finanser på ca. 1,6 mia. kr. (2025-niveau) i 2030.

I forbindelse med indgåelsen af *Aftale om en ny ret til tidlig pension* i 2020 udarbejdede ministerierne en model for tidlig pension, hvor det blev skønnet, at der ville være 32.300 helårspersoner på tidlig pension i 2024, *jf. den mørkeblå kurve i figur a*. Det faktiske antal modtagere har vist sig at være betydeligt lavere, med 12.500 helårspersoner på tidlig pension i 2024, *jf. den røde kurve i figur a*.

Figur a**Skøn for antal modtagere af tidlig pension i 2022-2040 ved forskellige opgørelser over tid**

Ministeriernes skøn for tidlig pension er løbende blevet tilpasset den observerede aktivitet på ordningen under en forudsætning om gradvis tilpasning til aftalemodellens skøn frem mod 2030, dog siden 2023 korrigeret for det observerede overlap til seniorpensionsordningen, som har ført til en nedjustering i antal modtagere med ca. 18 pct. i årene efter 2030. I den mellemfristede fremskrivning fra februar 2025 blev det skønnet, at der vil være 13.100 helårsmodtagere i 2030, *jf. den lyseblå kurve i figur a*.

Med tre års observeret aktivitet (2022-2024) vurderes der at være tilstrækkeligt erfaringsmæssigt grundlag for en gennemgående opdatering af den beregningsmodel for tidlig pension, som ministerierne anvender til brug for konsekvensvurderinger og fremskrivninger af ordningen. Med opdateringen følger en yderligere reduktion i det skønnede antal modtagere til 6.800 helårspersoner i 2030, *jf. den grønne kurve i figur a*. Det er særligt tilpasningen af modellens benyttelsesgrader til det faktiske observerede niveau, som fører til en nedjustering af aktivitetsskønnet.

På lang sigt skønnes et yderligere fald i antal modtagere af tidlig pension som følge af at færre i de yngre generationer ventes at opfylde ordningens anciennitetskrav, blandt andet som følge af et stigende uddannelsesniveau. Med den opdaterede fremskrivning skønnes antallet af modtagere at falde til knap 2.000 helårspersoner fra omkring 2070 og frem. Det bemærkes, at usikkerheden om skønnene stiger betydeligt, jo længere der fremskrives.

Finansministeriet og Beskæftigelsesministeriet har beskrevet opdateringen nærmere i notatet *Opdateret model og fremskrivning for tidlig pension*, som kan findes på Finansministeriets hjemmeside.

Kilde: Aftalemodellen for tidlig pension, *Opdateret mellemfristet forløb*, februar 2025, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Bilagsboks 1.2**Opdatering af grundforløb for adfærdsvirkninger fra sammensætningseffekter i satsreguleringen mv.**

Finansministeriet har i forbindelse med metodeeftersynet af de mellemfristede fremskrivninger indarbejdet en effekt af afledte adfærdsvirkninger fra såkaldte *sammensætningseffekter* i satsreguleringen og §20-reguleringen af progressionsgrænser mv. i personbeskatningen. De opdaterede forudsætninger vedr. effekten af satsregulering mv. indebærer isoleret set en nedjustering af den strukturelle beskæftigelse i grundforløbet på ca. 1.600 fuldtidspersoner i 2030. På langt sigt stiger effekten til ca. 10.000 fuldtidspersoner i 2100, svarende til ca. 0,3 pct. af arbejdsstyrken.

Grundlaget for satsreguleringen og §20-reguleringen er lønudviklingen i den private sektor med to års forsinkelse. Det nuværende statistiske grundlag vurderes at indeholde sammensætningseffekter fra blandt andet stigende uddannelsesniveau, idet der i den målte lønudvikling kun tages højde for forskydninger mellem andelen af arbejdere og funktionærer. I de mellemfristede fremskrivninger fremskrives satsreguleringen på grundlag af en forudsat lønudvikling, som blandt andet indeholder en sammensætningseffekt fra et stigende uddannelsesniveau i befolkningen, *jf. illustration i figur a*. Uddannelsesniveauet i befolkningen ventes fortsat at stige mange år endnu. I 2010 havde 9 pct. af de 25-64-årige en lang videregående uddannelse, hvilket ventes at stige til ca. 24 pct. i 2040, *jf. figur b*.

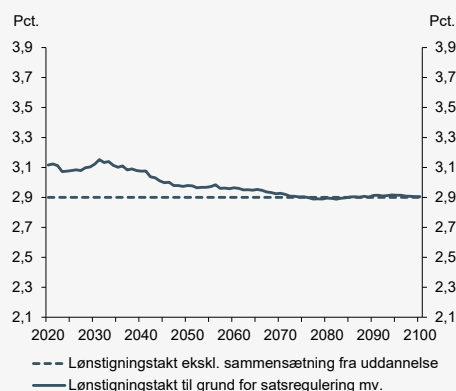
Ændret uddannelsessammensætning blandt de beskæftigede har en række afledte virkninger. Fx er beskæftigelsesfrekvensen i gennemsnit højere for personer med uddannelse sammenlignet med ufaglærte, ligesom produktivitet og løn i gennemsnit er højere for personer med videregående uddannelser, hvilket blandt andet har betydning for skatteprovenuet. Disse forhold indregnes allerede i Finansministeriets mellemfristede fremskrivninger.

Der vurderes dog også at være afledte adfærdsvirkninger af det stigende uddannelsesniveau i samspil med den gældende satsreguleringsmekanisme, hvilket der indtil nu ikke er blevet taget højde for. Sammensætningseffekterne medfører, at gennemsnitslønnen i den private sektor som udgangspunkt stiger hurtigere end lønnen for en typisk person i privat beskæftigelse. Det skyldes, at den gennemsnitlige løn i den private sektor også stiger, alene fordi en større andel af de beskæftigede får længere uddannelse. Indkomstoverførslerne (inkl. bidrag til obligatorisk pensionsopsparing) samt progressionsgrænserne i personskattesystemet stiger dermed som udgangspunkt *hurtigere* end lønstigningstakten for den enkelte i beskæftigelse, når det gennemsnitlige uddannelsesniveau i befolkningen stiger.

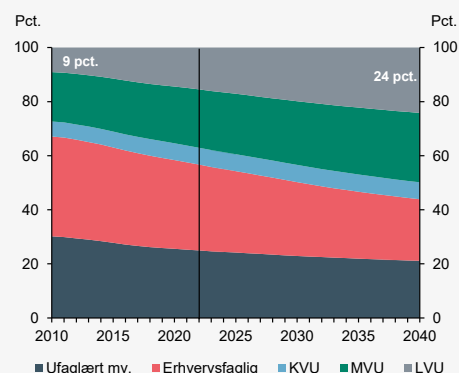
Med afsæt i sædvanlige regneprincipper vurderes disse effekter særligt at påvirke incitamentet til beskæftigelse på den ekstensive margin (dvs. deltagelsesbeslutningen), idet incitamentet til beskæftigelse isoleret set svækkes, når indkomstoverførslerne stiger hurtigere end lønnen for den enkelte. Hertil kommer, at mellem- og topskattegrænserne, det maksimale beskæftigelsesfradrag mv. ligeledes stiger hurtigere end lønnen for den enkelte, hvilket vurderes at styrke incitamentet til beskæftigelse på den intensive margin (dvs. 'timebeslutningen') via en lavere marginalskat mv. På det foreliggende grundlag skønnes den negative adfærdsvirkning fra satsreguleringen af indkomstoverførslerne at dominere, hvorfor indarbejdelsen indebærer en nedjustering af strukturel beskæftigelse i grundforløbet.

Figur a

Illustration af sammensætningseffekter i lønstigning til grund for satsregulering mv.

Figur b

Højest fuldførte uddannelsesniveau blandt 25-64-årige i befolkningen

Anm.: I figur a er illustreret bidraget fra ændret uddannelsessammensætning tillagt en underliggende årlig lønudvikling på 2,9 pct. Figur b er på baggrund af DREAMS befolkningsfremskrivning.

Kilde: DREAM samt Danmarks Statistik og egne beregninger.

Bilagsboks 1.3**Korrektion af beskæftigelsesfrekvensen for ældre ikke-vestlige indvandrere**

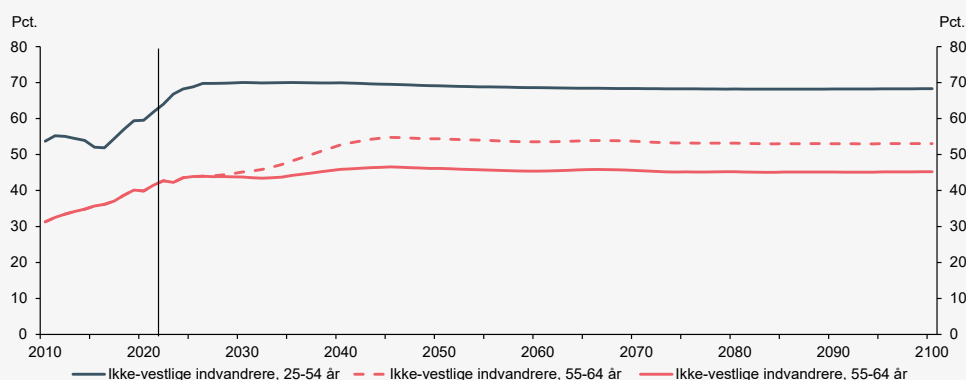
Finansministeriet har i forbindelse med metodeeftersynet af de mellemfristede fremskrivninger indarbejdet en korrektion af ældre indvandreres beskæftigelsesfrekvens i fremskrivningen. Korrektionen bidrager isoleret set til at styrke HBI med ca. 0,15 pct. af BNP.

Som et element i Finansministeriets mellemfristede fremskrivninger og holdbarhedsberegninger, fremskrives antallet af personer i forskellige socioøkonomiske grupper, herunder beskæftigede, ledige og andre typer af overførselsindkomster mv.

Som udgangspunkt fastholdes den observerede socioøkonomiske fordeling (fordelt på køn, alder og herkomst), hvor der efterfølgende i fremskrivningen blandt andet indregnes virkninger af øget uddannelsestilbøjelighed, reformer mv., herunder virkningerne af den stigende efterløns- og folkepensionsalder som led i Velfærdsaftalen (2006) og Tilbagetrækningsreformen (2011). Det betyder, at beskæftigelsesfrekvensen for de enkelte demografiske grupper som udgangspunkt holdes konstant i fremskrivningen, hvorefter der indregnes virkninger af reformer, uddannelse, opholdstid mv.

De seneste år har der været en stor tilgang af international arbejdskraft til Danmark, som er kommet til landet for at arbejde. Samtidig er tilgangen med asyl mv. og familiesammenføring som opholdsgrundlag faldet. Det har bidraget til at øge beskæftigelsesfrekvensen for ikke-vestlige indvandrere, særligt i de yngre aldersgrupper, hvor man typisk indvandrer. I takt med at denne gruppe bliver ældre og en andel må forventes at blive boende i Danmark, forventes beskæftigelsen for de ældre aldersgrupper ligeledes at stige, idet indvandrere med erhverv og studie mv. som opholdsgrundlag har andre karakteristika og bedre forudsætninger for beskæftigelse end mange af de nuværende ikke-vestlige indvandrere i de ældre aldersgrupper.

For at tage højde for denne effekt af ændret sammensætning i opholdsgrundlag, er der skønsmæssigt antaget en stigende beskæftigelsesfrekvens for ældre ikke-vestlige indvandrere frem mod 2040, baseret på de senere års udvikling i beskæftigelsesfrekvensen i dels de yngre, dels de ældre aldersgrupper. Konkret øges beskæftigelsesfrekvensen for 55-64-årige dermed med ca. 7 pct. point frem mod 2040, jf. figur a. Usikkerhed om udrejsemønstre for de senere års indvandrere indebærer, at der er usikkerhed forbundet med den skønnede fremtidige beskæftigelsesfrekvens for ikke-vestlige indvandrere.

Figur a**Beskæftigelsesfrekvens for ikke-vestlige indvandrere (beregningsteknisk korrigeret for konjunktur)**

Anm.: Den stiplede linje angiver virkningen af korrektionen.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Bilag 2. Den strukturelle saldo

Bilagstabel 2.1

Beregningen af strukturel saldo

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Pct. af BNP						
1. Faktisk saldo	1,6	1,4	2,2	2,3	0,9	0,4
Konjunkturkorrektion for almindelige poster i strukturel saldo						
Outputgab	0,9	0,7	0,5	0,6	1,1	0,8
Beskæftigelsesgab	1,6	1,1	0,8	0,8	1,0	0,7
Sammenvejet konjunkturgab	1,3	0,9	0,7	0,7	1,0	0,7
Budgetfaktor	0,72	0,71	0,71	0,71	0,70	0,70
2. Konjunkturkorrektion for almindelige poster i strukturel saldo	1,0	0,7	0,5	0,6	0,8	0,5
Selskabsskat (ekskl. Nordsø)						
Faktisk niveau	4,1	4,0	3,8	3,7	3,8	3,6
Strukturelt niveau	3,5	3,5	3,5	3,4	3,4	3,4
3. Korrektion	0,6	0,5	0,4	0,3	0,4	0,2
Registreringsafgift						
Faktisk niveau	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,5
Strukturelt niveau	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,5
4. Korrektion	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aktieskat						
Faktisk niveau	1,7	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9
Strukturelt niveau	1,7	1,8	1,8	1,9	1,9	2,0
5. Korrektion	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Bilagstabel 2.1 (fortsat)**Beregnings af strukturel saldo**

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Pct. af BNP						
Pensionsafkastskat						
Faktisk niveau	0,8	1,4	1,6	1,5	1,5	1,4
Strukturelt niveau	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
6. Korrektion	-0,4	0,2	0,4	0,3	0,2	0,1
Nordsøindtægter (inkl. udbytter fra Nordsøfonden)						
Faktisk niveau	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Strukturelt niveau	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
7. Korrektion	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0
Nettorenteindtægter og udbytter (ekskl. Nordsø)						
Faktisk niveau	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7
Strukturelt niveau	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
8. Korrektion	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
Specielle budgetposter (netto)						
Faktisk niveau	-1,0	-0,9	-0,7	-0,7	-0,6	-0,6
Faktisk niveau korrigeret for engangsforhold mv. til beregning af strukturelt niveau, jf. bilagstabel 2.2	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,6	-0,6
Strukturelt niveau	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,6	-0,6
9. Korrektion	-0,4	-0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0
10. Øvrige korrektioner (jf. bilagstabel 2.2)	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
11. 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10 Strukturel saldo	0,8	0,5	1,1	1,3	-0,5	-0,5

Anm.: Faktiske niveauer er opgjort i pct. af faktisk BNP, mens strukturelle niveauer er opgjort i pct. af strukturelt BNP. Konjunkturkorrektionen for almindelige poster indeholder også omregningen af disse poster fra pct. af faktisk BNP til pct. af strukturelt BNP.

Bilagstabel 2.2**Engangsforskel og øvrige korrektioner i beregningen af den strukturelle saldo**

Pct. af strukturelt BNP	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Engangsforskel i de specielle budgetposter	-0,3	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Covid-19-engangsforskel i forbindelse med erstatningsaftale til minkavlere og følgeerhverv mv. (i de specielle budgetposter)	-0,1	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Engangsforskel vedrørende ekstraordinær udbetaling af for meget betalt boligskat	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Engangsforskel og øvrige korrektioner (uden for de specielle budgetposter)	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Covid-19-engangsforskel i forbindelse med erstatningsaftale til minkavlere og følgeerhverv mv.	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Korrektion for forskel mellem tilsagn og faktisk afløb vedrørende udviklingsbistand	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Korrektion vedrørende Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag (AUB)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Korrektion for investeringer i kampfly ¹⁾	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

- 1) Investeringer i kampfly behandles på samme måde som nettokøb af bygninger og andre eksisterende investeringsgoder i beregningen af den strukturelle saldo og indgår via et syvårs glidende gennemsnit.

Bilag 3. Opdateret beregning af det demografiske træk

Beregningen af det demografiske træk på offentligt forbrug er opdateret med DREAM og Danmarks Statistiks Befolkningsfremskrivning 2025 samt opdateret enhedsudgifter baseret på registerdata for 2022 og sektorfordelt offentligt forbrug for 2023. Beregningen er derefter opregnet til 2025-niveau.

Væksten i det demografiske træk er et beregningsteknisk mål, der opgør, hvor meget ressourceanvendelsen til offentligt forbrug rent mekanisk vil ændre sig, hvis befolkningen ændrer sig, og det forudsættes, at den reale udgift pr. bruger er fastholdt uændret. Heri indgår en korrektion for delvis sund aldring, idet stigende levetid betyder, at en faldende andel i hver aldersgruppe vil være i de sidste leveår, hvor sundhedsudgifterne erfaringsmæssigt er størst.

Beregningen af det demografiske træk skal generelt fortolkes varsomt, hvilket særligt gælder væksten fordelt på delsektorer og udgiftsområder. Beregningen er blandt andet baseret på en række forudsætninger og skøn for befolkningsudviklingen mv., som er behæftet med usikkerhed. Justerede forventninger til befolkningsudviklingen vil således have betydning for væksten i det demografiske træk.

Samlet set indebærer den opdaterede befolkningsfremskrivning, at befolkningstilvæksten blandt børn er omtrent uændret, mens tilvæksten blandt personer i den arbejdsdygtige alder og ældre er opjusteret frem mod 2030. De primære ændringer fra Befolkningsfremskrivning 2024 til Befolkningsfremskrivning 2025 er beskrevet i bilagsboks 3.1.

Bilagsboks 3.1**Befolkningsfremskrivning 2025**

I den seneste befolkningsfremskrivning fra DREAM og Danmarks Statistik er den forventede befolkningstilvækst fra 2025 til 2030 opjusteret sammenlignet med fremskrivningen fra 2024.

Opjusteringen skyldes primært, at nettoindvandringen blandt især ikke-vestlige personer er revideret opad, hvilket medfører en højere tilvækst i den erhvervsaktive befolkning. Derudover er væksten blandt ældre opjusteret. Det skyldes en lavere dødelighed idet levetiden efter COVID-19-pandemien er vendt hurtigere tilbage til tæt på de præpandemiske niveauer end tidligere forventet. Det langsigtede fertilitetsniveau er omtrent uændret, hvorfor der kun er en mindre virkning på antallet af børn.

Tabel a**Befolkningstilvækst blandt udvalgte aldersgrupper fra 2025 til 2030**

	2024-fremskrivning	2025-fremskrivning	Forskel
Ændring fra 2025-2030, 1.000 personer			
Alle alderstrin	76	91	15
- heraf 0-6-årige	10	9	-1
- heraf 7-17-årige	-19	-17	2
- heraf 18-66-årige	-8	5	13
- heraf 67+-årige	92	95	3

Kilde: DREAM, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Beregningen af det demografiske træk er også blevet opdateret med gennemsnitlige udgifter pr. person til 2022-data, herunder for år-til-død-data, som anvendes til korrektionen for delvis sund aldring.¹² Når middellevetiden stiger, vil andelen af personer på et givent alderstrin, der højst har tre års restlevetid (den såkaldte terminale fase), falde. Det medfører et lavere træk på det offentlige forbrug – kaldet ”delvis sund aldring”. Opdateringen af data til 2022 mindsker isoleret set det demografiske træk frem mod 2030, hvilket kan henføres til en større virkning af delvis sund aldring. Det skyldes, at forskellen mellem udgifterne for personer med højst tre år til død (terminalfasen) og personer med mere end tre år til død (uden for terminalfasen) er blevet større.

Samlet set indebærer opdateringen, at væksten i det demografiske træk i perioden 2026-2030 skønnes at være 13³/₄ mia. kr. (2025-priser), hvilket er en opjustering på ³/₄ mia. kr. (2025-priser), *jf. bilagstabel 3.1*.

¹² Den tidligere opgørelse var baseret på en 33 pct. stikprøve af befolkningen i 2018 (2016-data for så vidt angår korrektion for sund aldring), mens den nyeste opgørelse fra 2022 er baseret på en fuldtælling. Det øger isoleret set præcisionen.

Bilagstabel 3.1**Væksten i det demografiske træk frem mod 2030**

	2026	2027	2028	2029	2030	2026- 2030 (Akk.)	2026- 2030 (Gns.)
Opdateret mellemfristet forløb, juni 2025							
Pct.-vis vækst	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5		0,4
Vækst i mia. kr. (2025-priser)	2¾	2½	2¾	2¾	2¾	13¾	
Opdateret 2030-forløb, august 2024							
Pct.-vis vækst	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4		0,4
Vækst i mia. kr. (2025-priser)	2¼	2½	2¾	2¾	2¾	13	
Forskel							
Pct.-vis vækst	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0
Vækst i mia. kr. (2025-priser)	½	0	0	0	0	¾	

Anm.: I beregningen af det demografiske træk indgår sektorfordelt nationalregnskabstal for det offentlige forbrug i 2023. Niveauer er derefter opregnet til 2025-niveau. Nationalregnskabstallene for det offentlige for brug anvendt i beregningerne er korrigeret for engangsudgifter relateret til Covid-19 samt engangsudgifter i forbindelse med håndtering af Ukraine.

Kilde: Danmarks Statistik, DREAM, *Opdateret 2030-forløb: Grundlag for udgiftslofter 2028*, august 2024 og egne beregninger.

Væksten i det demografiske træk fordelt på udgiftsområder og delsektorer

Det offentlige forbrug kan opdeles i individuelt og kollektivt offentligt forbrug, hvor det individuelle forbrug dækker over uddannelse (folkeskole, gymnasier og videregående uddannelse mv.), sundhedsvæsenet (medicin, hospitaler, plejehjem), social beskyttelse (daginstitutioner, hjemmehjælp, handicapområdet, børn og unge samt voksne med særlige behov) og fritid, kultur mv. Størstedelen af disse udgifter kan individualiseres på alder, køn og herkomstgrupper. Visse udgifter kan dog ikke individualiseres, fx udgifter til fritid og kultur, der ligesom det kollektive offentlige forbrug fordeles ligeligt blandt alle borgere i beregningen.

Den beregnede vækst i det demografiske træk fordelt på overordnede udgiftsområder fremgår af bilagstabel 3.2.

Bilagstabel 3.2**Væksten i det demografiske træk frem mod 2030 – fordelt på udgiftsområder**

	2026	2027	2028	2029	2030	2026- 2030 (Akk.)	2026- 2030 (Gns.)
Pct. vis vækst							
Individuelt forbrug	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5		0,5
- heraf undervisning	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4	-0,3		-0,3
- heraf sundhedsvæsen	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0		1,1
- heraf social beskyttelse	0,1	0,1	0,2	0,3	0,4		0,2
- heraf fritid, kultur mv.	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3		0,3
Kollektivt forbrug	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3		0,3
Vækst i mia. kr. (2025-priser)							
Individuelt forbrug	2¼	2	2¼	2¼	2½		11¼
- heraf undervisning	-¼	-½	-½	-¼	-¼		-1¾
- heraf sundhedsvæsen	2¼	2¼	2¼	2¼	2¼		11¼
- heraf social beskyttelse	¼	¼	¼	½	½		1½
- heraf fritid, kultur mv.	0	0	0	0	0		¼
Kollektivt forbrug	½	½	½	½	½		2¼

Anm.: Jf. anmærkning til bilagstabel 3.1.

Kilde: Danmarks Statistik, DREAM, *Opdateret 2030-forløb: Grundlag for udgiftslofter 2028*, august 2024 og egne beregninger.

Et groft skøn for væksten i det demografiske træk fordelt på offentlige delsektorer fremgår af bilagstabel 3.3. Beregningen af det demografiske træk skal særligt fortolkes varsomt for væksten fordelt på delsektorer og udgiftsområder.

Opdateringen af det demografiske træk med *Befolkningsfremskrivning 2025* og seneste oplysninger om enhedsudgifter for det offentlige forbrug påvirker de enkelte sektorer og udgifts områder forskelligt. Den lavere dødelighed og større virkning af sund aldring påvirker på både de regionale og kommunale udgiftsområder igennem flere/færre udgifter til henholdsvis sundhedsvæsenet i regionerne og ældreplejen i kommunerne. Den højere nettoindvandring øger det demografiske træk for alle delsektorer, inkl. staten.

Bilagstabel 3.3**Væksten i det demografiske træk frem mod 2030 – fordelt på delsektorer**

	2026	2027	2028	2029	2030	2026- 2030 (Akk.)	2026- 2030 (Gns.)
Pct. vis vækst							
Kommuner	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6		0,5
Regioner	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5		0,6
Stat	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0		0,1
Vækst i mia. kr. (2025-priser)							
Kommuner	1½	1½	1¾	2	2	8¾	1¾
Regioner	1	1	¾	¾	¾	4¼	¾
Stat	¼	¼	0	0	0	¾	¼

Anm.: Det demografiske træk er som udgangspunkt ikke sektorfordelt på kommuner, regioner og stat. Finansministeriet foretager imidlertid med usikkerhed en grov fordeling af udgiftsområderne på det individuelle offentlige forbrug (Kommuner: Folkeskole, dagtilbud, hjemmehjælp, plejehjem, handicapområdet, personer med særlige behov, beskæftigelsesindsats samt kommunal sundhed. Regioner: Hospitaler, sygesikring og medicin. Stat: Undervisning (blandt andet gymnasier og videregående uddannelse, men ekskl. folkeskole) og kultur, fritid mv). Ved hovedrevisionen af nationalregnskabet 2024 er visse individuelle udgifter, som tidligere var klassificeret under hjemmehjælp, nu klassificeret som hospitalsudgifter. Det kollektive offentlige forbrug fordeles med 2/3 til staten og 1/3 til kommunerne. Der indregnes således ikke kollektivt offentligt forbrug til den regionale sektor. Kollektivt forbrug til forsvar indregnes under staten. Endeligt er øvrige sociale udgifter og øvrige sundhedsudgifter beregningsteknisk fordelt mellem sektorerne. Det bemærkes desuden, at fx kommunernes serviceudgifter vedrører de offentlige udgifter i budgetmæssig/regnskabsmæssig sammenhæng, mens det offentlige forbrug er en udgiftspost i nationalregnskabsmæssig sammenhæng. Der er således ikke en direkte sammenhæng mellem opgørelsen af kommunernes serviceudgifter og opgørelsen af det offentlige forbrug – og dermed det demografiske træk – i nationalregnskabet.

Kilde: Danmarks Statistik, DREAM og egne beregninger.

Appendiks om følsomhedsscenarier for det økonomiske forløb

Ud over det centrale referenceforløb er der udarbejdet 10 følsomhedsscenarier, *jf. nedenfor*. Følsomhedsscenarierne skal blandt andet ses i lyset af den forhøjede usikkerhed, som omgiver den økonomiske udvikling i disse år. Derudover illustrerer scenarierne også den usikkerhed der generelt er i forhold til at skønne over den økonomiske udvikling mange år frem.

De viste scenarieførøb har forskellig karakter og er ikke alle nødvendigvis sandsynlige. Nogle kræver politiske beslutninger eller adfærdsændringer blandt den danske befolkning, mens andre i høj grad beror på udviklingen i verdensøkonomien.

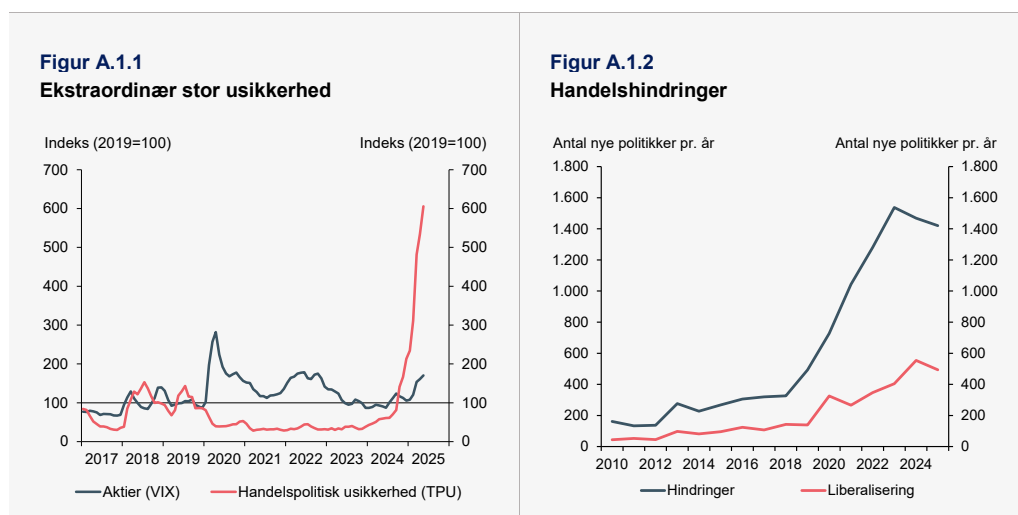
For nogle af scenarierne kan udviklingen også gå i den modsatte retning, og fx svækkes de offentlige finanser, hvis beskæftigelsesfrekvenserne blandt herboende indvandrere falder tilbage, eller danske virksomheders M&P-aktiviteter aftager som følge af handelsbarrierer, konkurrence eller andet.

Resultaterne af scenarierne skal således betragtes som eksempler på, hvad konkrete forløb kan betyde for de offentlige finanser mv., men ikke nødvendigvis som sandsynlige bud på udviklingen. Det er det centrale referenceforløb, som er den tilstræbte middelrette fremskrivning af dansk økonomi, herunder med neutrale principper i holdbarhedsberegningen.

Følsomhedsscenario 1

Told og usikkerhed falder bort

Den globale økonomi er præget af betydelig usikkerhed som følge af den igangværende handelskonflikt, jf. figur A.1.1 og A.1.2. Det gælder også for Danmark. Høje amerikanske toldsats vil både ramme dansk eksport direkte til USA og indirekte igennem lavere økonomisk aktivitet i andre lande. De mange og skiftende udmeldinger om handelsregimet øger endvidere usikkerheden, og bidrager til tilbageholdenhed blandt virksomheder og forbrugere, som dæmper den økonomiske aktivitet.

Anm.: I figur A.1.1 er VIX et mål for volatilitet på amerikanske aktier (S&P 500), mens TPU er et indeks for handelspolitisk usikkerhed i USA konstrueret ved at optælle hyppigheden af fælles forekomster af handelspolitik og usikkerhedsbegreber på tværs af større aviser. Serierne er vist som 3 måneders glidende gennemsnit. I figur A.1.2 er vist antallet af handelsinterventioner opdelt efter om der er tale om handelshindrende tiltag eller liberaliseringer rettet mod fx varer, investeringer og services. Årlige totaler er implementerede tiltag hvert år til og med d. 19/6-2025.

Kilde: Macrobond og egne beregninger.

Som en lille åben økonomi er Danmark i høj grad eksponeret over for den globale handelskonflikt. Danske virksomheder er generelt dybt integreret i globale værdikæder, og toldbarrierer kan potentielt få stor betydning for eksport og virksomhedsinvesteringer. Dansk økonomi har dog et godt udgangspunkt i forhold til at modstå amerikanske toldforhøjelser og andre forstyrrelser af den internationale økonomi, herunder som følge af høj beskæftigelse og stærke offentlige finanser. En ikke uvæsentlig andel af den danske eksport til USA produceres allerede i USA, og er dermed ikke direkte omfattet af de høje toldsats.

I *Økonomisk Redegørelse, maj 2025*, vurderes det, at handelskonflikten isoleret reducerer væksten i BNP med 0,7 pct.-point i 2025 og 0,2 pct.-point i 2026 sammenlignet

med et forløb uden toldforhøjelserne.¹³ Det svarer til en mærkbar nedgang i væksten, men ikke en egentlig økonomisk tilbagegang. BNP ventes på trods af handelskonflikten at stige med 3,0 pct. i 2025 og 1,4 pct. i 2026.

Der er dog mulighed for bedre vækstudsigter, eksempelvis hvis forhandlingerne mellem EU og USA – med deadline 9. juli – munder ud i en afskaffelse af de forhøjede amerikanske toldsatser. En normalisering af handelsforholdene vil mindske usikkerheden og skabe mere stabile rammer for, at danske virksomheder og husholdninger kan træffe langsigtede beslutninger.

Scenarie: Told og usikkerhed falder bort

I det følgende betragtes et scenarie, hvor toldforhøjelser og usikkerhed falder bort sammenlignet med forløbet i *Økonomisk Redegørelse, maj 2025*. Det kan betragtes som et ”best case”-scenarie ift. den igangværende handelskonflikt, og samtidig – med modsat fortegn – som en illustration af omkostningerne ved den forudsatte told. Beregningen beror på en række konkrete forudsætninger, som er anvendt i MAKRO-modellen for dansk økonomi.

Først og fremmest vil bortfald af toldsatserne styrke eksportmarkedsvæksten. Lavere handelsbarrierer øger globalt BNP og efterspørgslen efter dansk eksport. I MAKRO indlægges derfor et positivt stød til eksportefterspørgslen, som bidrager til, at dansk eksport (ekskl. reeksport) øges med ca. 1,5 pct. i år 1 og ca. 1 pct. på langt sigt relativt til grundforløbet.¹⁴

Et bortfald af toldsatserne reducerer ligeledes usikkerheden, og kan mindske den tilbageholdenhed, der aktuelt præger virksomheder og husholdninger i forhold til investeringer, ansættelser og forbrug. I MAKRO modelleres dette som et fald i risikopræmier på aktier, investeringsbeslutninger og boliginvesteringer. Konkret reduceres usikkerheden i form af risikopræmier svarende til en isoleret stigning i investeringerne på 1,4 pct. i 2025. Det medfører også en betydelig stigning i aktieværdien relativt til grundforløbet med høj told, *jf. figur A.1.3*. Kalibreringen er baseret på eksisterende empiriske studier af sammenhængen mellem handelspolitisk usikkerhed og realøkonomiske beslutninger.¹⁵ Et evt. bortfald af toldsatser vil dog ikke nødvendigvis reducere usikkerheden i det forudsatte omfang, hvis de hyppige og skiftende meldinger har øget risikopræmierne mere vedvarende.

Endelig forventes mere samhandel at styrke den internationale arbejdsdeling mv. I MAKRO modelleres dette som et positivt stød til arbejdskraftens effektivitet, *jf. figur A.1.4*. Effekten antages at være størst på kort sigt, hvor virksomhederne i

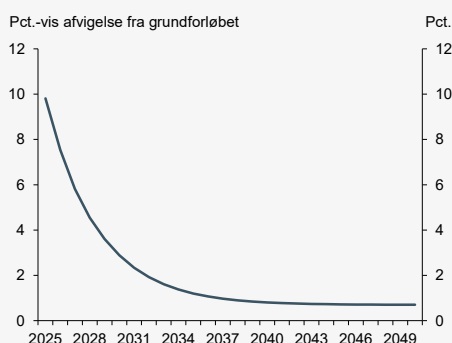
¹³ Prognosen i *Økonomisk Redegørelse, maj 2025* afspejler de gældende toldsatser pr. 1. maj 2025. Det indebærer blandt andet amerikansk told på 10 pct. på vareimport fra EU, herunder Danmark, intet modsvar fra EU, 145 pct. på amerikansk vareimport fra Kina og 125 pct. kinesisk told på amerikanske varer.

¹⁴ Der er betydelig usikkerhed om virkningerne for dansk eksport. Den tilgængelige empiriske evidens peger samlet set på en negativ effekt af handelsbarrierer på eksport, men med stor variation i de estimerede effekter.

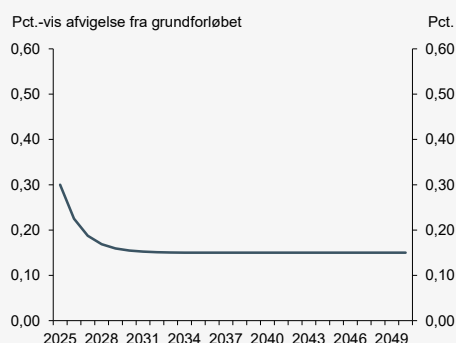
¹⁵ Caldara et al. (2019), The Economic Effects of Trade Policy Uncertainty, *Journal of Monetary Economics*

grundforløbet er begrænset af de forstyrrelser, som toldsatserne medfører, og derfor hurtigt kan øge produktiviteten, når disse bortfalder. På længere sigt er produktivetsgevinsten mindre, da virksomheder i grundforløbet gradvist forudsættes at tilpasse sig de højere handelsomkostninger, blandt andet ved at afsætte til nye eksportmarkeder.

Figur A.1.3
Aktier

Figur A.1.4
Parameter for arbejdskraftproduktivitet

Anm.: Figureerne viser den procentvise afvigelse i værdien af aktier og andre ejerandelebeviser til kursværdi samt en parameter for arbejdskraftproduktivitet i et forløb med bortfald af told og usikkerhed sammenlignet med et forløb svarende til toldudsigterne pr. 1. maj 2025.

Kilde: Egne beregninger pba. MAKRO.

Konsekvenser: Øget samhandel og BNP, men lille betydning for offentlige finanser

Under betydelig usikkerhed estimeres et bortfald af toldsatserne at indebære en øget BNP-vækst på 0,8 pct.-point i første år (som i praksis kan være fordelt over to kalenderår) og en højere beskæftigelse på knap 10.000 personer målt i forhold til grundforløbet med toldsatserne pr. 1. maj 2025, *jf. tabel A.1.1*. Over tid vil effekten gradvist aftage. Det afspejler, at toldens negative virkninger er størst på kort sigt, hvor virksomheder og husholdninger endnu ikke har tilpasset sig de ændrede vilkår, og hvor usikkerheden er højest. På længere sigt udlignes forskellen mellem scenarierne, idet økonomien gradvist ville tilpasse sig ekstratolden også i forløbet med told.

Tabel A.1.1**Effekt på realøkonomien ved bortfald af todsatser**

	2025	2026	2027	2028	Langt sigt
BNP, pct.	0,8	0,8	0,8	0,7	0,3
Eksport (ekskl. reeksport), pct.	1,4	1,4	1,3	1,2	1,0
Import, pct.	1,5	1,7	1,6	1,4	0,9
Investeringer, pct.	2,4	2,6	2,3	1,9	0,4
Privat forbrug, pct.	0,8	1,0	1,0	1,0	0,4
Privat beskæftigelse	10.000	11.000	7.000	2.000	0

Anm.: Tabellen viser afvigelser i niveau i et forløb med bortfald af told og usikkerhed sammenlignet med et forløb svarende til toldudsigterne pr. 1. maj 2025.

Kilde: Egne beregninger pba. MAKRO.

Den strukturelle saldo er omtrent upåvirket af bortfaldet af told, *jf. tabel A.1.2*. Det skyldes dels, at den strukturelle beskæftigelse er uændret i scenariet, dels at fx selskabsskat og aktieskat kun stiger på helt kort sigt, og ikke fører til varige forbedringer af de offentlige finanser. Endvidere er generelle produktivitetsstigninger i den private sektor samlet set er omtrent neutrale for de offentlige finansers holdbarhed. Det skyldes, at stigende skatteindtægter i vidt omfang modsvares af højere offentlige udgifter til løn og indkomstoverførsler, da disse følger løn- og produktivitetsudviklingen i den private sektor. HBI er i scenariet omtrent uændret med en lille forbedring på ca. 0,1 pct.-point primært som følge af, at en midlertidig forbedring af de offentlige finanser reducerer gælden og dermed renteudgifter.

Tabel A.1.2**Strukturel primær saldo i følsomhedsscenarioet**

	2030	2035	2040	HBI
Pct. af BNP				
Grundforløb	-1,2	-1,4	-1,2	1,1
Følsomhedsscenarioet hvor told og usikkerhed falder bort	-1,1	-1,3	-1,1	1,2
<i>Forskel</i>	<i>0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>

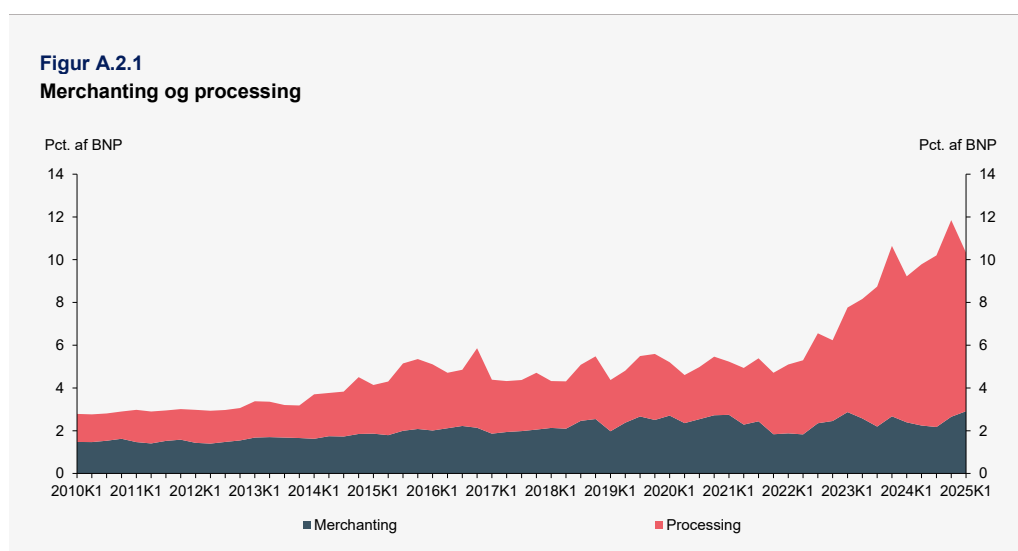
Anm.: Der er angivet virkning på den primære offentlige saldo, da det er virkningen på den primære offentlige saldo i 2030, der angiver ændringen af de finanspolitiske muligheder for at foretage nye prioriteringer. Den strukturelle primære saldo i grundforløbet i 2030 på -1,2 pct. af BNP svarer til, at den strukturelle saldo rammer saldomålsætningen i 2030 på -0,5 pct. af BNP. Den primære offentlige saldo angiver stillingen på den offentlige saldo før nettorenteudgifter.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

Følsomhedsscenarie 2

Stigende omfang af M&P-aktiviteter

Der har de seneste 10-15 år været en tendens til, at danske virksomheder i stigende omfang anvender globale forretningsmodeller, hvor varer produceres i udlandet under dansk ejerskab af patenter, rettigheder, mellemprodukter eller råvarer – såkaldt merchanting og processing (M&P)¹⁶. I 2024 udgjorde M&P-aktiviteter ca. 10 pct. af BNP. Det er en stigning fra ca. 3 pct. i 2010, *jf. figur A.2.1*.

Anm.: Figuren viser merchanting og processing (M&P) som andel af BNP.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Danske virksomheder kan have flere grunde til at lægge dele af deres produktion i udlandet. Det kan for eksempel være en fordel at være tættere på de markeder, hvor efterspørgslen er størst. I andre tilfælde kan der drages fordel af lavere produktionsomkostninger. For større virksomheder kan en international organisering desuden give lettere adgang til specialiseret arbejdskraft. Samtidig har den teknologiske udvikling – især inden for informations- og kommunikationsteknologi – gjort det nemmere at fordele produktionen på tværs af landegrænser.

M&P-aktiviteterne påvirker flere centrale økonomiske parametre, *se fx Kuchler et al. (2025)*¹⁷. Produktion i udlandet via M&P indgår i opgørelser af dansk produktion og eksport, mens den anvendte arbejdskraft på fabrikker i udlandet ikke indgår i

¹⁶ Merchanting er engroshandel, hvor varerne købes i udlandet og sælges videre i udlandet. Processing betyder, at den danske virksomhed ejer råvarerne, som den får bearbejdet af en udenlandsk fabrik.

¹⁷ Kuchler A., Spange, M., Tjørnum, M., Tørslev, T., Wederkinck, R. (2025): *Danske produktivitet og konkurrenceevne i en globaliseret verden*. Nationalbanken.

dansk løn og timer, men alene indgår som dansk import. Det stigende omfang af M&P-aktiviteter har bidraget til fx højere mark-up'er¹⁸ og profitter, højere målt produktivitet (produktion pr. arbejdstime registreret i Danmark) og en lavere lønkvote, især i fremstillingssektoren. Fordi M&P-aktiviteter har været forbundet med højere profitter, har det bidraget positivt til de offentlige finanser, idet indtjeningen i vidt omfang er kommet til beskætning i Danmark fx via selskabsskat, aktieskat mv.

De i nationalregnskabet opgjorte produktivitsgevinster forbundet med udviklingen i M&P-aktiviteter løfter ikke de danske lønninger på samme måde, som almindelig produktivitsvækst normalt ville gøre, herunder fordi fremgangen i høj grad knytter sig til afkastet af patenter og rettigheder, der er opbygget over en årrække og udgør såkaldt immateriel kapital. Stigningen i M&P-aktiviteter har således en begrænset effekt på den danske lønudvikling – og har dermed heller ikke givet anledning til stigninger i de offentlige udgifter til indkomstoverførsler, som reguleres i takt med lønudviklingen i Danmark.

Det høje niveau for mark-up'er forbundet med M&P-aktiviteter kan blandt andet være relateret til, at der på nogle markeder, hvor efterspørgslen er høj i forhold til den globale produktionskapacitet, er et begrænset antal konkurrenter, og hvor de aktuelle salgspriser væsentligt overstiger omkostningerne pr. produceret enhed. Samtidig kan investeringer i forskning og udvikling (F&U) og anden opbygning af varemærker og rettigheder indebære en forskydning mellem perioden med indtjening og afholdelse af udgifter, altså at virksomheder i tidligere år har afholdt udgifter til F&U mv., der giver afkast i form af en høj indtjening i disse år. Generelt vurderes de høje mark-up'er at være udtryk for en stærk markedsposition for danske virksomheder med eftertragtede produkter og kompetencer inden for fx ledelse og organisering, salg og markedsføring.

Udviklingen de seneste år kan indikere et strukturelt skifte, hvor danske virksomheder i stigende grad integreres i globale værdikæder med høj værditilvækst. De observerede stigninger i M&P-aktiviteter og mark-up'er kan således afspejle en mere vedvarende ændring i virksomhedernes forretningsmodeller. På den baggrund analyseres i det følgende et scenarie, hvor omfanget af M&P-aktiviteter øges yderligere i de kommende år.

Det bemærkes dog, at der knytter sig betydelig usikkerhed til udviklingen i M&P-aktiviteter. Geopolitisk ustabilitet, handelsbarrierer og generel usikkerhed kan fx påvirke virksomhedernes brug af globale værdikæder, begrænse adgangen til det globale marked fra nogle lokationer, og dermed potentielt reducere omfanget af M&P-aktiviteter. Omvendt vil lancering af nye produkter, salg på nye markeder og nogle

¹⁸ Mark-up'er måler virksomhedernes salgspriser over marginalomkostninger, dvs. omkostningerne ved at producere én enhed mere. Høje mark-up'er er således udtryk for, at en virksomhed er i stand til at sælge en vare eller tjeneste til en relativt høj pris i forhold til omkostningerne forbundet med produktionen.

af virksomhedernes tilpasningsmuligheder til øget told også kunne betyde, at M&P-aktivitet stiger yderligere i de kommende år.

Scenarie: Højere M&P-aktiviteter de næste 10 år

I de mellemfristede fremskrivninger lægges det til grund, at omfanget af M&P-aktiviteter forbliver højt, dvs. udgør en fortsat høj andel af vareeksporten og BNP.

M&P-aktiviteterne stiger således opgjort i kroner og øre, men ikke som andel af den økonomiske aktivitet. Det permanent højere niveau af M&P-aktiviteter resulterer i permanent højere niveauer for mark-up'er, produktivitet og eksport sammenlignet med det historiske niveau.¹⁹

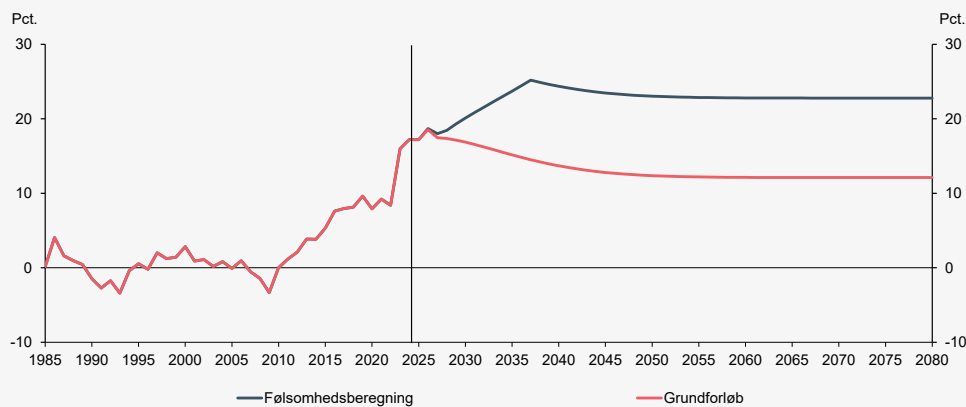
Som et følsomhedsscenario er der udarbejdet en fremskrivning, hvor stigningen i M&P-aktiviteter i perioden 2010-2019 forlænges over de kommende 10 år (2027-2036), *jf. figur A.2.2*. Det resulterer i højere mark-up'er, produktivitet og eksport relativt til grundforløbet. Perioden 2010-2019 er valgt, fordi det er for perioden før den ekstraordinære stigning i M&P i medicinalindustrien, der tog fart fra 2021, og også før coronapandemien. Scenariet er udformet således, at reallønnen er omtrent uændret, idet den opgjorte produktivitetsstigning afspejler produktion i udlandet.²⁰

Scenariet kan betragtes som et "best case" scenario, hvor danske virksomheder fortsætter med at udvide deres aktiviteter og indtjening i udlandet. Som tidligere omtalt kan usikkerheden, særligt i lyset af høj usikkerhed, også gå i modsat retning.

¹⁹ Mark-up'en i fremstillingssektoren forudsættes dog at falde i grundforløbet i de kommende år. Det afspejler en antagelse om øget konkurrence på markeder, hvor danske virksomheder aktuelt har en stærk markedsposition, og hvor den globale produktionskapacitet er begrænset i forhold til efterspørgslen, *jf. bilag 1*.

²⁰ En almindelig stigning i mark-up'er medfører alt andet lige et fald i reallønnen i gængse økonomiske modeller, herunder MAKRO-modellen. Det skyldes både en forskydning i fordelingen mellem afkast til arbejdskraft og kapital samt afledte effekter på investeringer og kapitalapparatet. I det aktuelle stød skyldes stigningen i mark-up'er dog M&P-aktiviteter, som finder sted i udlandet, hvilket isoleret set vurderes at være omtrent neutralt for den danske realløn. For at tage højde for dette, stiger produktivitetsparameteren og eksportefterspørgslen i MAKRO i følsomhedsscenarioet mere end stigningen alene i perioden 2010-2019.

Figur A.2.2
Mark-up i fremstillingssektoren

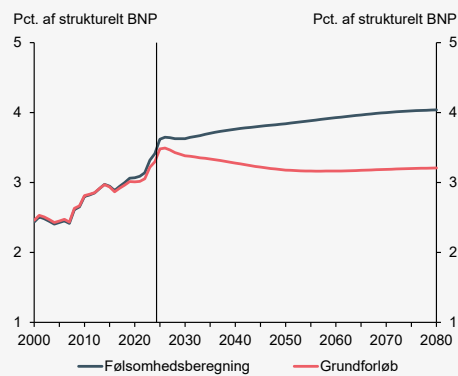
Anm.: Figuren viser mark-up'en i fremstillingsindustrien i MAKRO-modellen. Der er markeringer ved 2024, hvor der er overgang mellem historiske år og fremskrivning. *Grundforløb* viser udviklingen i den mellemfristede fremskrivning, *følsomhedsberegning* viser et scenarie, hvor udviklingen i mark-up'en over de kommende 10 år (2027-2036) følger den historiske udvikling i perioden 2010-2019.
Kilde: Egne beregninger pba. MAKRO.

En forlængelse af fremgangen i M&P-aktiviteterne på linje med perioden 2010-2019 indebærer, at virksomhedernes omsætning stiger uden en tilsvarende stigning i de danske omkostninger. Det giver i modellen en stor stigning i virksomhedernes indtjening, værdi og bruttooverskud, og dermed stigende målt produktivitet og BNP.

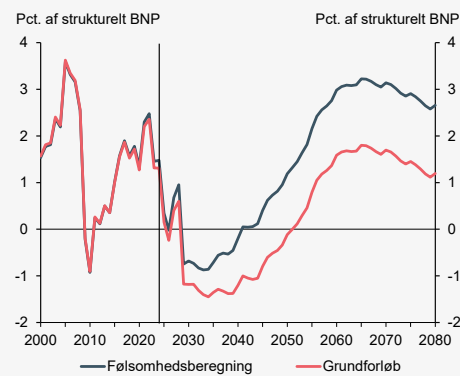
Øgede skatteindtægter, primært fra selskabsskat men også fra aktieindkomstskat mv. betyder, at den offentlige saldo forbedres både på kort og længere sigt, *jf. figur A.2.3 og A.2.4*. På den baggrund stiger holdbarhedsindikatoren fra 1,1 pct. af BNP i grundforløbet til 2,5 pct. af BNP i følsomhedsscenariet, *jf. tabel A.2.1*.

Scenariet er samtidig med til at illustrere, at stigningen i M&P og danske virksomheders succes på de globale markeder er en vigtig faktor, der i de senere år har været med til at styrke de offentlige finanser ud over det forventede. Scenarieberegningen illustrerer, at udviklingen i M&P-aktiviteter også fremadrettet vil have stor betydning for de offentlige finanser.

Figur A.2.3
Strukturel selskabsskat ekskl. Nordsø

Figur A.2.4
Strukturel primær saldo

Anm.: I figurene er 2024 markeret for at vise overgang mellem dataår og fremskrivningen.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

Tabel A.2.1
Strukturel primær saldo i grundforløbet og følsomhedsscenariet

	2030	2035	2040	HBI
Pct. af BNP				
Grundforløb	-1,2	-1,4	-1,2	1,1
Følsomhedsscenario med stigende omfang af M&P-aktiviteter	-0,7	-0,7	-0,2	2,5
<i>Forskel</i>	<i>0,5</i>	<i>0,6</i>	<i>1,0</i>	<i>1,3</i>

Anm.: Der er angivet virkning på den strukturelle primære saldo, da det er virkningen på den primære offentlige saldo i 2030, der angiver ændringen af de finanspolitiske muligheder for at foretage nye prioriteringer. Den strukturelle primære saldo i grundforløbet i 2030 på -1,2 svarer til, at den strukturelle saldo rammer saldomålsætningen i 2030 på -0,5 pct. af BNP. Den primære offentlige saldo angiver stillingen på den offentlige saldo før nettorenteudgifter.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

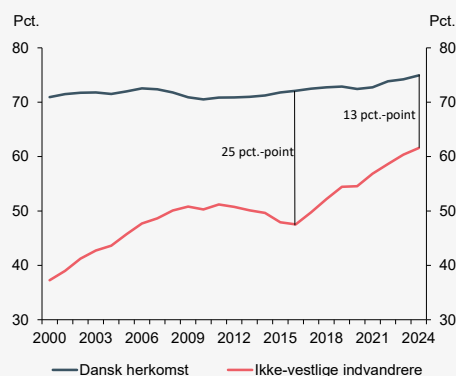
Følsomhedsscenario 3

Stigende beskæftigelsesfrekvens for herboende indvandrere

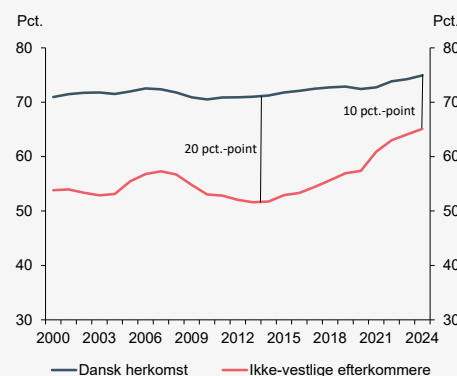
Beskæftigelsen blandt herboende udlændinge er vokset betydeligt de senere år, og siden 2016 er forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for ikke-vestlige indvandrere og personer af dansk herkomst, skønsmæssigt korrigeret for konjunkturudviklingen, næsten halveret fra 25 pct.-point til 13 pct.-point, *jf. figur A.3.1*. For ikke-vestlige efterkommere er forskellen også halveret fra 20 pct.-point til 10 pct.-point, *jf. figur A.3.2*. Den positive udvikling i indvandrere og efterkommeres beskæftigelsesfrekvens har bidraget til opjusteringer af de offentlige finanser.

Vurderingen af et aftagende pres på arbejdsmarkedet siden 2022, kombineret med den fortsatte stigning i beskæftigelsen i Danmark, indikerer, at fremgangen ikke alene er drevet af den aktuelle højkonjunktur, men også er et udtryk for en stigning i strukturel beskæftigelse. Højere strukturel beskæftigelse øger kapaciteten i dansk økonomi og bidrager dermed til, at både BNP og indtægterne fra skatter og afgifter bliver strukturelt højere. Samtidig falder udgifter til overførsler, når flere går fra offentlige ydelser til beskæftigelse.

Figur A.3.1
Forskellen mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer af dansk herkomst og ikke-vestlige indvandrere er indsnævret

Figur A.3.2
Samme billede tegner sig for ikke-vestlige efterkommere

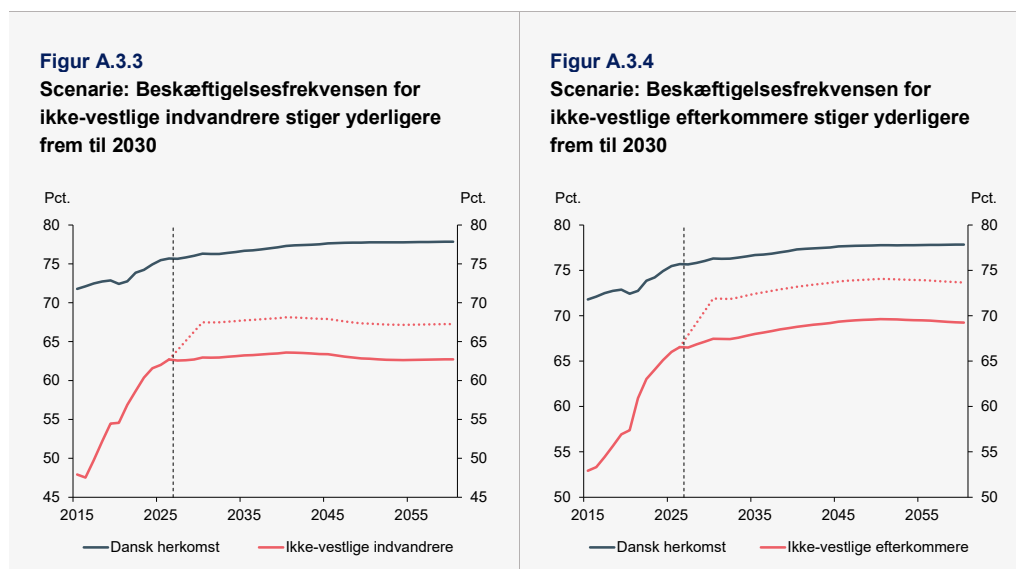
Anm.: Figurene viser udviklingen i beskæftigelsesfrekvenser, beregningsteknisk konjunkturrenset, for personer af dansk herkomst samt for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i alderen 15-66 år (dvs. til illustration søgt renset for konjunkturudsving for hver herkomstgruppe ved brug af stiliserede antagelser).

Kilde: Egne beregninger.

Scenarie: Stigende beskæftigelsesfrekvens for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere frem mod 2030

I følsomhedsscenariet lægges til grund, at beskæftigelsesfrekvenserne for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere vil stige yderligere op mod niveauet for personer af dansk herkomst. Frem til 2030 forlænges trenden i beskæftigelsesfrekvensen fra 2015 til 2024 for henholdsvis ikke-vestlige indvandrere og efterkommere, og herefter fastholdes effekten og følger fremskrivningen i grundforløbet, *jf. figur A.3.3 og A.3.4*. Det indebærer, at den strukturelle beskæftigelse samlet set i følsomhedsscenariet øges med ca. 24.000 personer i 2030 i forhold til grundforløbet.

Trendforlængelsen i følsomhedsscenariet foretages med udgangspunkt i beregningsteknisk konjunkturkorrigerede beskæftigelsesfrekvenser. Det bemærkes, at de konjunkturkorrigerede frekvenser er forbundet med usikkerhed, og at de senere års fremgang i beskæftigelsen ikke nødvendigvis er varige i det forudsatte omfang.

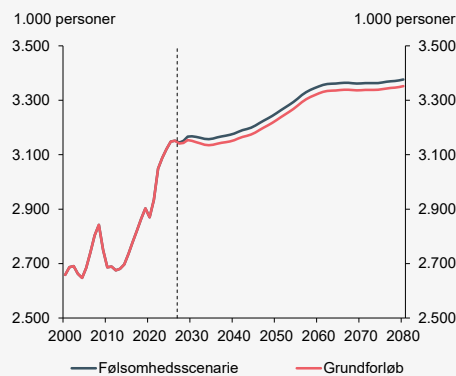
Anm.: Figurene viser fremskrivninger af beregningstekniske konjunkturkorrigerede beskæftigelsesfrekvenser for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i alderen 15-66 år i grundforløbet (fuldt optrukken kurve) og scenarieberegningen (stiplet kurve).

Kilde: Egne beregninger.

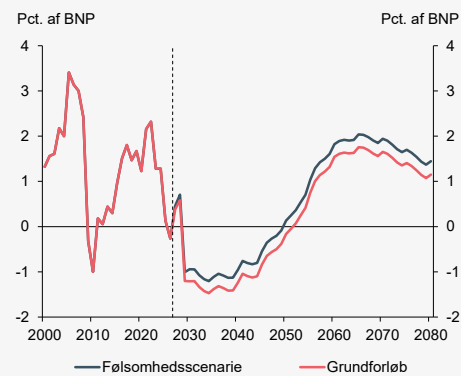
Konsekvenser: Højere velstand og styrkelse af de offentlige finanser

Stigende beskæftigelsesfrekvenser for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere øger arbejdsudbuddet og kapaciteten i dansk økonomi. Beskæftigelsen stiger med ca. 0,7 pct. i 2030 og derefter i forhold til grundforløbet, *jf. figur 5*.

Figur A.3.5
Beskæftigelse

Figur A.3.6
Strukturel primær saldo

Anm.: Den primære offentlige saldo angiver stillingen på de offentlige finanser før nettorenteudgifter, og den er her opgivet som pct. af strukturelt BNP.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

De højere beskæftigelsesfrekvenser for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere forbedrer de offentlige finanser. Den strukturelle primære saldo forbedres med 0,3 pct. af BNP både i 2030 og 2040, *jf. tabel A.3.1*. Det svarer til en stigning på ca. 8 mia. kr. både i 2030 og 2040 (2025-priser). Forbedringen af de offentlige finanser er primært drevet af højere indtægter fra indkomstskatter samt lavere udgifter til ledighedsrelaterede overførsler. Holdbarhedsindikatoren forbedres med 0,3 pct. af BNP i forhold til grundforløbet, så den i følsomhedsscenariet udgør 1,4 pct. af BNP.

Som nævnt er det også muligt, at beskæftigelsesfrekvenser for ikke-vestlige indvandrere og efterkommere kan vise sig lavere end forudsat.

Tabel A.3.1
Strukturel primær saldo i følsomhedsscenariet

	2030	2035	2040	HBI
Pct. af BNP				
Grundforløb	-1,2	-1,4	-1,2	1,1
Følsomhedsscenario med højere beskæftigelsesfrekvenser	-0,9	-1,1	-0,9	1,4
<i>Forskel</i>	<i>0,3</i>	<i>0,3</i>	<i>0,3</i>	<i>0,3</i>

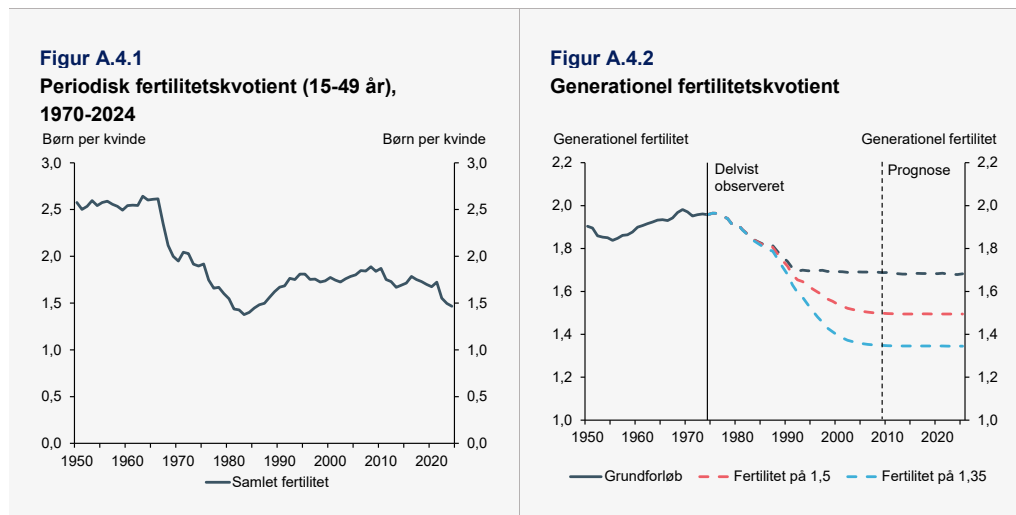
Anm.: Der er angivet virkning på den primære offentlige saldo, da det er virkningen på den primære offentlige saldo i 2030, der angiver ændringen af de finanspolitiske muligheder for at foretage nye prioriteringer. Den strukturelle primære saldo i grundforløbet i 2030 på -1,2 pct. af BNP svarer til, at den strukturelle saldo rammer saldomålsætningen i 2030 på -0,5 pct. af BNP. Den primære offentlige saldo angiver stillingen på den offentlige saldo før nettorenteudgifter.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

Følsomhedsscenario 4

Lavere fertilitet

Fertiliteten i Danmark er faldet mærkbart i de seneste år, en tendens som også er set i mange sammenlignelige lande. Den såkaldte periodiske fertilitetskvoient, der viser hvor mange børn, der fødes pr. kvinde i alderen 15-49 i et givet år, var i årene 2005-2010 knap 1,9 børn pr. kvinde, men er siden 2021 faldet til knap 1,5 børn pr. kvinde, *jf. figur A.4.1*. Ikke siden 1980'erne har den periodiske fertilitet været så lav, som den er i dag.

Anm.: Figur A.4.1 viser den samlede periodiske fertilitet per kvinde, mål som antal fødsler per kvinde i den fertile alder (15-49 år). Figur A.4.2 opgør den generationelle fertilitetskvoient, og x-aksen viser årgange, dvs. kvinder født i fx 1970 fik i gennemsnit ca. 2 børn.

Kilde: Danmarks Statistik (tabel FOD3 og FOD33) og Human Fertility Database.

Den periodiske fertilitet er følsom over for alderssammensætningen blandt kvinder i den fødedygtige alder og for strukturelle forandringer som fx udskydelse af familienstiftelse, idet den måles i ét bestemt år. Derfor vil den periodiske fertilitet i en periode falde, hvis kvinder under ét vælger at få børn senere i livet, selvom antallet af børn, den enkelte kvinde får over hele livet, er uændret. Midlertidige forhold kan også påvirke den periodiske fertilitet, fx kan ønsket om at få børn potentielt blive påvirket af oplevelse af usikkerhed som følge af midlertidig arbejdsløshed, geopolitisk uro eller andre forhold.

Udskydelseseffekter påvirker ikke den såkaldte generationelle fertilitet, som måler fertiliteten for en given årgang, altså hvor mange børn en kvinde i gennemsnit føder i løbet af sit liv. Den kan dog først endeligt opgøres, når årgangene har gennemlevet hele deres fertile alder.

Den generationelle fertilitet er ligesom den periodiske fertilitet faldet gradvist for de generationer, der er født efter 1975, men antallet af årgange som har gennemlevet den fertile alder er fortsat begrænset. Den generationelle fertilitet forudsættes dog at falde yderligere for de generationer, der i dag er i den fertile alder, hvilket er baseret på, at kvinder, der har gennemlevet en stor del af deres fertile alder, i gennemsnit har fået færre børn end tidligere generationer, *jf. figur A.4.2*.

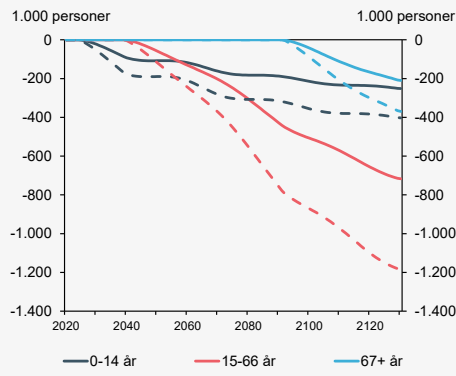
Undersøgelser peger på, at faldet i fertilitet hænger sammen med både senere og mindre pardannelse (altså at flere kvinder enten senere eller slet ikke finder en partner, med hvem de får børn), og at fertiliteten især er faldet for kvinder, der ikke har fuldført eller er i gang med en uddannelse ud over folkeskolen, *jf. fx Få fødsler bør ikke skabe panik: kvinder med uddannelse får børn og dem bliver der flere af, ROCKWOOL Fonden, Analyse, maj 2025*. For kvinder med videregående uddannelse er fertiliteten generelt ikke faldet og disse kvinder får i gennemsnit flere børn end kortuddannede.

Den generationelle fertilitet forudsættes i *Befolkningsfremskrivning 2025*, der er udarbejdet af DREAM og Danmarks Statistik, at stabilisere sig på ca. 1,7 i gennemsnit. Det betyder, at det lægges til grund, at den aktuelt lave periodiske fertilitet delvis afspejler midlertidige forhold, herunder at flere kvinder vælger at få børn senere i livet. Således har gennemsnitsalderen for førstegangsfødende været stigende siden begyndelsen af 1970'erne, hvor den var ca. 23 år, til omkring 30 år i dag.

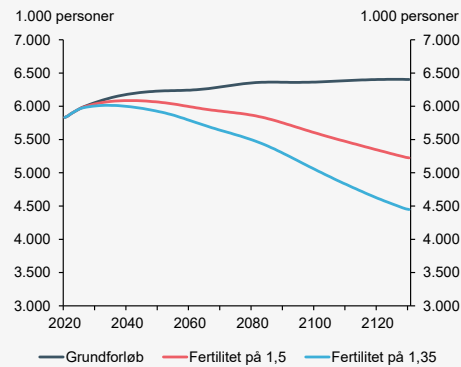
Scenarie: Langsigtede fertilitetsniveauer på 1,5 og 1,35 børn per kvinde

Som følsomhedsscenarier er der foretaget beregninger, hvor fertilitetsniveauet forbliver på det nuværende lave niveau eller alternativt fortsætter den nedadgående trend til 1,35 børn pr. kvinde. Når der fødes færre børn, vil der i fremtiden ikke blot være færre kvinder i den fertile alder, men også en lavere forudsat fertilitet for disse kvinder end i den nuværende fremskrivning. Derfor er virkningen på antallet af 0-14-årige stigende i fremskrivningsperioden.

Figur A.4.3
Virkningen på befolkningen af et fald i
fertiliteten til 1,5 og 1,35

Figur A.4.4
Udviklingen i befolkning ved forskellige
forudsatte fertilitetsniveauer

Anm.: Fertilitetsniveauet på henholdsvis 1,5 og 1,35 anvendes fra 2025 for alle herkomstgrupper. Der sammenlignes med *Befolkningsfremskrivning 2025*, hvor fertiliteten konvergerer mod et langsigtet niveau på ca. 1,7 fra det nuværende niveau over en årrække. I figur A.4.3 angiver de fuldt optrukne linjer virkningen ved et fertilitetsniveau på 1,5 mens de stiplede linjer angiver virkningen ved et fertilitetsniveau på 1,35.

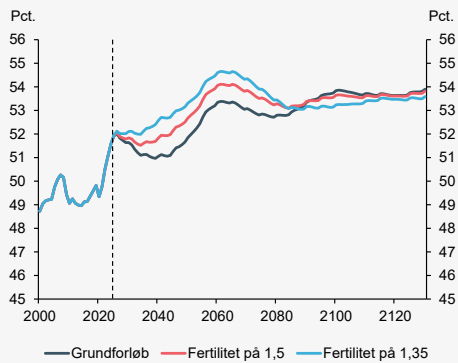
Kilde: DREAM, Danmarks Statistik og egne beregninger.

I fremskrivningen vil den lavere fertilitet også betyde en faldende arbejdsstyrke i takt med, at de mindre årgange kommer i den erhvervsaktive alder, og endnu længere ude i fremtiden vil antallet af personer over 67 år også falde, *jf. figur A.4.3 og A.4.4*. Ved en fertilitet på 1,5 falder befolkningen samlet set med ca. 1,2 mio. i 2130 i forhold til grundforløbet og med næsten 2 mio. ved en fertilitet på 1,35.

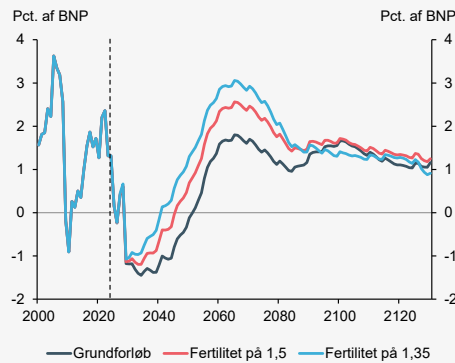
Konsekvenser: Højere andel af befolkningen i beskæftigelse, og styrkelse af de offentlige finanser

Et fald i fertiliteten påvirker ikke den økonomiske aktivitet direkte på kort sigt, idet befolkningen i den arbejdsdygtige alder forbliver uændret indtil de mindre årgange træder ind på arbejdsmarkedet. Det betyder, at andelen af befolkningen, der er i beskæftigelse, forøges i en periode på ca. 50 år, *jf. figur A.4.5*. Samtidig betyder et lavere antal børn, at der vil være behov for færre vuggestuer, børnehaver og senere færre skoler mv. Det reducerer det demografiske træk på det offentlige forbrug, hvilket beregningsteknisk fører til færre offentlige udgifter og dermed en forbedring af de offentlige finanser i en lang årrække frem mod slutningen af århundredet, *jf. figur A.4.6*.

Figur A.4.5
Strukturel beskæftigelse som andel af befolkningen

Figur A.4.6
Strukturel primær saldo

Kilde: DREAM, Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

Forbedringen af de offentlige finanser reduceres dog lidt fra 2060 og frem. Det afspejler, at lavere fertilitet på sigt også reducerer befolkningen i den erhvervsaktive alder, hvilket reducerer BNP og dermed skatteindtægterne. BNP-virkningen fra ændringerne i fertiliteten sker dog med en betydelig forsinkelse i forhold til ændringen i antallet af børn.

Det lavere BNP medfører ikke lavere BNP pr. indbygger, da befolkningen samtidig er mindre. Faktisk er BNP pr. indbygger lidt højere i begge fertilitetsscenarier, hvilket blandt andet afspejler et større kapitalapparat pr. indbygger. Dette skal ses i sammenhæng med, at kapitalapparat er trægt i sin tilpasning til befolkningsstørrelsen og dermed arbejdsstyrken, så en lavere fertilitet medfører lidt mere kapital pr. beskæftiget i forløbet.²¹

Beregningsteknisk skønnes HBI at blive forbedret med ca. 0,3 pct. af BNP i scenariet med fertilitet på 1,5 og med ca. 0,4 pct. af BNP i scenariet med fertilitet på 1,35, svarende til henholdsvis 11 mia. kr. og 13 mia. kr. (2025-niveau), jf. tabel A.4.1.

²¹ De økonomiske konsekvenser af en markant ændring i befolkningens størrelse kan derudover have afledte konsekvenser, som en modelbaseret fremskrivning ikke tager højde for. Det gælder fx påvirkningen af den underliggende teknologiske vækstrate, lavere/højere befolkningstæthed og dermed potentielt længere/kortere transport til arbejde, uddannelse, sundhedsydelser mv.

Tabel A.4.1**Strukturel primær saldo i grundforløbet og følsomhedsscenariet**

	2030	2035	2040	HBI
Pct. af BNP				
Grundforløb	-1,2	-1,4	-1,2	1,1
Følsomhedsscenarie med fertilitet på 1,5	-1,1	-1,1	-0,7	1,5
<i>Forskel</i>	<i>0,1</i>	<i>0,3</i>	<i>0,6</i>	<i>0,3</i>
Følsomhedsscenarie med fertilitet på 1,35	-1,0	-0,7	-0,1	1,6
<i>Forskel</i>	<i>0,2</i>	<i>0,6</i>	<i>1,1</i>	<i>0,4</i>

Anm.: Der er angivet virkning på den primære offentlige saldo, da det er virkningen på den primære offentlige saldo i 2030, der angiver ændringen af de finanspolitiske muligheder for at foretage nye prioriteringer. Den strukturelle primære saldo i grundforløbet i 2030 på -1,2 pct. af BNP svarer til, at den strukturelle saldo rammer saldomålsætningen i 2030 på -0,5 pct. af BNP. Den primære offentlige saldo angiver stillingen på den offentlige saldo før nettorenteudgifter. Uoverensstemmelser mellem *Forskel* og differencen mellem grundforløb og følsomhedsscenarie skyldes afrunding.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

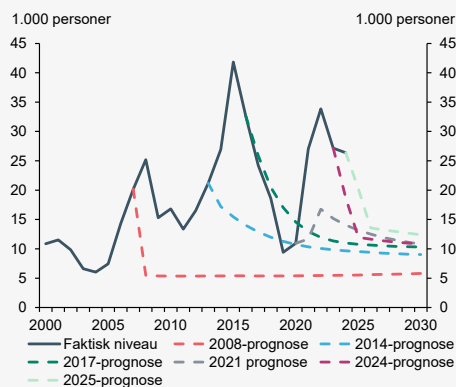
Følsomhedsscenario 5

Højere nettoindvandring og øget arbejdsstyrke

Antallet af udenlandske beskæftigede i Danmark er vokset markant de seneste år. Det skyldes både en stigende beskæftigelse blandt allerede herboende udlændinge og en nettoindvandring rettet mod arbejde og studier mv., som har været større end i DREAM og Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivninger. Det har i de senere år bidraget til opjusteringer af skønnene for både faktisk og strukturel beskæftigelse i takt med den konstaterede udvikling. I 2024 var nettoindvandringen således knap 8.000 højere end forudsat i *Befolkningsfremskrivning 2024* fra juni 2023, jf. figur A.5.1. Også i tidligere år har nettoindvandringen generelt været højere end forudsat (dog med undtagelse af årene med corona i 2020 og 2021). Udviklingen dækker blandt andet over gode jobmuligheder i Danmark, ligesom mulighederne for at tiltrække udenlandsk arbejdskraft er blevet forbedret som følge af udvidelser af EU og styrkede muligheder for international rekruttering fra tredjelande. Den øgede tilgang kommer således både fra nye og gamle EU-lande såvel som fra lande uden for EU.

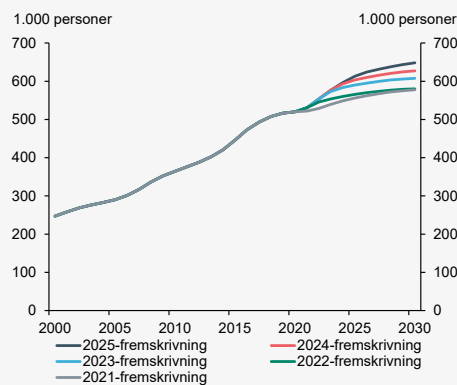
Figur A.5.1

Nettoindvandringen har været stærkere end forventet...

Figur A.5.2

...hvilket har øget antallet af indvandrere i den arbejdsdygtige alder

Anm.: Den arbejdsdygtige alder er i figur A.5.2 defineret som 15-64 år.

Kilde: DREAM, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Scenarie: Indvandring baseret på trendforlængelse og demografi i oprindelseslandet

DREAM og Danmarks Statistiks befolkningsprognose anvender historiske gennemsnit for indvandringen samt en model for udvandringen baseret på blandt andet opholdsgrundlag og størrelsen af den udenlandske population i Danmark for at fremskrive nettoindvandring til Danmark. Det betyder, at så længe der er en tendens til, at indvandringen stiger over tid, vil befolkningsfremskrivningen systema-

tisk undervurdere nettotilgangen. Indvandringen har grundlæggende haft en stigende tendens siden østudvidelserne af EU begyndte, og samtidig har der været et skifte i indvandringen, hvor antallet, der kommer til Danmark for at arbejde eller studere er steget, mens antallet af flygtninge og familiesammenførte er faldet. Ud over strukturelle tendenser påvirkes indvandringen også af midlertidige eller engangsforhold, fx konjunktursituationen i Danmark i forhold til andre EU-lande, Brexit eller særloven for Ukrainere i forbindelse med Ruslands angrebskrig. Erfaringsmæssigt er ind- og udvandring nogle af de vanskeligste størrelser at fremskrive i forbindelse med befolkningsfremskrivninger.

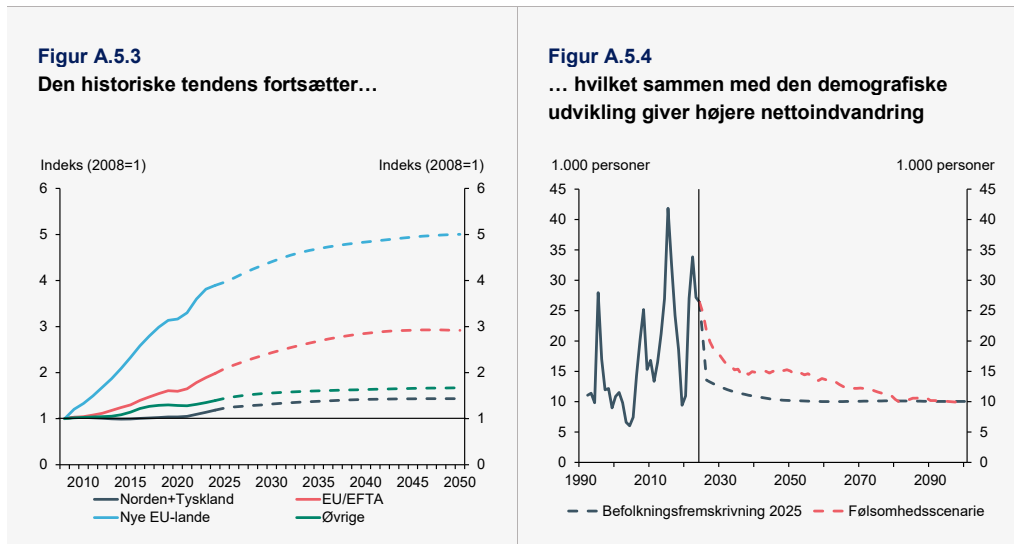
Som alternativ til at skønne over nettoindvandringen, dvs. den løbende strøm ind og ud af Danmark, er der konstrueret en fremskrivning, hvor *beholdningen* af indvandrere bosat i Danmark fremskrives. Konkret estimeres en historisk trend i forholdet mellem indvandrere i Danmark, fordelt på oprindelsesland, og befolkningen i oprindelseslandet (dvs. andelen af oprindelseslandets befolkning som er bosat i Danmark), som herefter fremskrives baseret på den historiske trend siden 2008.²² Den positive trend forudsættes dog ikke at fortsætte i al fremtid, men afbøjes efter et givet antal år.²³ Fremskrivningen via frekvenser betyder, at den demografiske udvikling i oprindelseslandet påvirker bestanden i Danmark. Det vil sige, at hvis befolkningen i et land falder, vil antallet af indvandrere i Danmark fra det pågældende land også falde, og omvendt.

Der kan både være fordele og ulemper ved at fremskrive udviklingen ved hjælp af de underliggende tendenser i beholdninger i stedet for de årlige ind- og udvandringsstrømme. Ved at fremskrive de årlige strømme kan der lettere tages højde for ændrede regler eller nylige skift i vandringsmønstre, men omvendt kan fremskrivningen blive påvirket af midlertidig støj, konjunkturforhold mv. En ændret indvandringsstrøm kan føre til ganske store ændringer i befolkningen, hvis den fortsættes i mange år. Fremskrivning via tendenser i beholdningen kan derimod være mere stabile, og bedre til at identificere underliggende og langvarige tendenser, men omvendt have vanskeligt ved at opfange strukturelle skift i vandringsmønstre drevet af regler mv. Derudover kan det, for begge tilgange, være vanskeligt at afgøre, i hvor stort omfang skift i demografien i afsenderlandet påvirker indvandringen til Danmark, herunder fordi omfanget af vandringer mellem lande kan være påvirket af både push- og pull-faktorer. Såkaldte gravitationsmodeller for internationale vandringer kan være gode til at forklare en betydelig del af vandringsmønstre på tværs af lande, men har svært ved at forklare variationen over tid. En kombination af flere perspektiver kan potentielt være nyttig. Følsomhedsscenariet afspejler et scenarie,

²² Indvandrere opdeles i 5-års aldersintervaller. Den aldersfordelte population i afsenderlandet, både historisk og i fremskrivningen, er fra FNs befolkningsprognose 2024, for scenariet ”medium variant”. Konkret estimeres en ARIMA-model med og uden trend for alle serier, hvorefter sandsynligheden for, at der er trend i den historiske tidsserie anvendes til at sammenveje forløb med og uden trend. Efterfølgende aggregeres bestanden af indvandrere i Danmark opdelt på 6 landegrupper, henholdsvis Norden+Tyskland, øvrige gamle EU-lande inkl. Storbritannien, nye EU-lande fordelt på optagelsestidspunkt (2004, 2007 og 2013), samt ’resterende lande’, som består af ikke-vestlige lande samt blandt andet USA, Australien, Japan m.fl.

²³ Det forudsættes konkret, at den historiske trend for beholdningens størrelse forlænges med 10 år for europæiske lande og med 5 år for ikke-europæiske lande.

hvor den historiske stigning i beholdningen også fortsætter i de kommende år. Der har siden 2008 været en stigende frekvens i alle landegrupper, særligt for nye EU-lande, *jf. figur A.5.3*.

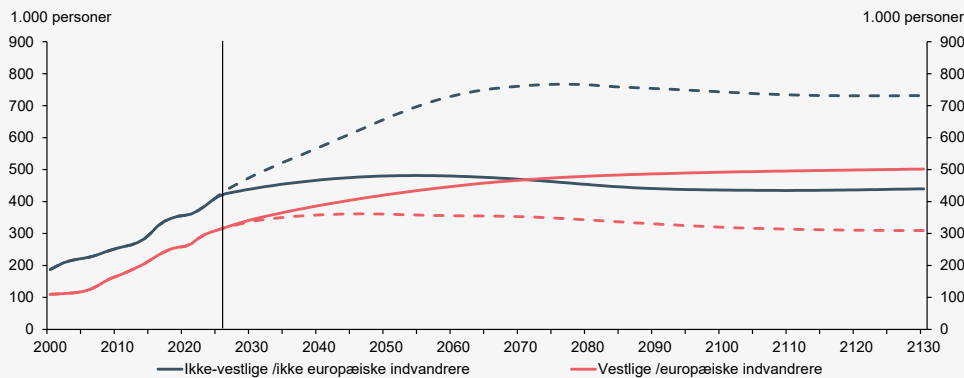

Anm.: I figur A.5.3 er de aggregerede frekvenser for de 0-64-årige vist. Frekvensen er defineret som andelen af oprindelseslandets befolkning som er bosat i Danmark. Derfor vil ændringerne i den demografiske sammensætning i afsenderlandet også påvirker den aggregerede frekvens. Gruppen Nye EU-lande indeholder både lande optaget i EU i 2004, 2007 samt 2013.

Kilde: Danmarks Statistik, DREAM, *World Population Prospects*, FN og egne beregninger.

Fortsættelsen af den historiske udvikling betyder, at nettoindvandringen bliver højere end i seneste befolkningsprognose, *jf. figur A.5.4*. Samlet er befolkningen i følsomhedsscenariet omtrent 320.000 personer større end i grundforløbet i 2130, der udover den direkte effekt af øget nettoindvandring også afspejler afledte virkninger i form af, at indvandrerne stifter familie.

I følsomhedsscenariet drives det stigende antal udlændinge i Danmark især af indvandrere fra ikke-europæiske lande. Det afspejler den demografiske udvikling i Europa, med en aldrende og faldende befolkning, som betyder, at omfanget af potentielle indvandrere fra disse lande bliver mindre. Det omvendte gælder for indvandrere fra ikke-europæiske lande, *jf. figur A.5.5*. Disse indvandrere får samtidig i beregningen en beskæftigelsesgrad, der er overordnet på linje med vestlige indvandrere i dag, idet indvandringen de senere år især sker med erhverv eller studie som grundlag.

Figur A.5.5**Den demografiske udvikling driver udviklingen i antal af indvandrere i Danmark i scenariet**

Anm.: I figuren angiver de stiplede linjer bestanden af indvandrere i scenariet med højere nettoindvandring og øget arbejdsstyrke, mens de fuldotstrukne linjer er bestanden i DREAM og Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning 2025 inkl. virkninger af den supplerende beløbsordning. Scenariets fremskrivning er baseret på en opdeling i europæiske og ikke-europæiske lande, som efterfølgende er skaleret til vestlige og ikke-vestlige lande for at være i overensstemmelse med DREAM's definition i *Befolkningsfremskrivningen*. Indvandrere fra ikke-europæiske lande består altovervejende af ikke-vestlige indvandrere.

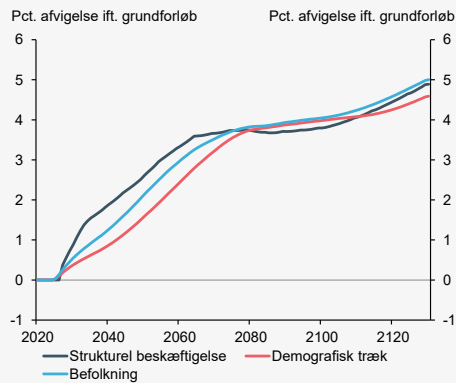
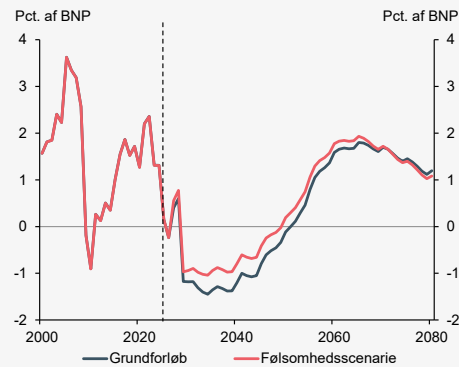
Kilde: DREAM, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Konsekvenser: Stigende beskæftigelse og råderum, og omtrent uændret holdbarhed

Stigningen i indvandrere i den arbejdsdygtige alder øger den strukturelle beskæftigelse, og samtidig øges også det demografiske træk. Det afspejler, at udlændinge i Danmark også trækker på den offentlige service, fx sundhed eller uddannelse for børn, som kommer med til eller fødes i Danmark. Såfremt udlændinge bliver i Danmark hele livet kan de endvidere få (delvis) folkepension.

Det betyder, at øget indvandring på kort sigt typisk vil være en gevinst for de offentlige finanser, idet skatteindtægterne fra øget beskæftigelse overstiger udgifter til det demografiske træk, *jf. figur A.5.6*. Effekten aftager dog over tid, når det forudsættes at den øgede indvandring er midlertidig. Det skyldes, at det demografiske træk fortsætter med at stige i takt med, at indvandrerne bliver ældre eller får efterkommere, som modtager undervisning mv. Samtidig afdør ældre fra arbejdsmarkedet. Omvendt når efterkommerne efterhånden den erhvervsaktive alder og begynder at bidrage positivt til de offentlige finanser. Med de konkrete forudsætninger i scenarieberegningen forbedres den strukturelle primære saldo i forhold til grundforløbet frem til omkring 2065-2070, mens den er stort set uændret eller lidt svækket derefter, *jf. figur A.5.7*.

Om svækkelsen efter 2065-2070 vil indtræde i praksis afhænger blandt andet af efterkommerens beskæftigelsesgrad. I scenariet antages afstanden mellem ikke-europæiske og europæiske efterkommeres beskæftigelsesfrekvens beregningsteknisk at blive reduceret med omkring en tredjedel i takt med forældrenes højere erhvervsdeltagelse, relativt til tidligere generationer af ikke-vestlige indvandrere.

Figur A.5.6**Effekt af scenariet på befolkning, strukturel beskæftigelse og demografisk træk****Figur A.5.7****Strukturel primær saldo**

Kilde: Danmarks Statistik, DREAM og egne beregninger på MAKRO.

Den finanspolitiske holdbarhedsindikator er omtrent uændret i scenariet. Når øget indvandring på kort sigt bidrager positivt til de offentlige finanser skal det blandt andet ses i lyset af, at Danmark ikke har udgifter forbundet med indvandrernes ungdom, fx daginstitutioner, skole og uddannelse, når de indvandrer som voksne og får arbejde og betaler skat. På længere sigt mindskes effekten på de offentlige finanser under forudsætningen om at den øgede indvandring gradvis falder, samt i takt med at dem der er kommet stifter familie og en del bliver i landet op i en høj alder.

Den samlede holdbarhedsvirkning afhænger af alle disse forhold og er således behæftet med betydelig usikkerhed. Meget afhænger af hvilke opholdsgrundlag den øgede indvandring har. Finansministeriet skønner en positiv holdbarhedsvirkning af øget indvandring med erhverv som ophold, jf. *Økonomisk Analyse – Regneprincipper for beløbsordningerne*, Finansministeriet (2024). Såfremt de ikke-europæiske indvandrere i indeværende scenarie primært kommer med erhverv som ophold og efterkommerne i højere grad er i beskæftigelse, kan virkningen på de offentlige finanser vise sig at være mere positiv end forudsat i scenariet, hvilket isoleret set vil forbedre holdbarheden.

Tabel A.5.1**Strukturel primær saldo i grundforløbet og følsomhedsscenariet**

	2030	2035	2040	HBI
Pct. af BNP				
Grundforløb	-1,2	-1,4	-1,2	1,1
Følsomhedsscenarie med højere nettoindvandring og øget arbejdsstyrke	-0,9	-0,9	-0,8	1,1
<i>Forskel</i>	<i>0,2</i>	<i>0,4</i>	<i>0,4</i>	<i>0,0</i>

Anm.: Der er angivet virkning på den primære offentlige saldo, da det er virkningen på den primære offentlige saldo i 2030, der angiver ændringen af de finanspolitiske muligheder for at foretage nye prioriteringer. Den strukturelle primære saldo i grundforløbet i 2030 på -1,2 pct. af BNP svarer til, at den strukturelle saldo rammer saldomålsætningen i 2030 på -0,5 pct. af BNP. Den primære offentlige saldo angiver stillingen på den offentlige saldo før nettorenteudgifter. Afvigelser mellem *Forskel* og differencen mellem grundforløb og følsomhedsscenarie skyldes afrunding.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

Følsomhedsscenario 6

Verdensøkonomisk krise afledt af handelskrig, globale ubalancer og finansiell uro

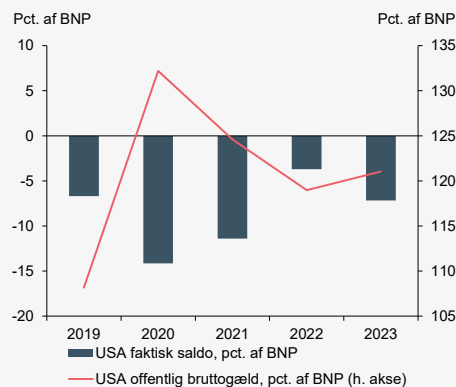
Som en lille åben økonomi er dansk økonomi stærkt afhængig af udviklingen i den globale økonomi. Adgangen til nye markeder har øget danske virksomheders eksportmuligheder og reduceret omkostningerne i produktionen gennem billigere produktionsinput og stordriftsfordele. Øget global samhandel har også medført, at virksomheder har kunnet specialisere sig inden for områder, hvor de har komparative fordele. For danske husholdninger har samhandlen betydet et større udbud af produkter til lavere priser, hvilket har styrket reallønnen. Udviklingen har i de senere år også styrket de offentlige finanser, idet indtjening fra globale aktiviteter har øget provenuet fra selskabs- og aktieskat mv.

Globaliseringen er blevet understøttet af en regelbaseret tilgang til handel, frie kapitalbevægelser og USAs ledende rolle i det globale finansielle system, herunder at den amerikanske dollar har fungeret som international reservevaluta. Den senere tids udvikling skaber imidlertid usikkerhed om fremtiden for global handel og potentielt også om USA's bærende rolle i det globale finansielle system.

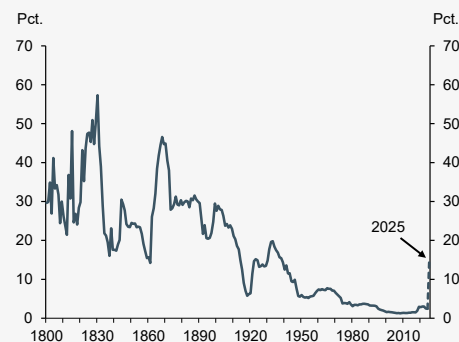
USA har i en længere årrække haft store underskud på betalingsbalancen, dvs. amerikanernes forbrug og investeringer har været større end produktionen, og forbruget og investeringerne er derfor delvist blevet finansieret af kapital fra udlandet. Underskuddet afspejler blandt andet meget store offentlige underskud, som de senere år har været i størrelsesorden 6-7 pct. af BNP, *jf. figur A.6.1*.

Den amerikanske regering har signaleret et skifte i retning af en bredt anlagt protektionistisk handelspolitik, blandt andet på baggrund af en angivelig formodning om, at det vil bidrage til at reducere underskuddet på betalingsbalancen. Den gennemsnitlige toldsats i USA er primo juni blevet hævet til det højeste niveau i knap 100 år, *jf. figur A.6.2*. Samtidig indikerer administrationen også, at udenlandske selskaber og investorer kan blive pålagt ekstra skat eller andre byrder, som vil gøre investeringer i USA mindre attraktive.

Figur A.6.1
USA's offentlige gæld og underskud

Figur A.6.2
Gennemsnitlig toldsats

Anm.: Figuren til venstre viser USA's offentlige faktiske saldo og USA's offentlige bruttogæld i pct. af BNP. Figuren til højre viser toldindtægter som andel af vareimporten. Den gennemsnitlige toldsats i 2025 er skønnet af Yale Budget Lab på baggrund af amerikanske toldudmeldinger tom. 1. juni 2025.

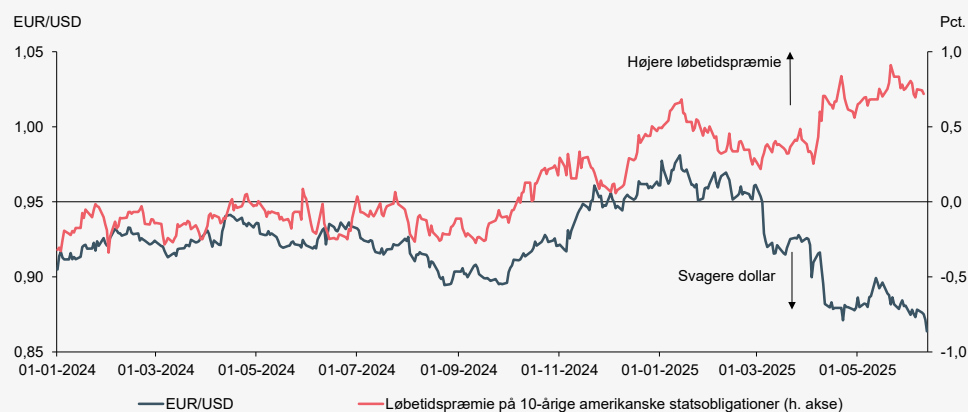
Kilde: Macrobond, Yale Budget Lab og egne beregninger.

Den annoncerede økonomiske politik omfatter også fortsatte skattenedsættelser og betyder, at der ikke er umiddelbar udsigt til at de offentlige underskud nedbringes – tværtimod vurderer blandt andre Congressional Budget Office (CBO), at der er udsigt til fortsat store underskud, og at de amerikanske offentlige finanser ikke vil være holdbare uden en betydelig konsolideringsindsats.²⁴

Øget protektionisme, uholdbare offentlige finanser i USA og usikkerhed om den økonomiske kurs har medført uro på de globale aktiemarkeder, stigende risikopræmier for amerikanske statsobligationer og en samtidig svækkelse af dollaren, jf. figur A.6.3. Udviklingen peger på mindsket tillid til amerikansk økonomi.

En yderligere svækkelse af tilliden, herunder til USA's rolle i det globale finansielle system, kan føre til stigende amerikanske renter, en yderligere svækkelse af dollaren og en amerikansk recession. En sådan udvikling vil medføre betydelige tab, herunder i finansielle selskaber både i og uden for USA. Sker det, vil det have betydelige konsekvenser for den globale økonomi, herunder også den danske.

²⁴ Se fx: <https://www.cbo.gov/publication/61270>

Figur A.6.3**Svækket tillid til amerikansk økonomi i de finansielle markeder**

Anm.: Figuren viser udviklingen i løbetidspræmien på den amerikanske 10-årige statsobligation samt EUR/USD valutakursen, hvor en faldende kurs svarer til en svækkelse af dollaren. Løbetidspræmien udgør den del af den 10-årige statsobligationsrente, som ikke kan forklares af markedets forventninger til de korte renter, og afspejler i stedet investorenes kompensation for renterisiko og usikkerhed. En stigende løbetidspræmie sammen med en svækkelse af dollaren kan indikere lavere tillid til amerikansk økonomisk stabilitet blandt investorer.

Kilde: Macrobond og egne beregninger.

Scenarie: Verdensøkonomisk krise afledt af handelskrig, globale ubalancer og finansiell uro

I det følgende betragtes et scenarie, hvor rystelser i den internationale økonomi fører til global finansiell uro og recession. Eftersom det er vanskeligt at vurdere omfanget og de konkrete kanaler, hvorigennem en sådan krise kan udspille sig, er der i det følgende taget beregningsteknisk udgangspunkt i den makroøkonomiske udvikling under den globale finanskrisen og kraftige recession i 2008-2009.²⁵

Mens konjunkturudsving normalt ikke forventes at have langsigtede virkninger på økonomien (og dermed heller ikke særlig virkning på den strukturelle saldo eller holdbarheden), så kan dybe økonomiske og finansielle kriser sætte sig i et varigt lavere BNP. Det vil typisk ske via et niveauskift i produktivitetstrenden (som følge af lavere totalfaktorproduktivitet og kapitalintensitet). De danske erfaringer fra finanskrisen var imidlertid også, at arbejdsstyrken i en periode voksede mindre, på grund af mindre international arbejdskraft og flere unge under uddannelse²⁶.

For at illustrere et hårdt scenarie for dansk økonomi og de offentlige finanser er det på den baggrund antaget, at krisen ikke blot fører til kortvarig recession, men også

²⁵ Der er beregningsteknisk taget udgangspunkt i finanskrisen, fx vedrørende faldet i BNP, investeringer, udenrigshandel mv. Scenariet følger dog ikke finanskrisen en-til-en, og der er blandt andet også antaget en særskilt nedgang i virksomhedernes M&P-aktiviteter, som i dag spiller en større rolle end førhen. Kalibrering til finanskrisen kompliceres yderligere af, at det kontrafaktiske scenarie til finanskrisen i sagens natur ikke er kendt.

²⁶ Fra 2008 til 2010 faldt den skønnede strukturelle beskæftigelse med ca. 33.000 personer inkl. grænsegængere og ca. 24.000 ekskl. grænsegængere.

svækker den langsigtede produktivitet og i en lang periode også det strukturelle arbejdsudbud.

De konkrete forudsætninger omfatter:²⁷

- Stigningen i usikkerhed og risikopræmier fører til et fald i virksomhedernes værdi (aktiekurser mv.) på ca. en tredjedel i 2025-2026. Usikkerheden aftager derefter gradvist, men halvdelen af usikkerheden og de forhøjede risikopræmier er fortsat til stede i 2029.
- Eksporten falder med omkring 10 pct. i 2026 i forhold til grundforløbet som følge af fald i udenlandsk BNP (svarende til faldet i Danmark) og lavere international handel.
- Fald i virksomhedernes M&P-aktiviteter og -indtjening i fremstillingssektoren. Virksomhedernes mark-up'er falder tilbage til niveauet fra 2019, dvs. niveauet før markant indtjeningsvækst fra blandt andet M&P-aktiviteter.²⁸
- Strukturel beskæftigelse falder med ca. 1 pct. frem mod 2026 relativt til grundforløbet (30.000 personer), hvilket fx dækker over mindre international arbejdskraft, flere der studerer frem for at arbejde, samt potentielle hysteresis-effekter (tab af arbejdsevne for langvarigt ledige mv.). Efterfølgende genoprettes den strukturelle beskæftigelse gradvist, således at den i 2030 er 10.000 personer lavere end i grundforløbet. Den resterende virkning udfases over de efterfølgende 40 år, hvor personer, der endnu i 2030 ikke er kommet tilbage på arbejdsmarkedet, antages at have nået pensionsalderen.
- Arbejdsproduktiviteten falder over de første 3 år og forbliver lavere end i grundforløbet, hvilket bidrager til at langsigtet fald i BNP på godt 3 pct. relativt til grundforløbet, også efter strukturel beskæftigelse er fuldt genoprettet.

Konsekvenser: Stort velstandstab og svækkelse af de offentlige finanser

Den økonomiske krise indebærer et stort tilbageslag i både den indenlandske og udenlandske efterspørgsel og BNP. Tilbageslaget reducerer virksomhedernes efterspørgsel efter arbejdskraft og investeringer. Det medfører lavere investeringer, stigende ledighed og et markant tilbageslag i beskæftigelsen, der falder med ca. 60.000 personer i 2026 relativt til grundforløbet, *jf. tabel A.6.1.*

²⁷ Scenariet er beregnet med udgangspunkt i 2025. Der tages således ikke højde for, et stød kun vil påvirke dansk økonomi i anden halvdel af 2025 – i scenariet har stødet fuld effekt fra starten af 2025.

²⁸ Mark-up'er måler virksomhedernes salgspriser over marginalomkostninger, dvs. omkostningerne ved at producere én enhed mere. Høje mark-up'er er således udtryk for, at en virksomhed er i stand til at sælge en vare eller tjeneste til en relativt høj pris i forhold til omkostningerne forbundet med produktionen.

Tabel A.6.1**Effekt på forsyningsbalance mv.**

	2025	2026	2030	2040
BNP, pct.	-3,6	-5,7	-3,8	-3,3
Privat forbrug, pct.	-2,5	-3,2	-2,5	-2,2
Investeringer, pct.	-8,7	-9,5	-5,0	-2,4
Eksport (ekskl. reeksport), pct.	-5,6	-11,1	-5,6	-5,7
Import, pct.	-4,9	-7,7	-3,8	-3,4
Virksomhedernes (aktie)værdi, pct.	-38,2	-32,1	-17,8	-10,5
Realløn, pct.	-1,1	-2,4	-3,0	-2,9
Privat beskæftigelse, 1.000 personer	-36	-60	-5	-8

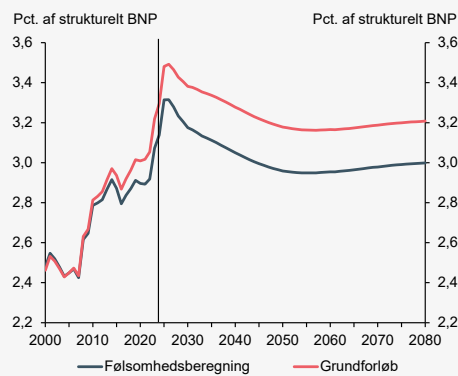
Anm.: Tabellen viser afvigelser mellem scenariet med økonomisk krise og grundforløbet.

Kilde: Egne beregninger på MAKRO.

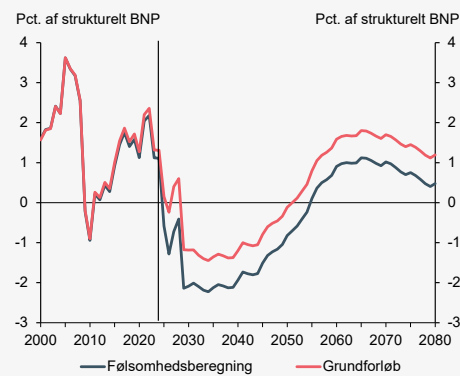
Virksomhedernes værdi (værdien af aktier mv.) falder med knap en tredjedel i 2026 og er selv efter 15 år ca. 10 pct. lavere end i grundforløbet. Husholdningernes real-løn falder som følge af højere ledighed i en årrække og lavere produktivitet, også på langt sigt, hvilket medfører, at det private forbrug varigt ligger knap 3 pct. under grundforløbet.

De offentlige finanser forværres markant på kort sigt på grund af lavere skatteindtægter og højere udgifter til blandt andet ledighedsydelse. På længere sigt svækkes de offentlige finanser blandt andet på grund af lavere strukturel beskæftigelse og et mindre omfang af M&P-aktiviteter og dermed færre skatteindtægter fra selskabsskat mv., *jf. figur A.6.4*. Den offentlige strukturelle primære saldo svækkes således også på langt sigt med ca. 0,7 pct. af strukturelt BNP, *jf. figur A.6.5*. Derudover kommer der en svækkelse af de offentlige finanser fra større offentlig gæld, som relativt til grundforløbet stiger med ca. 11 pct. af BNP i 2030. Samlet set svækkes HBI med - 0,7 pct., *jf. tabel A.6.2*.

Figur A.6.4
Strukturel selskabsskat ekskl. Nordsø

Figur A.6.5
Strukturel primær saldo

Anm.: I figurene er 2024 markeret for at vise overgang mellem dataår og fremskrivningen.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

Tabel A.6.2
Strukturel primær saldo i grundforløbet og følsomhedsscenarioet

	2030	2035	2040	HBI
Pct. af BNP				
Grundforløb	-1,2	-1,4	-1,2	1,1
Følsomhedsscenarioet med verdensøkonomisk krise	-2,1	-2,1	-1,9	0,4
<i>Forskel</i>	<i>-0,9</i>	<i>-0,8</i>	<i>-0,7</i>	<i>-0,7</i>

Anm.: Der er angivet virkning på den strukturelle primære saldo, da det er virkningen på den primære offentlige saldo i 2030, der angiver ændringen af de finanspolitiske muligheder for at foretage nye prioriteringer. Den strukturelle primære saldo i grundforløbet i 2030 på -1,2 svarer til, at den strukturelle saldo rammer saldomålsætningen i 2030 på -0,5 pct. af BNP. Den primære offentlige saldo angiver stillingen på den offentlige saldo før nettorenteudgifter.

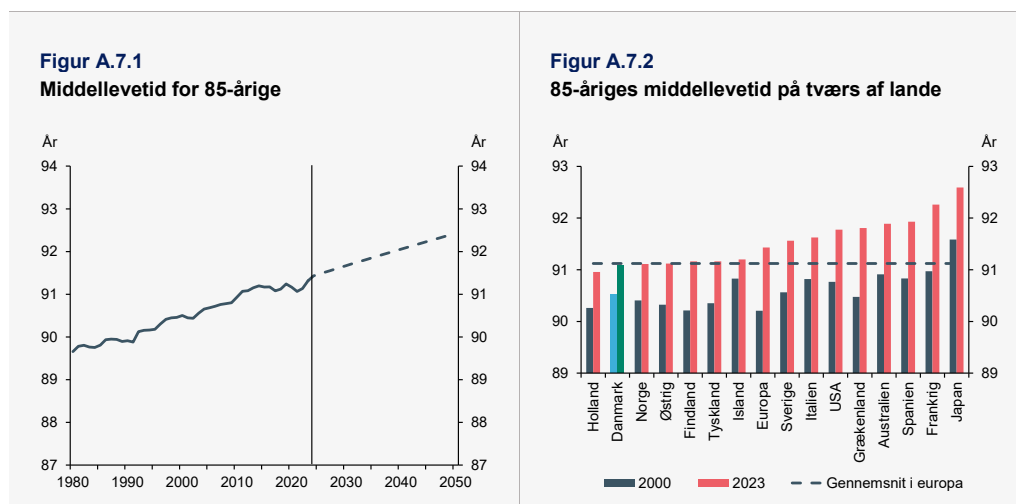
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

Følsomhedsscenario 7

Længere levetid for +85-årige

Middellevetiden i Danmark har været stigende i en årrække, herunder også for de ældste aldersgrupper. Således er middellevetiden for 85-årige steget med knap et år fra 2000 til 2024, *jf. figur A.7.1*. Frem mod 2050 forventes middellevetiden for de ældre at stige med yderligere ca. et år, *jf. Danmarks Statistik og DREAMs Befolkningsfremskrivning 2025*.

På trods af forbedringer i middellevetiden for de ældste aldersgrupper ligger Danmark fortsat i den lave ende sammenlignet med en række andre udviklede lande. 85-årige i Danmark lever i gennemsnit kortere tid end 85-årige i resten af Skandinavien, store dele af Europa og Japan, *jf. figur A.7.2*. Undersøgelser finder, at forskelle i levetid blandt andet afspejler i forskelle i livsstil, fx hvad angår de såkaldte KRAM-faktorer: kost, rygning, alkohol og motion. Ændringer i livsstil vil kunne betyde, at levetiden for de allerældste i Danmark kan stige hurtigere end aktuelt skønnet.

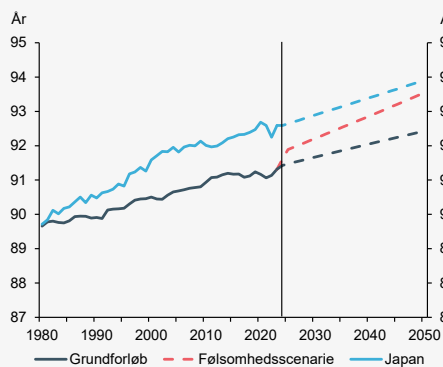

Anm.: Middellevetiden er beregnet som gennemsnittet af middellevetiden for mænd og kvinder.
Kilde: DREAMs befolkningsprognose 2025 og FN.

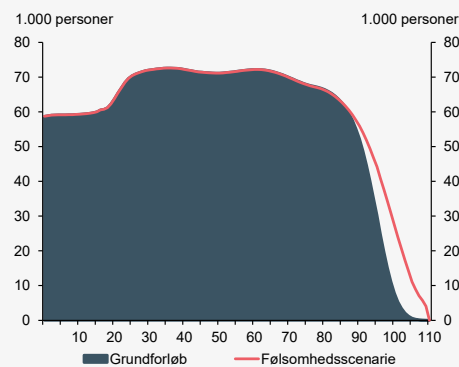
Scenarie: Stigende levetid for de +85-årige

Som følsomhedsberegning er der foretaget beregninger, hvor middellevetiden for +85-årige stiger hurtigere end lagt til grund i den aktuelle befolkningsprognose *jf. figur A.7.3*. Hermed vil den forventede middellevetid for fx 85-årige i 2050 være ca. 93,5 år, hvilket er omtrent et år højere end i den aktuelle prognose fra DREAM og Danmarks Statistik (og 2-2½ år højere end i dag) og over den aktuelle middellevetid i Japan for 85-årige, som er blandt de højeste i verden. Over tid vil forøgelsen af levetiden føre til en større andel af ældre i befolkningen, *jf. figur A.7.4*.

Figur A.7.3
Middellevetid for 85-årige efter stød

Figur A.7.4
Befolkningen i 2130

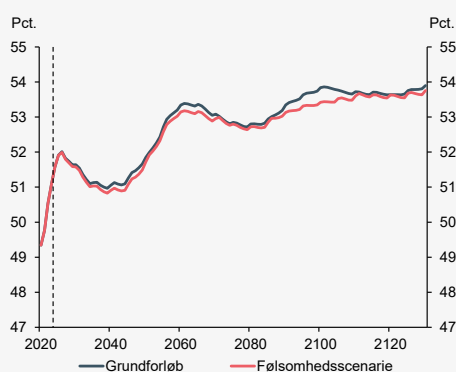

Anm.: Middellevetiden er beregnet som gennemsnittet af middellevetiden for mænd og kvinder. Japans middellevetid for 85-årige er data fra FN, mens den aktuelle prognose og scenariet er baseret på data fra DREAM og Danmarks Statistik.

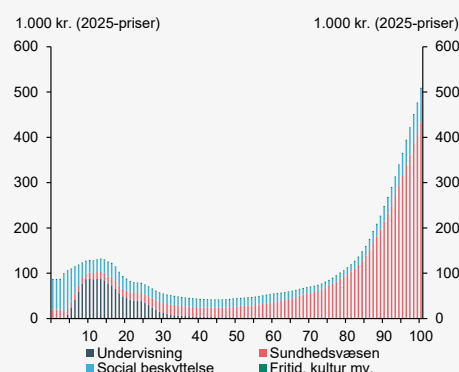
Kilde: DREAM og Danmarks Statistik, FN og egne beregninger.

Konsekvenser: Stor stigning i det demografiske træk og uholdbar finanspolitik
Forbedringer i levetiden for de ældre aldersgrupper har afledte konsekvenser både for realøkonomien og for de offentlige finanser. Stigende levetid betyder, at befolkningen bliver større, men samtidig øges arbejdsstyrken, fordi pensionsalderen på sigt stiger som følge af levetidsindekseringen. Hermed vil beskæftigelsen som andel af befolkningen på langt sigt være nær uændret, *jf. figur A.7.5*.

Figur A.7.5
Strukturel beskæftigelse som andel af befolkningen

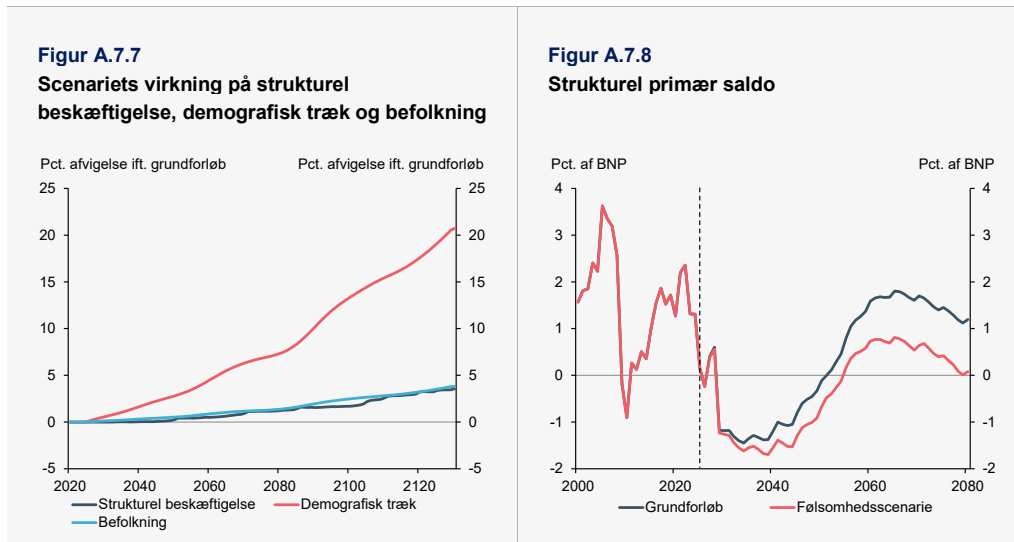
Figur A.7.6
Det individuelle offentlige forbrug fordelt på alder

Kilde: DREAM og Danmarks Statistik og egne beregninger.

Samtidig gælder det, at ældre modtager flere offentlige serviceydelser end andre, herunder særligt sundhedsydelser og ældrepleje. Det gælder især for de allerældste, *jf. figur A.7.6*. Idet levetidsstigningen i scenariet sker for de allerældste, vil stigningen i det demografiske træk, med de sædvanlige antagelser om sund aldring, være betydeligt hurtigere end den strukturelle beskæftigelse, *jf. figur A.7.7*.

Det betyder samlet set, at selvom beskæftigelsen som andel af befolkningen er nær uændret i scenariet ift. grundforløbet, forværres de offentlige finanser betydeligt. Således svækkes den strukturelle primære saldo som følge af højere udgifter til især sundhedsydelser og ældrepleje, *jf. figur A.7.8*.

Kilde: Egne beregninger på MAKRO.

I scenariet skønnes levetidsforbedringen at svække HBI med 1,9 pct. af BNP svarende til 59 mia. kr. (2025-niveau), *jf. tabel A.7.1*.

Tabel A.7.1
Strukturel primær saldo i grundforløbet og følsomhedsscenariet

	2030	2035	2040	HBI
Pct. af BNP				
Grundforløb	-1,2	-1,4	-1,2	1,1
Følsomhedsscenario med øget levetid	-1,3	-1,6	-1,6	-0,8
<i>Forskel</i>	-0,1	-0,2	-0,3	-1,9

Anm.: Der er angivet virkning på den primære offentlige saldo, da det er virkningen på den primære offentlige saldo i 2030, der angiver ændringen af de finanspolitiske muligheder for at foretage nye prioriteringer. Den strukturelle primære saldo i grundforløbet i 2030 på -1,2 svarer til, at den strukturelle saldo rammer saldomålsætningen i 2030 på -0,5 pct. af BNP. Den primære offentlige saldo angiver stillingen på den offentlige saldo før nettorenteudgifter. Uoverensstemmelser mellem *Forskel* og differencen mellem grundforløb og følsomhedsscenario skyldes afrunding.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

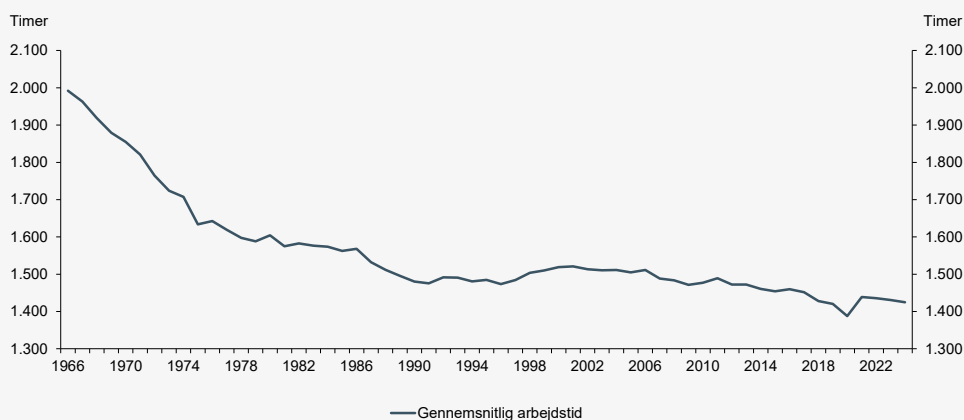
Følsomhedsscenario 8

Faldende arbejdstid

Historisk har der været en tendens til, at stigende velstand delvist er blevet omsat til mere fritid, dvs. kortere arbejdstid. Den gennemsnitlige arbejdstid pr. beskæftiget i Danmark er således faldet siden 1960'erne, *jf. figur A.8.1*. Fra 1966 til 1993 faldt den gennemsnitlige arbejdstid, som målt i nationalregnskabet, med ca. 25 pct., mens faldet i de seneste godt 30 år har været beskedent på ca. 4 pct. De seneste ca. 15 år afspejler den faldende arbejdstid dog alene sammensætningseffekter i arbejdsstyrken, hvor flere studerende og ældre trækker ned i den gennemsnitlige arbejdstid, *jf. appendiks 5A i DK2030 – Danmark rustet til fremtiden, regeringen, november 2023*.

Renses der for sammensætningseffekterne, er den gennemsnitlige arbejdstid for lønmodtagere faktisk steget lidt siden 2008 trods fortsat stigende velstand, hvilket blandt andet skal ses i sammenhæng med, at der er gennemført en række skattereformer, der har øget tilskyndelsen til beskæftigelse på den intensive margin (arbejdstid). Fraregnes de skønnede arbejdstidsvirkninger af skattereformer i perioden har der været en omtrent flad, men svagt nedadgående tendens.

Figur A.8.1
Arbejdstiden har været faldende siden 1960'erne

Anm.: Figuren viser udviklingen i den gennemsnitlige præsterede arbejdstid for alle beskæftigede i nationalregnskabet.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

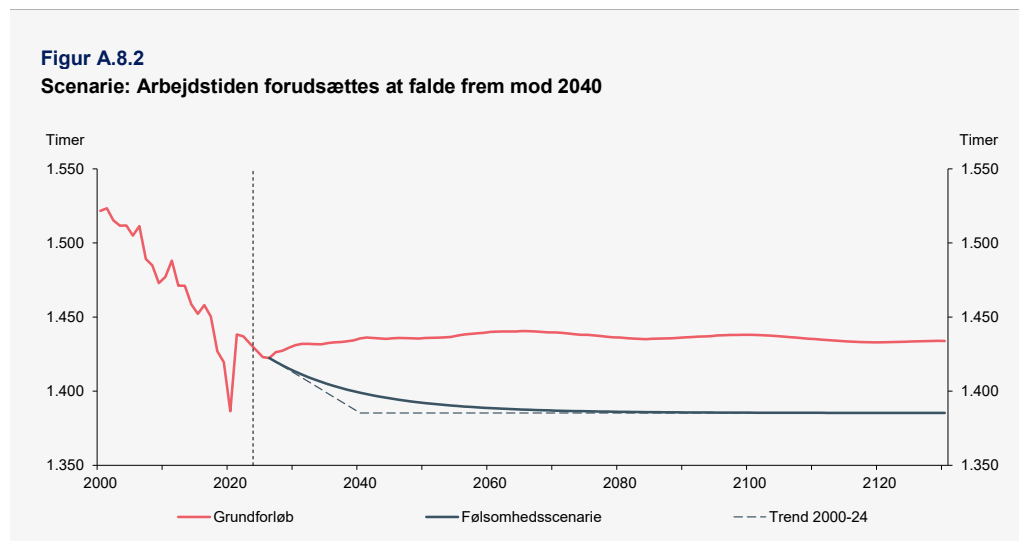
I de mellemfristede fremskrivninger lægges det som en integreret del af holdbarhedskonceptet til grund, at arbejdstiden efter planlægningshorisonten er konstant for hver alders-, køns-, uddannelses- og herkomstgruppe. I grundforløbet er der anvendt samme forudsætning fra 2026 til 2030. Det betyder, at udviklingen i den gen-

nemsnitlige arbejdstid efter 2026 alene skyldes ændringer i arbejdsstyrkens sammensætning, uddannelsesniveau samt effekter af vedtagne reformer, der er indregnet i fremskrivningen. Det indebærer en implicit forudsætning om, at den aftalte arbejdstid ikke ændres.

Scenarie: Faldende arbejdstid frem mod 2040

Som følsomhedsscenario forudsættes en fortsat faldende trend for den gennemsnitlige arbejdstid pr. beskæftiget som den er opgjort i nationalregnskabet. Der tages udgangspunkt i den negative trend fra 2000-2024, fraregnet 2020 grundet Coronapandemien, som forlænges til 2040. Der foretages en gradvis afbøjning mod det niveau, som en lineær trend ville nå i 2040, *jf. figur A.8.2*. Det indebærer, at den gennemsnitlige arbejdstid er henholdsvis 1,2 pct. lavere i 2030, 2,6 pct. lavere i 2040 og 3,1 pct. lavere i 2050 end i grundforløbet. I scenariet lægges det til grund, at den faldende arbejdstid ikke påvirker omfanget og kvaliteten af den offentlige service, og det reale offentlige forbrug og de samlede præsterede timer i den offentlige sektor holdes således fast.

Det bemærkes, at der er tale om en rent beregningsteknisk forlængelse og afbøjning af trenden, som ikke tager højde for, at arbejdstiden i grundforløbet – både i de historiske år og i fremskrivningen – er påvirket af reformer og sammensætningseffekter mv.

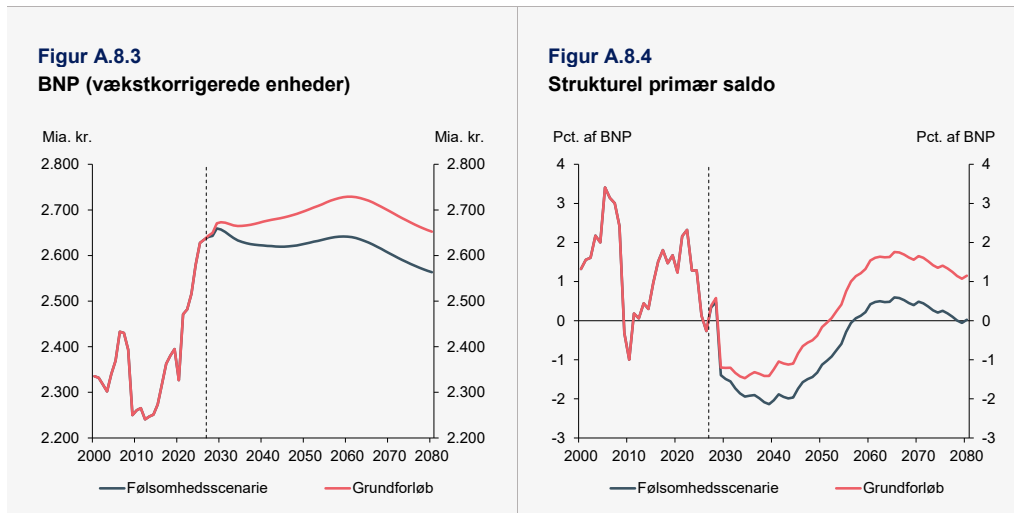
Anm.: Figuren viser fremskrivningen af den gennemsnitlige arbejdstid for alle beskæftigede i scenarieberegningen. I grundfremskrivningen holdes arbejdstiden som udgangspunkt konstant fordelt på hver beskæftigelsesgruppe (ordinært beskæftigede, støttet beskæftigelse mv.) samt køn og alder. Udviklingen i den gennemsnitlige arbejdstid over tid drives derfor af reformer og sammensætningsændringer i bestanden.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Konsekvenser: Lavere velstand og svækket holdbarhed

Faldende gennemsnitlig arbejdstid medfører isoleret set et fald i arbejdsudbuddet. Det reducerer kapaciteten i dansk økonomi og bidrager dermed til, at BNP falder. I

følsomhedsscenariet vurderes BNP-niveauet således at falde med 0,6 pct. i 2030 og 2,0 pct. i 2040 i forhold til grundforløbet, *jf. figur A.8.3.*²⁹ På langt sigt falder BNP omtrent proportionalt med arbejdstiden.

Anm.: Realt BNP i figur A.8.3 er vist i vækstkorrigerede enheder, dvs. fratrasket en årlig vækstkorrektur på 1,1 pct. Den primære offentlige saldo angiver stillingen på de offentlige finanser før nettorent-udgifter, og den er her opgivet som pct. af struktural BNP.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Den lavere arbejdstid har også en negativ effekt på de offentlige finanser. Den strukturelle primære saldo falder med henholdsvis 0,3 pct. af BNP i 2030 og 0,8 pct. af BNP i 2040, *jf. tabel A.8.1*. Det svarer til et fald på henholdsvis 8 mia. kr. (2025-priser) i 2030 og 22 mia. kr. (2025-priser) i 2040. Forværringen i de offentlige finanser er primært drevet af lavere indtægter fra skatter og afgifter.

²⁹ Faldet i BNP er lidt mindre end faldet i arbejdstimer i 2030 og 2040. Det afspejler, at der er træghed i tilpasningen af kapitalapparatet, og kapital pr. arbejdstime derfor stiger lidt i forhold til grundforløbet i starten af forløbet. Timeproduktiviteten i byerhvervene øges derfor med ca. ¼ pct. i 2030, men med lavere investeringer af-tager effekten til ca. 0 i 2050. Det er lagt til grund, at ændringer i arbejdstiden ikke påvirker produktiviteten, *jf. Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 114 (alm. del) af 13. januar 2025*.

Tabel A.8.1**Strukturel primær saldo i grundforløbet og følsomhedsscenariet**

	2030	2035	2040	HBI
Pct. af BNP				
Grundforløb	-1,2	-1,4	-1,2	1,1
Følsomhedsscenarie med lavere arbejdstid	-1,5	-1,9	-2,0	0,1
<i>Forskel</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,8</i>	<i>-1,0</i>

Anm.: Der er angivet virkning på den primære offentlige saldo, da det er virkningen på den primære offentlige saldo i 2030, der angiver ændringen af de finanspolitiske muligheder for at foretage nye prioriteringer. Den strukturelle primære saldo i grundforløbet i 2030 på -1,2 pct. af BNP svarer til, at den strukturelle saldo rammer saldomålsætningen i 2030 på -0,5 pct. af BNP. Den primære offentlige saldo angiver stillingen på den offentlige saldo før nettorenteudgifter.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

Holdbarhedsindikatoren reduceres med 1,0 pct. af BNP i forhold til grundforløbet, så den i følsomhedsscenariet udgør 0,1 pct. af BNP. Det bemærkes, at formålet med holdbarhedsberegningerne grundlæggende er at vurdere, om den nuværende finanspolitik kan videreføres på langt sigt, uden at den offentlige gæld vokser uholdbart. Beregningen forudsætter uændrede strukturer i økonomien, herunder uændret arbejdstid. Hvis fremtidige generationer ønsker at arbejde mindre og have mere fritid, vil det som udgangspunkt være op til disse generationer at beslutte, hvordan de vil håndtere konsekvenserne for de offentlige finanser mv. af det reducerede arbejdsudbud.

Det illustrative scenarie er således ikke udtryk for en holdbarhedsberegning i egentlig forstand, men skal alene ses som en illustrativ konsekvensberegning af, hvordan faldende arbejdstid frem mod 2040 vil påvirke de offentlige finanser.

Følsomhedsscenarie 9

Mervækst i det offentlige forbrug på velfærdsområder

Udgifterne til det individuelle offentlige forbrug, som blandt andet dækker over sundhed, undervisning og ældrepleje, er i perioden 1982-2022 vokset med 0,2 pct.-point mere, end hvad der er lagt til grund i holdbarhedsberegningerne, *jf. DK2030 – Danmark rustet til fremtiden*. I holdbarhedsberegningen lægges det til grund, at udgifterne til det offentlige forbrug efter 2030 følger med dels befolkningsudviklingen, fx som følge af flere ældre, dels den løbende velstandsudvikling, *jf. boks A.9.1*.

Boks A.9.1

Offentligt forbrug i Finansministeriets mellemfristede fremskrivninger

I holdbarhedsberegningen lægges det beregningsteknisk til grund, at udgifterne til offentligt forbrug fra 2030 og frem stiger svarende til udviklingen i befolkningen samt stigende velstand. Konkret indebærer dette, at det nominelle offentlige forbrug vokser svarende til det demografiske træk og lønudviklingen. Det betyder i princippet, at der er plads til 1) at aflønne et uændret antal offentligt beskæftigede pr. bruger af den offentlige service (dvs. fx et uændret antal pædagoger og lærere pr. barn, målt i arbejdstimer, et uændret antal sygeplejersker og læger pr. patient osv.), og 2) at indkøbet af varer og tjenester som fx medicin, undervisningsmaterialer, hjælpemidler i ældreplejen mv. kan følge med den generelle udvikling i velstanden (dvs. grundlæggende følge med produktivitetsudviklingen i den private sektor og privatforbruget pr. borger).

Princippet indebærer, at det offentlige forbrug – i fravær af ændringer i befolkningssammensætningen – vil udgøre en konstant andel af økonomien. Det kan derfor betragtes som et teknisk "neutralt" princip i holdbarhedsberegninger og modsvarer hvad der kan finansieres ved et konstant skattetryk for uændret befolkning, beskæftigelsesomfang mv. Finansministeriets fremskrivningsprincip svarer overordnet til de forudsætninger, som blandt andet også bliver anvendt af De Økonomiske Råd og Europa-Kommissionen i deres vurderinger af finanspolitikens holdbarhed.

Det bemærkes, at opgørelsen af det demografiske træk ikke tager højde for produktivitet eller bedre ressourceudnyttelse af de offentlige udgifter. Desuden tages der ikke højde for, hvis nye teknologier eller behandlingsformer vil kunne medføre et øget udgiftsniveau i den offentlige sektor, eksempelvis hvis sygdomme, som ikke tidligere kunne behandles, bliver mulige at behandle.

Scenarie: Mervækst i det offentlige forbrug

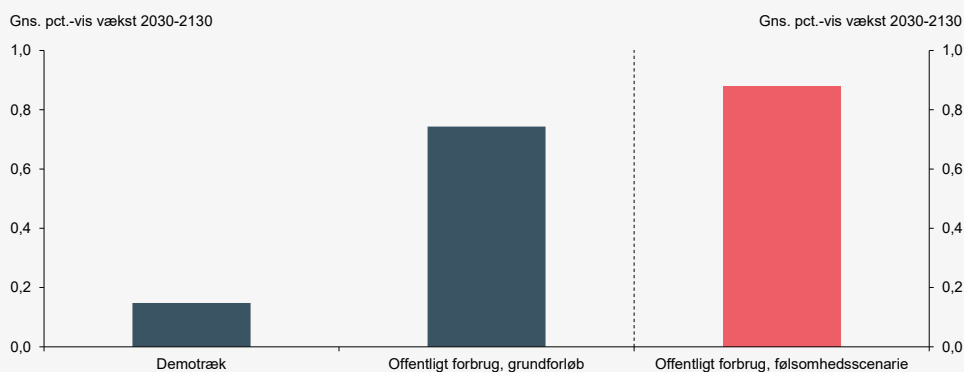
Som følsomhedsscenarie for de offentlige finanser er der foretaget beregninger, hvor udgifterne til den offentlige service stiger mere end forudsat i holdbarhedsberegningen, fx afledt af politiske prioriteringer, der kan afspejle stigende krav og forventninger blandt borgerne.

I beregningerne forudsættes det samlede offentlige forbrug at vokse 0,15 pct.-point (ca. 1 mia. kr. i 2025-niveau) hurtigere om året fra 2030 relativt til det beregnings-tekniske princip i de mellemfristede fremskrivninger, *jf. figur A.9.1*. Det svarer omtrent til en årlig mervækst i det individuelle offentlige forbrug på 0,2 pct.-point og et

uændret kollektivt offentligt forbrug i forhold til grundfremskrivningen. Det demografiske træk er uændret i forhold til grundforløbet, og vokser i gennemsnit 0,15 pct. om året mellem 2030-2130.

Figur A.9.1

Offentlig forbrugsvækst og demotræk, 2030-2130

Anm.: Figuren viser den gennemsnitlige årlige vækst i demotrækket, den offentlige forbrugsvækst i grundforløbet og offentlig forbrugsvækst i følsomhedsscenarioet i gennemsnit i perioden 2030-2130. I følsomhedsscenarioet er det illustrativt lagt til grund, at det samlede offentlige forbrug vokser med 0,15 pct.-point mere end i holdbarhedsberegningen.

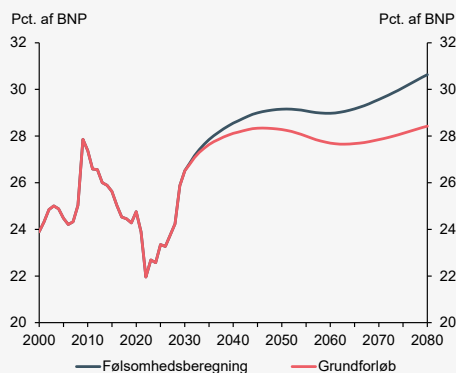
Kilde: *Opdateret mellemfristet forløb, juni 2025* og egne beregninger.

Konsekvenser: Den offentlige sektor udgør en stadig stigende andel af økonomien, og de offentlige finanser bliver uholdbare

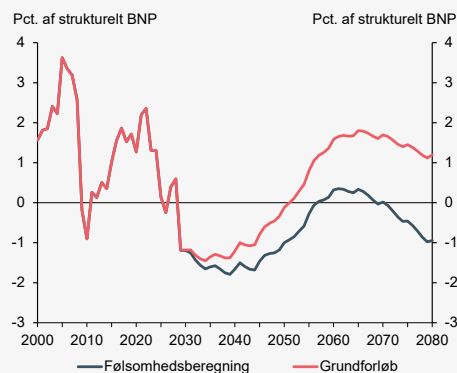
Hvis udgifterne til velfærdsservicen øges mere end det, der er lagt til grund i holdbarhedsberegningerne, vil den offentlige sektor udgøre en stigende andel af den samlede økonomi, dvs. den private sektor vil gradvist fylde mindre, *jf. figur A.9.2*. Samtidig vil de offentlige finanser komme under pres i fravær af ny finansiering. Til illustration vil en årlig mervækst i udgifterne i det samlede offentlige forbrug på 0,15 pct.-point, som ikke modgås af øgede offentlige indtægter eller mindreudgifter på andre områder, forværre de offentlige finanser markant, *jf. figur A.9.3*. I det illustrative scenarie forværres holdbarhedsindikatoren med 2,6 pct. af BNP, hvormed finanspolitikken ikke vil være holdbar i det illustrative scenarie. Den store virkning illustrerer, at selv relativt små årlige afvigelser får stor betydning, hvis de fortsætter over mange år, og ikke finansieres på anden vis.

Figur A.9.2

Ved en illustrativ mervækst i det offentlige forbrug på 0,15 pct.-point årligt, vil forbruget vokse hurtigere end økonomien...

Figur A.9.3

... og dansk økonomi vil ikke længere være finanspolitisk holdbar

Anm.: Figur A.9.2 viser det offentlige forbrug som andel af BNP. Figur A.9.3 viser den strukturelle primære saldo.

Kilde: *Opdateret mellemfristet forløb, juni 2025* og egne beregninger.

Finansministeriets holdbarhedsberegninger har til formål at illustrere, hvorvidt det er muligt at videreføre den besluttede finanspolitik på langt sigt, uden at den offentlige gæld stiger som andel af BNP. Hvis fremtidige generationer ønsker at prioritere flere udgifter til fx offentlig velfærd end forudsat i holdbarhedsberegningen, vil de som udgangspunkt også selv skulle beslutte, hvordan det skal finansieres (dvs. det er ikke de nuværende generationers ansvar at spare op til dette). Scenariet er således ikke udtryk for en holdbarhedsberegning i egentlig forstand, men skal alene ses som en illustrativ beregning af, hvordan en større vækst i det offentlige forbrug isoleret set vil påvirke de offentlige finanser.

Tabel A.9.1

Strukturel primær saldo i grundforløbet og følsomhedsscenariet

	2030	2035	2040	HBI
Pct. af BNP				
Grundforløb	-1,2	-1,4	-1,2	1,1
Følsomhedsscenarie med mervækst i offentligt forbrug på velfærdsområder	-1,2	-1,6	-1,7	-1,5
<i>Forskel</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,5</i>	<i>-2,6</i>

Anm.: Der er angivet virkning på den strukturelle primære saldo, da det er virkningen på den primære offentlige saldo i 2030, der angiver ændringen af de finanspolitiske muligheder for at foretage nye prioriteringer. Den strukturelle primære saldo i grundforløbet i 2030 på -1,2 pct. af BNP svarer til, at den strukturelle saldo rammer saldomålsætningen i 2030 på -0,5 pct. af BNP. Den primære offentlige saldo angiver stillingen på den offentlige saldo før nettorentudgifter.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

Følsomhedsscenario 10

Opnåelse af klimamål for 2045 og 2050 via tilskud til CO₂e-nedbringelse

Det skønnes med *Klimastatus og -fremskrivning 2025 (KF25)*, at Danmarks samlede netto-udledninger i 2030 reduceres med ca. 72 pct. i forhold til 1990, hvilket betyder at klimamålsætningen i 2030 om 70 pct. reduktion af drivhusgasudledninger ift. niveauet i 1990 skønnes at blive opfyldt. De politiske aftaler, som understøtter reduktionerne, har fokuseret på både afgifter på udledende aktiviteter, tilskud til reducerende tiltag, fx til Carbon Capture and Storage (CCS) samt kompenserende tiltag, der understøtter omstillingen for forbrugere og virksomheder. Det er sket for at afveje de forskellige hensyn, der ligger i klimalovens guidende principper om blandt andet social balance, stærkt erhvervsliv mv.

Frem mod 2045 og 2050 har regeringen ambitiøse målsætninger om henholdsvis klimaneutralitet samt 110 pct. reduktion. Afgiftsbelægning af udledende aktiviteter er generelt en samfundsmæssig omkostningseffektiv måde at drive den grønne omstilling. Samtidig er det ikke alle sektorer, der forventes at kunne reducere deres udledninger til nul. Der kan derfor være behov for fx CO₂-fangst for at opnå klimamålsætningerne i 2045 og 2050.

Scenarie: Klimamålsætninger opnået via tilskud

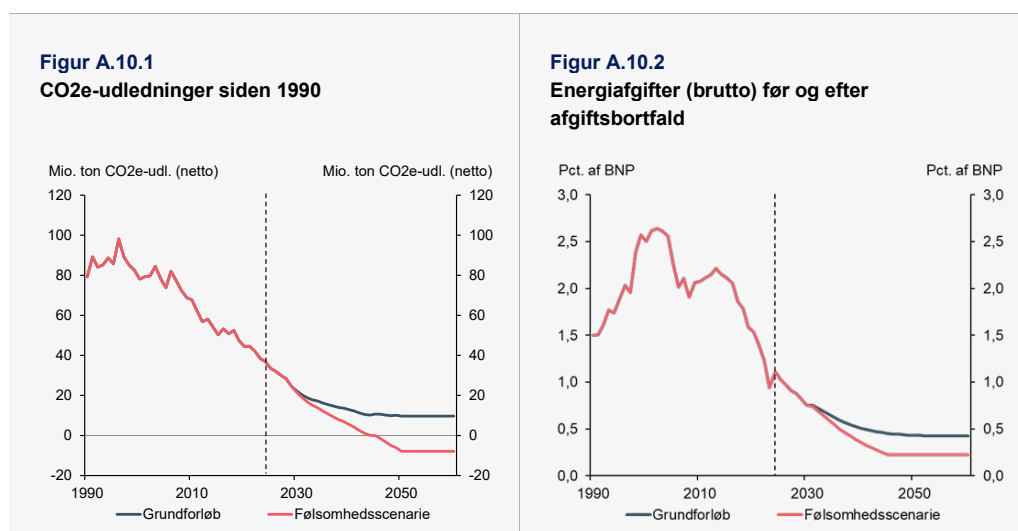
Som følsomhedsscenario er der foretaget stiliserede beregninger, der viser konsekvenserne ved at indfri klimamålsætningerne i 2045 og 2050 gennem tilskud til grønne teknologier, hvilket blandt andet kunne være CCS. Udover statslige omkostninger ifm. tilskud antages det beregningsteknisk, at indfrielsen af målsætningerne medfører fuldt bortfald af indtægter fra direkte afgifter på CO₂-udledning. Fuldt bortfald af afgifter svarer isoleret set til et mindreprovenu på 7 mia. kr. (2025-niveau) i 2045 faldende til 6,3 mia. kr. (2025-niveau) i 2050 relativt til grundforløbet. Det vurderes at være et overkantsskøn, da der selv ved netto nul-udledning fortsat vil være udledninger og dermed afgiftsindtægter i nogle sektorer, som der derimod kompenseres for med negative udledninger fra fx CCS.

På baggrund af *KF25* skønnes der at være en reduktionsmanko på 10,8 mio. ton CO₂e for at nå klimaneutralitet i 2045³⁰ og 17,6 mio. ton CO₂e for målet om 110 pct. reduktion i 2050. Frem mod netto nul-udledning i 2045 er der i scenariet beregningsteknisk antaget en statslig omkostning på 1.000 kr. årligt pr. ton CO₂e (ekskl. afledt afgiftstab, 2025-niveau), mens udgifterne til den yderligere reduktion frem mod 2050 beregningsteknisk antages med en statslig omkostning på 1.500 kr. årligt

³⁰ Reduktionsmankoen for at opnå klimaneutralitet falder til 9,7 mio. ton CO₂e i 2050.

pr. ton CO₂e. Det vil indebære årlige offentlige udgifter på 10¾ mia. kr. i 2045 stigende til 21,6 mia. kr. i 2050 (2025-niveau). Det bemærkes, at antagelserne dækker over betydelig usikkerhed omkring skøn for både reduktionsmanko og pris pr. ton CO₂e. De præcise udgifter vil således også afhænge af de konkrete tiltag og kan derfor også vise sig at indebære højere omkostninger end i beregningseksemplet ovenfor. Dertil kan der desuden komme yderligere omkostninger i forbindelse med indfrielsen af målene f.eks. i form af kompensation, understøttende tiltag mm.

Samlet set indebærer scenariet en svækkelse af de offentlige finanser i 2045 og 2050 på henholdsvis 18 mia. kr. og 28 mia. kr. (2025-niveau), når der medregnes både afgiftstab og udgifter til tilskudsordninger. I scenariet indføres tilskud og afgiftstab gradvist efter 2030. Det antages beregningsteknisk, at tilskudsordningerne netop opvejer den private sektors omkostninger, således at der ikke er afledte aktivitetsvirkninger i den private sektor. Produktionen i Danmark er dermed uændret i scenariet, idet det offentlige afholder alle udgifter.³¹

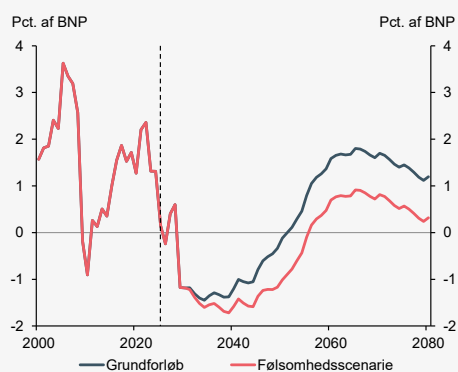
Kilde: Figur A.10.1: Klimastatus- og fremskrivning 2025 og egne beregninger. Figur A.10.2: Danmarks statistik og egne beregninger.

Konsekvenser: Store udgifter, men fortsat holdbare offentlige finanser

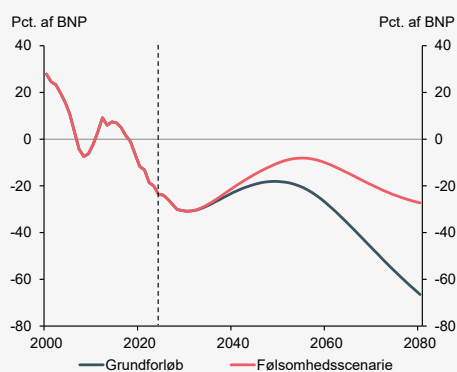
I scenariet svækkes den strukturelle primære saldo med ca. 0,4 pct. af BNP i 2040 stigende til ca. 0,9 pct. af BNP i 2060, *jf. figur A.10.3*. Det indebærer en reduktion af den offentlige finansielle nettoformue, *jf. figur A.10.4* og dermed lavere offentlige nettorenteindtægter. HBI reduceres i scenariet med 0,8 pct. af BNP, *jf. tabel A.10.1*.

³¹ Tilskudsordningerne lægges beregningsteknisk ind som en overførsel til udlandet, så der ikke er nogen direkte indenlandsk aktivitetsvirkning. Det svarer implicit til, at danske virksomheder modtager et statsligt tilskud til at købe CCS-anlæg fra udlandet, som ikke bidrager med produktiv kapacitet i Danmark og ydermere ikke kræver dansk arbejdskraft at vedligeholde.

Figur A.10.3
Strukturel primær saldo

Figur A.10.4
Udvikling i offentlig nettogæld

Kilde: Egne beregninger på MAKRO.

Tabel A.10.1
Strukturel primær saldo i grundforløbet og følsomhedsscenariet

	2030	2035	2040	HBI
Pct. af BNP				
Grundforløb	-1,2	-1,4	-1,2	1,1
Følsomhedsscenarie med klimatilskud	-1,2	-1,5	-1,6	0,4
<i>Forskel</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,8</i>

Anm.: Der er angivet virkning på den primære offentlige saldo, da det er virkningen på den primære offentlige saldo i 2030, der angiver ændringen af de finanspolitiske muligheder for at foretage nye prioriteringer. Den strukturelle primære saldo i grundforløbet i 2030 på -1,2 svarer til, at den strukturelle saldo rammer saldomålsætningen i 2030 på -0,5 pct. af BNP. Den primære offentlige saldo angiver stillingen på den offentlige saldo før nettorenteudgifter. Uoverensstemmelser mellem *Forskel* og differencen mellem grundforløb og følsomhedsscenarie skyldes afrunding.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på MAKRO.

